A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (hatodik tanács)

2010. június 25.*

A T-66/01. sz. ügyben,

az **Imperial Chemical Industries Ltd,** korábban Imperial Chemical Industries plc (székhelye: London [Egyesült Királyság], képviseli kezdetben: D. Vaughan, D. Anderson QC, S. Lee barrister, S. Turner, S. Berwick és R. Coles solicitors, később: M. Vaughan, S. Lee, S. Berwick és S. Ford barrister)

felperesnek

az **Európai Bizottság** (képviselik: J. Currall és P. Oliver, meghatalmazotti minőségben, segítőik: J. Flynn QC és C. West barrister)

alperes ellen

* Az eljárás nyelve: angol.

elsődlegesen az [EK] 82. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/33.133 – D : „nyersszóda – ICI”-ügy) 2000. december 13-án hozott 2003/7/EK bizottsági határozat (HL 2003. L 10., 33. o.) megsemmisítése iránt előterjesztett kérelme, és másodlagosan a felperesre kiszabott bírság törlése vagy csökkentése iránt előterjesztett kérelme tárgyában,

A TÖRVÉNYSZÉK (hatodik tanács),

tagjai: A. W. H. Meij elnök, V. Vadapalas (előadó) és A. Dittrich bírák,

hivatalvezető: K. Pocheć tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2008. június 26-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

A jogvita alapját képező tényállás

1 A felperes, az Imperial Chemical Industries Ltd, korábban Imperial Chemical Industries plc, a vegyipari ágazatban tevékenykedő, az Egyesült Királyság joga szerinti társaság. A tényállás idején többek között nyersszódát gyártott.

2 A nyersszóda vagy a természetben fordul elő sziksó formájában (természetes szóda), vagy kémiai eljárással állítják elő (szintetikus szóda). A természetes szódát a sziksó zúzásával, tisztításával és égetésével állítják elő. A szintetikus szóda a közönséges só és a mészkő reakciójából keletkezik az „ammóniaszóda"-eljárás segítségével, amelyet a Solvay fivérek dolgoztak ki 1863-ban.

3 1989 áprilisában az Európai Közösségek Bizottsága az [EK 81.] és [EK 82. cikk] végrehajtásáról szóló első, 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet (HL 1962. 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) tényállás idején hatályos változata 14. cikkének (3) bekezdése alapján vizsgálatokat kezdett különböző közösségi nyersszódagyártóknál.

4 1989. június 19-én a Bizottság a 17. rendelet 11. cikke alapján tájékoztatáskérést intézett a felpereshez, aki arra 1989. szeptember 14-én válaszolt.

5 1990. február 19-én a Bizottság a 17. rendelet 3. cikkének (1) bekezdése alapján hivatalból megindította az eljárást a felperes, a Solvay és a Chemische Fabrik Kalk (a továbbiakban: CFK) ellen.

6 1990. március 13-án a Bizottság kifogásközlést küldött a felperesnek, a Solvaynak és a CFK-nak. Az egyes társaságok kizárólag a kifogásközlés őket érintő jogsértésekre vonatkozó részét vagy részeit kapták kézhez, amelyekhez mellékletként csatolásra kerültek a rájuk vonatkozó terhelő bizonyítékok.

7 A Bizottság a kifogásközlésben említett jogsértések összességére vonatkozóan egyetlen aktát állított össze.

8 A jelen ügyet illetően a Bizottság a kifogásközlés V. címében megállapította, hogy a felperes visszaélt az egyesült királysági nyerssződapiacon fennálló erőfölényével.

9 1990. május 31-én a felperes a Bizottság által emelt kifogásokra válaszolva benyújtotta írásbeli észrevételeit. A Bizottság a felperest 1990. június 26-án és 27-én hallgatta meg.

10 1990. december 19-én a Bizottság elfogadta az [EK 82.] cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (IV/33.133 – D: „nyerssződa – ICI”- ügy) hozott 91/300/EGK határozatot (HL 1991. L 152., 40. o.). E határozatban, amelyet a felperessel az 1991. március 1-jei levélben közöltek, a Bizottság megállapította, hogy „[a felperes] megsértette az

[EK 82.] cikk rendelkezéseit, mivel körülbelül 1983-tól a mai napig a verseny kizárására vagy jelentős korlátozására irányuló magatartást tanúsított, amely abban állt, hogy […] elhanyagolható tonnamennyiség vonatkozásában is jelentős árengedményeket és egyéb pénzügyi ösztönzőket nyújtott annak biztosítására, hogy az ügyfél a szükségleteit teljes egészében vagy jelentős részben [tőle] szerezze be, hogy elérte, hogy az ügyfelek hozzájáruljanak, hogy szükségleteiket teljes egészében vagy jelentős részben [tőle] szerezzék be, vagy a versenytársaknál történő vásárlásaikat meghatározott mennyiségre korlátozzák, [és] legalább egy esetben az árengedmények és egyéb pénzügyi ösztönzők nyújtását az ügyfél ahhoz való hozzájárulásától tette függővé, hogy szükségleteit teljes egészében [tőle] szerezze be".

11 A 91/300 határozat 3. cikke szerint „[a felperesre] a [megállapított] jogsértés miatt [tíz]millió ECU bírságot szab[t]ak ki".

12 Ugyanezen a napon a Bizottság elfogadta továbbá az [EK 81.] cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (IV/33.133 – A: „nyersszóda – Solvay, ICI"-ügy) hozott 91/297/EGK határozatot (HL 1991. L 152., 1. o.), amelyben megállapította, hogy „a Solvay és [a felperes] megsértette az [EK 81.] cikk rendelkezéseit, mivel 1973. január 1-jétől legalább a jelen eljárás megindításáig összehangolt magatartásban vettek részt, amellyel a Közösségen belüli szódaértékesítéseiket saját belső piacaikra, vagyis a Solvay a kontinentális Nyugat-Európára, [a felperes] pedig az Egyesült Királyságra és Írországra korlátozta". A Solvayre, illetve a felperesre hétmillió ECU bírságot szabtak ki.

13 Ugyanezen a napon a Bizottság elfogadta továbbá az [EK 81.] cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (IV/33.133 – B: „nyersszóda – Solvay, CFK"-ügy) hozott 91/298/EGK határozatot (HL 1991. L 152., 16. o.), amelyben megállapította, hogy „a Solvay és a CFK megsértette az [EK 81.] cikk rendelkezéseit, mivel körülbelül 1987-től a mai napig piacfelosztásra irányuló megállapodásban vett részt, amely alapján a Solvay a CFK részére a CFK által 1986-ban elért értékesítések alapján kiszámított éves

minimális szódaértékesítési tonnamennyiséget garantált Németországban, és a CFK valamennyi veszteségét kompenzálta azáltal, hogy a garantált minimális értékesítései eléréséhez szükséges tonnamennyiséget felvásárolta tőle". A Solvayre hárommillió, a CFK-ra pedig egymillió ECU bírságot szabtak ki.

14 Ugyanezen a napon a Bizottság ezenkívül elfogadta az [EK 82.] cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (IV/33.133 – C: „nyersszóda – Solvay"-ügy) hozott 91/299/EGK határozatot (HL 1991. L 152., 21. o.), amelyben megállapította, hogy „a Solvay megsértette az [EK 82.] cikk rendelkezéseit, mivel körülbelül 1983-tól a mai napig a verseny kizárására vagy jelentős korlátozására irányuló magatartást tanúsított, amely abban állt, hogy […] olyan megállapodásokat kötött az ügyfelekkel, amelyek arra kötelezték őket, hogy szódaszükségletüket teljes egészében vagy jelentős részben, határozatlan vagy túlzottan hosszú ideig a Solvaytől szerezzék be, az ügyfél szerződéses alap-tonnamennyiségét meghaladó, elhanyagolható tonnamennyiség után is jelentős árengedményeket és egyéb pénzügyi ösztönzőket nyújtott annak biztosítására, hogy az ügyfél a szükségleteit teljes egészében vagy jelentős részben a Solvaytől szerezze be, és az árengedmények nyújtását az ügyfél ahhoz való hozzájárulásától tette függővé, hogy szükségleteit teljes egészében a Solvaytől szerezze be". A Solvayre 20 millió ECU bírságot szabtak ki.

15 1991. május 2-án a Solvay a 91/297, 91/298 és 91/299 határozatok megsemmisítését kérte. 1991. május 14-én a felperes a 91/297 és 91/300 határozatok megsemmisítése iránti kérelem tárgyában nyújtott be kereseteket a Törvényszékhez.

16 A Törvényszék a T-37/91. sz., ICI kontra Bizottság ügyben 1995. június 29-én hozott ítéletében (EBHT 1995., II-1901. o., a továbbiakban: ICI II-ítélet) kimondta, hogy az iratbetekintést illetően a védelemhez való jog megsértésére alapított jogalapot teljes egészében el kell utasítani, majd a 91/300 határozatot megsemmisítette azzal az indokkal, hogy az említett határozat hitelesítésére a közlését követően került sor, ami az EK 230. cikk értelmében lényeges eljárási szabály megsértésének minősül.

17 Ugyanezen a napon a Törvényszék az iratbetekintési jog megsértése miatt az alábbi két ügy felpereseit érintő részében megsemmisítette továbbá a 91/297 határozatot (a T-30/91. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [EBHT 1995., II-1775. o., a továbbiakban: Solvay I-ítélet] és a T-36/91. sz., ICI kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [EBHT 1995., II-1847. o., a továbbiakban: ICI I-ítélet]). Továbbá a Törvényszék a Solvayt érintő részében megsemmisítette a 91/298 határozatot (a T-31/91. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [EBHT 1995., II-1821. o., a továbbiakban: Solvay II-ítélet]), valamint a megtámadott határozatok szabálytalan hitelesítése miatt megsemmisítette a 91/299 határozatot (a T-32/91. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [EBHT 1995., II-1825. o., a továbbiakban: Solvay III-ítélet]).

18 A Bíróság Hivatalához 1995. augusztus 30-án benyújtott beadványaiban a Bizottság fellebbezéseket terjesztett elő a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítélet, valamint a fenti 17. pontban hivatkozott Solvay II-ítélet és Solvay III-ítélet ellen.

19 A C-286/95. P. sz., Bizottság kontra ICI ügyben 2000. április 6-án hozott ítéletével (EBHT 2000., I-2341. o.), valamint a C-287/95. P. és C-288/95. P. sz., Bizottság kontra Solvay egyesített ügyekben hozott ítéletével (EBHT 2000., I-2391. o.) a Bíróság elutasította a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítélet, valamint a fenti 17. pontban hivatkozott Solvay II-ítélet és Solvay III-ítélet elleni fellebbezéseket.

20 2000. december 12-én, kedden az egyik hírügynökség az alábbi szövegű sajtóközleményt tette közzé:

„Az Európai Bizottság az Európai Unió versenyjogának megsértése miatt szerdán […] bírságot szab ki a Solvay SA és az Imperial Chemical Industries plc vegyipari társaságokra, jelentette be kedden egy szóvivő.

A nyersszóda piacán fennálló erőfölénnyel való állítólagos visszaélés miatti bírságokat eredetileg tíz évvel ezelőtt szabták ki, de a legmagasabb szintű Európai Bíróság eljárási okok miatt megsemmisítette azokat.

A Bizottság szerdán ugyanazt a határozatot fogja meghozni, de most már helyes formában, jelentette ki a szóvivő.

A határozat lényegét a társaságok sosem vitatták. Ismét elfogadjuk ugyanazt a határozatot, mondta."

21 2000. december 13-án a Bizottság elfogadta az [EK] 82. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/33.133 – D: „nyersszóda – ICI"-ügy) hozott 2003/7/EK határozatot (HL 2003. L 10., 33. o., a továbbiakban: megtámadott határozat).

22 Ugyanezen a napon a Bizottság elfogadta továbbá az [EK] 81. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/33.133 – B: „nyersszóda – Solvay, CFK"-ügy) hozott 2003/5/EK határozatot (HL 2003. L 10., 1. o.) és az [EK] 82. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/33.133 – C: „nyersszóda – Solvay"-ügy) hozott 2003/6/EK határozatot (HL 2003. L 10., 10. o.).

23 A megtámadott határozat rendelkező része kimondja:

„*1. cikk*

[A felperes] megsértette az [EK 82.] cikk rendelkezéseit, mivel körülbelül 1983-tól legalább 1989 végéig a verseny kizárására vagy jelentős korlátozására irányuló magatartást tanúsított, amely abban állt, hogy:

a) elhanyagolható tonnamennyiség vonatkozásában is jelentős árengedményeket és egyéb pénzügyi ösztönzőket nyújtott […], hogy az ügyfél a szükségleteit teljes egészében vagy jelentős részben [tőle] szerezze be;

b) elérte, hogy az ügyfelek hozzájáruljanak, hogy szükségleteiket teljes egészében vagy jelentős részben [tőle] szerezzék be, vagy a versenytársaknál történő vásárlásaikat meghatározott mennyiségre korlátozzák;

c) legalább egy esetben az árengedmények és egyéb pénzügyi ösztönzők nyújtását az ügyfél ahhoz való hozzájárulásától tette függővé, hogy szükségleteit teljes egészében [tőle] szerezze be.

2. cikk

„[A felperesre] az 1. cikkben megállapított jogsértés miatt [tíz]millió euró bírságot szabnak ki.

[…]”

24 A megtámadott határozat megfogalmazása gyakorlatilag megegyezik a 91/300 határozatéval. A Bizottság pusztán néhány szerkesztési jellegű módosítást hajtott

végre, és a határozatot új, „Az Elsőfokú Bíróság és a Bíróság előtti eljárások" című résszel egészítette ki.

25 A megtámadott határozat ezen új részében a Bizottság a T-305/94–T-307/94., T-313/94–T-316/94., T-318/94., T-325/94., T-328/94., T-329/94. és T-335/94. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1999. április 20-án hozott ítéletre (EBHT 1999., II-931. o., a továbbiakban: a Törvényszék PVC II-ítélete) hivatkozva úgy ítélte meg, hogy „jogában áll ismét meghozni egy tisztán eljárásjogi hibák miatt megsemmisített határozatot, anélkül hogy köteles lenne új közigazgatási eljárást lefolytatni", és hogy „nem köteles új meghallgatást tartani, ha az új határozat szövege nem tartalmaz az első határozatban foglaltaktól eltérő kifogásokat" (a (164) preambulumbekezdés).

26 A Bizottság a megtámadott határozatban továbbá hozzáfűzte, hogy az eljárások időtartamának korlátozásáról, valamint az Európai Gazdasági Közösség szállításra és versenyre vonatkozó szabályai alapján kezdeményezett szankciók végrehajtásáról [helyesen: az Európai Gazdasági Közösség szállításra és versenyre vonatkozó szabályai alapján kezdeményezett eljárásoknak és a meghozott szankciók végrehajtásának elévüléséről] szóló, 1974. november 26-i 2988/74/EGK tanácsi rendelet (HL L 319., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 1. kötet, 61. o.) 3. cikke alapján az elévülési időt meg kell hosszabbítani azzal az időtartammal, amely alatt a 91/300 határozat ellen benyújtott kereset a Törvényszék és a Bíróság előtt folyamatban lévő eljárás tárgyát képezte (a (169) és (170) preambulumbekezdés). A jelen ügy körülményeire tekintettel a Bizottság tehát úgy vélte, hogy 2003 végéig hozhat új határozatot (a (172) preambulumbekezdés). Továbbá megjegyezte, hogy nem sérül a védelemhez való jog, ha az új határozatot ésszerű határidőn belül hozza meg (a (164) preambulumbekezdése).

27 Ami magát a jogsértést illeti, a Bizottság a megtámadott határozatban megjegyezte, hogy „a felperes gazdasági ereje értékelésének alapjául szolgáló termékpiac és földrajzi piac az egyesült királysági szódapiaca" (a (125) preambulumbekezdés).

28 A jelen ügyben a felperes piaci erejének értékelése céljából a Bizottság kiemelte, hogy a felperesnek az érintett piacon fennálló piaci részesedése a teljes érintett időszakban hagyományosan több mint 90%-ot tett ki, ami önmagában jelentős piaci erőt bizonyító ténykörülmény (a (127) preambulumbekezdés). Ezt követően a Bizottság megvizsgálta a releváns gazdasági tényezőket, és azokból a megtámadott határozatban arra következtetett, hogy a felperes a kérdéses időszakban végig erőfölénnyel rendelkezett az EK 82. cikk értelmében (a (128)–(136) preambulumbekezdés).

29 Az erőfölénnyel való visszaélést illetően a Bizottság a megtámadott határozatban megjegyezte, hogy a felperes az ügyfelei „magához kötésében álló gyakorlatot" vezetett be meghatározott mechanizmusok révén, amelyek mindegyike ugyanazon célra, a verseny kizárására irányult (a (138) preambulumbekezdés). E tekintetben a Bizottság a megtámadott határozat (139) preambulumbekezdésében kifejtette, hogy az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedmények a hatékony verseny kizárását célozták a következő eszközök révén:

– a fogyasztók arra való ösztönzése, hogy a felperestől vásárolják meg azon elhanyagolható tonnamennyiséget, amelyet valamely másodlagos szállítótól is beszerezhetnének;

– a General Chemical versenyre gyakorolt hatásának minimalizálása vagy semlegesítése az árak, mennyiségek és ügyfelek vonatkozásában olyan korlátok között fenntartva a piacon való jelenlétét, amelyek biztosítják a felperes tényleges monopóliumának fenntartását;

– a Brenntag piacról való kiszorítása vagy legalábbis a versenyre gyakorolt hatásának minimalizálása;

– azon kockázat minimalizálása, hogy az ügyfelek más beszerzési forrásokhoz forduljanak;

– a felperes egyesült királysági szódapiacon fennálló virtuális monopóliumának fenntartása, illetve erősítése.

30 Továbbá a megtámadott határozat (147) preambulumbekezdésében a Bizottság kifejtette, hogy „[a felperesnek] a nagybani ügyfeleivel való megállapodásai azt mutatják, hogy ezen ügyfelek a szükségleteik jelentős részében (és legalább egy esetben teljes egészében) [a felpereshez] voltak kötve, míg a többi szállító versenyre gyakorolt hatása a minimumra volt korlátozva".

31 A Bizottság a megtámadott határozatban kifejtette továbbá, hogy az egyéb pénzügyi ösztönzők az EK 82. cikk szerinti verseny fogalmával összeegyeztethetetlen módon megerősítették a felperes erőfölényét (a (149) preambulumbekezdés).

32 A tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatást illetően a Bizottság a megtámadott határozatban megjegyezte, hogy noha a felperes által az Egyesült Királyságban fennálló erőfölényének és tényleges monopóliumának fenntartása érdekében hozott intézkedések elsősorban nem a Közösségen belüli többi gyártót, hanem a Közösségen kívüli (Egyesült Államok és Lengyelország) közvetlen versenyt célozták, az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedményeket és a kizárásra irányuló többi mechanizmust a Közösségen belüli nemzeti piacok szigorú részekre töredezése jelenségének átfogó összefüggésében kell megvizsgálni. E tekintetben a Bizottság kifejtette, hogy a felperes különösen kívánta azt, hogy a General Chemical mint másik beszerzési forrás az érintett piacon maradjon, és ha e társaságnak teljesen el kellett volna hagynia e piacot, a fogyasztók arra lehettek volna ösztönözve, hogy a kontinentális Nyugat-Európában más beszerzési forrásokat, talán jobb piacot keressenek. Ezenkívül a Bizottság kiemelte, hogy a felperes Egyesült Királyságban fennálló erőfölényének fenntartása és erősítése a közös piac versenyszerkezetének egészét érintette, és biztosította a piacok részekre töredezésén alapuló *status quo* fenntartását (a (151)–(154) preambulumbekezdés).

33 A Bizottság a megtámadott határozatban kifejtette, hogy az elkövetett jogsértések különösen súlyosak voltak, mivel „a Szerződés alapvető célkitűzéseivel teljesen ellentétes módon a [felperes] által [az egyesült királysági szódapiacon] gyakorolt ellenőrzés megerősítését célzó szándékos politika részét képezték", és „konkrétan egyes meghatározott versenytársak tevékenységének korlátozására, illetve befolyásolására irányultak" (a (156) preambulumbekezdés).

34 A Bizottság a megtámadott határozatban ezenkívül megjegyezte, hogy a jogsértés 1983 táján kezdődött, és legalább 1989 végéig tartott. Végül kifejtette, hogy figyelembe vette azon tényt, hogy a felperes 1990. január 1-jén hagyott fel az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedmények rendszerével (a (160) és (161) preambulumbekezdés).

35 A felperes 2001. január 18-i, január 26-i és február 8-i levelében iratbetekintés iránti kérelmet nyújtott be a Bizottsághoz. A Bizottság 2001. február 14-i levelével e kérelmet elutasította.

Az eljárás

36 A Törvényszék Hivatalához 2001. március 20-án benyújtott keresetlevelével a felperes előterjesztette a jelen keresetet.

37 A felperes a keresetlevelében többek között azt kérte, hogy a Törvényszék hívja fel a Bizottságot a COMP/33.133 ügyben az aktájában szereplő dokumentumok benyújtására.

38 Az ügyet 2001. május 4-én a Törvényszék negyedik tanácsának osztották ki, és kinevezték az előadó bírót.

39 A Törvényszék engedélyezését követően a felperes 2002. december 18-án, a Bizottság pedig 2002. december 23-án előterjesztette a Bíróság C-238/99. P., C-244/99. P., C-245/99. P., C-247/99. P., C-250/99. P–C-252/99. P. és C-254/99. P. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. október 15-én hozott ítéletével (EBHT 2002., I-8375. o., a továbbiakban: a Bíróság PVC II-ítélete) kapcsolatban a jelen ügyben levonandó következtetésekre vonatkozó észrevételeit. Észrevételeiben a felperes arról tájékoztatta a Törvényszéket, hogy eláll a *non bis in idem* elv megsértésére alapított kifogásától.

40 Mivel a Törvényszék tanácsainak összetétele 2003. október 1-jén módosult, az előadó bírót az első tanácsba osztották be, következésképpen a jelen ügyet 2003. október 8-án e tanács elé utalták.

41 Mivel a Törvényszék tanácsainak összetétele 2004. szeptember 13-án módosult, az előadó bírót az új összetételű negyedik tanácsba osztották be, következésképpen a jelen ügyet 2004. október 19-én e tanács elé utalták.

42 2005. január 11-én a Törvényszék felhívta a Bizottságot a közigazgatási aktában lévő összes dokumentumot felsoroló részletes listának a Hivatalhoz való benyújtására. E listának tartalmaznia kellett az egyes iratok szerzőjének, jellegének és tartalmának felismerését lehetővé tevő rövid utalást. A Törvényszék arra is felkérte a Bizottságot, hogy jelölje meg, ezen iratok közül a felperes melyekbe tekinthetett be, adott esetben kifejtve azon okokat, amelyek a Bizottság szerint kizárták a hozzáférhetővé tételüket.

43 2005. január 28-i leveleiben a Bizottság benyújtotta a Hivatalhoz a Törvényszék által kért felsorolást tartalmazó listát, és megjegyezte, hogy a felperes a közigazgatási eljárásban azon dokumentumokba tekinthetett be, amelyeket a Bizottság a kifogásainak alátámasztása érdekében alapul vett, és amelyek tehát a kifogásközléshez voltak csatolva. A Bizottság továbbá megjegyezte, hogy „sajnálattal kell tájékoztatnia a Törvényszéket arról, hogy kiderült, hogy – kétségtelenül az elmúlt tíz évben sorra került többszöri költözés következtében – alapos keresés ellenére lehetetlen megtalálnia bizonyos iratokat" és úgy véli, haladéktalanul tájékoztatnia kell a Törvényszéket és a felperest arról, hogy „noha az […] észrevételekhez csatolt lista az aktának a Bizottság birtokában lévő összes iratát felsorolja, a hiányzó iratokat nem tartalmazza". A Bizottság szerint az 1990-ben lefolytatott eljárás tiszteletben tartotta az iratbetekintési jogra akkor alkalmazandó ítélkezési gyakorlatot. Hozzátette, hogy e szakaszban semmi nem utal arra, hogy az aktában voltak olyan iratok is, amelyek a 91/300 határozat tartalmát ténylegesen befolyásolhatták volna, még akkor sem, ha az ítélkezési gyakorlat 1990 utáni fejlődését is figyelembe vesszük.

44 2005. április 13-án kelt levelében a Törvényszék felhívta a felperest arra, hogy jelölje meg a felsorolást tartalmazó listán szereplő azon dokumentumokat, amelyekről a közigazgatási eljárásban nem tájékoztatták, és amelyek a véleménye szerint olyan elemeket tartalmazhatnak, amelyek hasznosak lehettek volna a védekezéséhez.

45 2005. május 9-i levelében a felperes hangsúlyozta, hogy bizonyos hiányzó dokumentumok hasznosak lettek volna a védekezéséhez. A listán felsorolt dokumentumok közül megjelölte továbbá azokat, amelyek hasznosnak tűnnek számára a védekezéséhez, és amelyekbe be kíván tekinteni. A felperes szerint e dokumentumok lehetővé tették volna számára az érintett földrajzi piac meghatározására, az erőfölény fennállására, az ezen erőfölénnyel való visszaélésre és a tagállamok közötti kereskedelem érintettségére vonatkozó érvelésének kifejtését.

46 2005. június 7-i levelében a Törvényszék felhívta a Bizottságot arra, hogy a belső dokumentumok kivételével nyújtsa be a Törvényszék Hivatalához a 2–38., 50–59. és 60–65. sz. „részaktában" foglalt, a közigazgatási akta részét képező dokumentumokat. Felkérte továbbá a Bizottságot arra, hogy az üzleti titkot tartalmazó dokumentumok helyett nem bizalmas változatot vagy nem bizalmas összefoglalót nyújtson be, valamint nyújtsa be a közigazgatási eljárásban vele közölt információkat – azok bizalmas kezelése tiszteletben tartásának sérelme nélkül –, valamint egyéb bizalmas információkat. Ezenkívül felkérte a Bizottságot arra, hogy a fent említett dokumentumok bizalmas jellegének ellenőrzése érdekében nyújtsa be azok teljes változatát, ideértve a bizalmas elemeket is.

47 2005. június 21-én a Bizottság kérelmezte, hogy a dokumentumok terjedelmére figyelemmel egyetlen eredeti, CD-ROM-mal kísért példányt nyújthasson be. E kérelemnek a Törvényszék 2005. július 4-én helyt adott.

48 2005. július 20-i levelében a Bizottság benyújtotta a Hivatalhoz a Törvényszék által kért dokumentumokat. A Hivatal ezt követően megküldte a felperesnek a Bizottság által benyújtott CD-ROM-okat.

49 2005. október 13-án a felperes előterjesztette a közigazgatási aktában lévő dokumentumoknak a védekezése szempontjából való hasznosságával kapcsolatos észrevételeit. A Bizottság 2007. október 26-án válaszolt a felperes észrevételeire.

50 Az eredetileg kijelölt előadó bíró szolgálati viszonyának megszűnése folytán a Törvényszék elnöke 2006. június 22-i határozatával új előadó bírót nevezett ki.

51 Mivel a Törvényszék tanácsainak összetétele 2007. szeptember 25-én módosult, az előadó bírót a hatodik tanácsba osztották be, következésképpen a jelen ügyet 2007. november 8-án e tanács elé utalták.

52 2008. február 13-án Tchipev bíró akadályoztatása miatt a Törvényszék elnöke a Törvényszék eljárási szabályzata 32. cikkének 3. §-a alapján a tanács létszámának kiegészítése érdekében Dittrich bírót jelölte ki.

53 Az előadó bíró jelentése alapján a Törvényszék (hatodik tanács) a szóbeli szakasz megnyitásáról határozott, és az eljárási szabályzat 64. cikke szerinti pervezető intézkedések keretében írásbeli kérdéseket tett fel a felperesnek és a Bizottságnak. A felperes és a Bizottság azokra az előírt határidőn belül válaszolt.

54 A 2008. június 26-i és 27-i tárgyaláson a Törvényszék meghallgatta a felek szóbeli előadásait és a kérdésekre adott válaszait.

55 A tárgyaláson a Törvényszék engedélyezte, hogy a felperes a Bizottság 2008. június 16-i írásbeli válaszaival kapcsolatban észrevételeket terjesszen elő. A felperes 2008. július 9-én előterjesztette észrevételeit, amelyekre a Bizottság 2008. szeptember 3-án válaszolt.

A felek kérelmei

56 A felperes azt kéri, hogy a Törvényszék:

– a keresetet nyilvánítsa elfogadhatónak;

– állapítsa meg, hogy a Bizottságnak időmúlás miatt nem volt hatásköre a megtámadott határozat elfogadására, illetve másodlagosan nem volt hatásköre arra, hogy bírságot szabjon ki rá;

– a megtámadott határozatot semmisítse meg;

– a megtámadott határozat 2. cikkében kiszabott bírságot törölje vagy csökkentse;

– kötelezze a Bizottságot, hogy nyújtsa be valamennyi, a megtámadott határozat elfogadására vonatkozó belső dokumentumát, különösen a biztosok testületének üléséről készült jegyzőkönyvet és valamennyi mellékelt dokumentumot, valamint a biztosok testületéhez ez alkalomból benyújtott valamennyi dokumentumot;

– kötelezze a Bizottságot, hogy nyújtsa be a COMP/33.133 ügyben az aktájában szereplő dokumentumokat;

– a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére, ideértve a megtámadott határozatban kiszabott bírsággal kapcsolatban a felperes által nyújtott biztosítékok kamatokkal növelt költségeit is.

57 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

– a keresetet mint megalapozatlant utasítsa el;

– a felperes által benyújtott iratbetekintés iránti kérelmet utasítsa el;

– nyilvánítsa elfogadhatatlannak azon kérelmet, hogy a Törvényszék külön rendelkezzen a Bizottságnak a felperes költségei megfizetésére való kötelezéséről, ideértve a bírsággal kapcsolatban fizetett bármilyen biztosíték nyújtása által okozott költségeket és kamatokat, illetve mindenesetre e kérelmet mint megalapozatlant utasítsa el;

– a felperest kötelezze a költségek viselésére.

A jogkérdésről

58 A felperes kérelmei elsődlegesen a megtámadott határozat megsemmisítésére, másodlagosan pedig az említett határozatban rá kiszabott bírság törlésére vagy csökkentésére irányulnak.

1. *A megtámadott határozat megsemmisítése iránti kérelmekről*

59 A felperes lényegében hat, a megtámadott határozat megsemmisítésére irányuló jogalapot hoz fel. E jogalapok először is a Bizottságnak a megtámadott határozat elfogadására vonatkozó hatáskörének hiányán, másodszor a lényeges eljárási szabályok megsértésén, harmadszor az érintett piac téves értékelésén, negyedszer az erőfölény

hiányán, ötödször az erőfölénnyel való visszaélés hiányán, hatodszor pedig a tagállamok közötti kereskedelem érintettségének hiányán alapulnak.

A Bizottságnak a megtámadott határozat elfogadására vonatkozó hatáskörének hiányára alapított, első jogalapról

60 Az első jogalap két, az elévülési szabályok téves alkalmazására, illetve az eljárás ésszerű időtartama elvének megsértésére vonatkozó részre oszlik.

Az elévülési szabályok téves alkalmazására alapított, első részről

– A felek érvei

61 A felperes megjegyzi, hogy még ha a 2988/74 rendeletben előírt elévülési idő csak az érintett határozat bírságot kiszabó részére vonatkozik is, az említett határozat igen jelentős részéről van szó.

62 A felperes szerint a 2988/74 rendelet 3. cikke nem hosszabbítja meg az elévülési időt a Bizottság végleges határozatának tárgyában indult bírósági eljárás esetén. Az elévülés ugyanis csak akkor nyugszik, ha a közigazgatási eljárás során hozott határozatokkal, azaz a bizonyításfelvétellel – ideértve a kifogásközlés elfogadását vagy a 17. rendeletben biztosított általános vizsgálati jogkörök alapján elfogadott intézkedéseket

is – szemben nyújtanak be keresetet. A Bizottság által a megtámadott határozatban követett értelmezés ellentétes a 2988/74 rendelet 3. cikkének szövegével. A Bizottság tévesen értelmezte a 2988/74 rendelet 1–3. cikkében foglalt »eljárás« kifejezést, és figyelmen kívül hagyta azon tényt, hogy végleges határozatát az elévülési idő lejártát megelőzően kell meghoznia. Ezenkívül a Bizottság értelmezése megfosztja értelmétől a 2988/74 rendelet 2. cikkének (3) bekezdését, és az említett rendelet szerkezetének hibás felfogását bizonyítja, mivel valamely határozatnak az elévülésre kiható következményeivel nem az 1–3. cikk, hanem a 4–6. cikk foglalkozik. Végül az ilyen értelmezés sérti azon elvet, amely szerint a jogbiztonság biztosítása érdekében a Bizottságnak meghatározott határidőn belül le kell folytatnia eljárását, és a jogsértés befejezésétől számított tízéves jogvesztő határidőn belül meg kell hoznia végleges határozatát, kivéve ha a Bizottság az előzetes határozatokkal szembeni bírósági jogorvoslatok miatt akadályoztatva volt vizsgálatainak és eljárásainak befejezésében. Márpedig a jelen ügyben a Bizottság nem volt akadályoztatva eljárásának befejezésében.

63 A felperes úgy véli, hogy a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletében elfogadott megközelítés összeegyeztethetetlen az említett ítélet 1098. pontjában foglalt állítással, amely szerint a 2988/74 rendelet 3. cikkének célkitűzése az, hogy lehetővé tegye az elévülési idő nyugvását akkor, ha a Bizottság objektív, neki fel nem róható ok miatt akadályoztatva van abban, hogy beavatkozzon. A bírságot kiszabó végleges határozat ellen benyújtott kereset ugyanis nem akadályozza a Bizottság eljárását, mivel az említett végleges határozat teljes mértékben végrehajtható mindaddig, amíg a Törvényszék e határozatot nem semmisíti meg, vagy nem nyilvánítja nem létezőnek.

64 Mindenesetre azon érvelés, amely szerint a Bizottság az eljárásában akadályoztatva volt, a jelen ügyben a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítélet ellen benyújtott fellebbezésre nem alkalmazható. A Bizottság ugyanis a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítélet kihirdetését követően azonnal, teljesen szabadon újból elfogadhatta volna a 91/300 határozatot. A fellebbezésből eredő kiegészítő határidő tehát teljes mértékben a Bizottságnak „tulajdonítható". Ezenkívül e fellebbezés tárgytalan a Bíróság C-137/92. P. sz., Bizottság kontra BASF és társai ügyben 1994. június 15-én hozott ítélete (EBHT 1994., I-2555. o.) fényében és a Bizottságnak a 91/300 határozat újbóli

elfogadására irányuló szándékára figyelemmel. Így a Bizottság nem húzhat hasznot „saját eljárási hibájából" és az általa okozott ötéves késedelemből.

65 Egyébként a Bizottság értelmezése sérti a Bíróság alapokmányának 60. cikkét, amely szerint a fellebbezésnek nincs felfüggesztő hatálya. A felperes szerint, még ha a Törvényszék előtti eljárás időtartamát figyelembe is kell venni, az elévülési idő csak körülbelül négy évet, egy hónapot és tizenöt napot kitevő időtartamban nyugodott. A Bizottságnak következésképpen 1999 áprilisa előtt újból el kellett volna fogadnia a 91/300 határozatot.

66 Ezenkívül a 2988/74 rendelet 3. cikkéből kitűnik, hogy fellebbezés esetén nem a Bizottság határozata, hanem a Törvényszék ítélete képezi az eljárás tárgyát.

67 Továbbá a Törvényszék a fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletében nem foglalkozott kifejezetten azzal a kérdéssel, hogy az elévülési idő nyugvása tekintetében figyelembe kell-e venni a fellebbezést, mivel az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben a Bizottságnak csak azt kellett tisztáznia, hogy a Törvényszék előtti eljárás időtartama alatt az elévülési idő nyugodott-e. Így a fellebbezésnek az elévülés nyugvására gyakorolt hatásával kapcsolatban a Törvényszék által kifejtett észrevételek csak *obiter dictumnak* minősülnek.

68 A felperes hozzáteszi, hogy a Bizottság által saját eljárási szabályzatának megsértésével elfogadott határozat nem hosszabbíthatja meg az elévülési időt. A Bizottság ugyanis nem hitelesítette megfelelően a 91/300 határozatot. Ennélfogva e határozat nem terjesztheti ki a Bizottság hatáskörét arra, hogy a 2988/74 rendeletben megállapított rendes elévülési időn túl bírságot szabjon ki. Az ilyen eredmény ugyanis sérti azon elvet, amely szerint valamely fél nem húzhat hasznot saját hibájából,

továbbá a természetjoggal is ellentétes. Márpedig a késedelmet teljes mértékben a Bizottság eljárása okozta, és a Bizottság semmiképpen nem próbálhat meg a 2988/74 rendelet 3. cikkéből hasznot húzni.

69 Végül a 2988/74 rendelet 2. és 3. cikkének a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletében kifejtett értelmezése lehetővé tenné, hogy a Bizottság a XXI. század közepéig egy sor egymást követő határozatot hozzon. Az ilyen értelmezés tehát jogellenes, mivel sérti az ésszerű határidőn belül hozott határozathoz való jogot.

70 A Bizottság vitatja a felperes által előadott érveket.

– A Törvényszék álláspontja

71 Előzetesen hangsúlyozni kell, hogy a 2988/74 rendelet teljes körű szabályozást vezetett be, részletekbe menően megállapítva azon határidőket, amelyeken belül a Bizottság jogosult a jogbiztonság alapvető követelményének veszélyeztetése nélkül bírságot kiszabni azon vállalkozásokra, amelyek a közösségi versenyszabályok alkalmazására vonatkozó eljárásokban érintettek (a Törvényszék T-213/00. sz., CMA CGM és társai kontra Bizottság ügyben 2003. március 19-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-913. o.] 324. pontja és T-410/03. sz., Hoechst kontra Bizottság ügyben 2008. június 18-án hozott ítéletének [EBHT 2008., II-881. o.] 223. pontja).

72 Így a 2988/74 rendelet 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja és 2. cikke, valamint ugyanezen rendelet 2. cikkének (3) bekezdése alapján az eljárás elévülése akkor következik be, amikor a Bizottság az elévülési idő kezdő időpontját követő öt éven belül nem szab

ki bírságot vagy szankciót, anélkül hogy időközben az elévülést megszakító cselekmény történne, vagy legkésőbb az ugyanezen kezdő időpontot követő tíz év elteltével, amennyiben megszakító cselekményekre került sor. Mindazonáltal az említett rendelet 2. cikkének (3) bekezdése értelmében az így meghatározott elévülési idő meghosszabbodik azzal az időtartammal, amely alatt az elévülés a 3. cikk szerint nyugszik (a Bíróság fenti 39. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 140. pontja).

73 A 2988/74 rendelet 3. cikke szerint az eljárás elévülése nyugszik, amíg a Bizottság határozata az Európai Közösségek Bírósága előtt folyamatban lévő eljárás tárgyát képezi.

74 A 2988/74 rendelet 3. cikkében foglalt, „az Európai Közösségek Bíróságán eljárás van folyamatban" fordulatot a Törvényszék létrehozása óta úgy kell értelmezni, hogy az elsősorban az e bíróság előtt folyamatban lévő eljárásra vonatkozik, mivel a versenyjog területén alkalmazott szankciók vagy bírságok ellen benyújtott keresetek e bíróság hatáskörébe tartoznak.

75 A jelen ügyben a felperes nem vitatja, hogy – az elévülésnek a 2988/74 rendelet 3. cikke szerinti nyugvása kérdésétől függetlenül – az ötéves elévülési idő 1995-ben lejárt.

76 Ennélfogva kizárólag azt kell megvizsgálni, hogy a 2988/74 rendelet 3. cikke alapján a Bizottság jogosult volt-e a megtámadott határozatot 2000. december 13-án elfogadni.

77 E tekintetben a Bíróság fenti 39. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 157. pontjából következik, hogy a 2988/74 rendelet 3. cikke értelmében az elévülés mindaddig nyugszik, amíg a szóban forgó határozat „a Törvényszék és a Bíróság előtt" folyamatban lévő eljárás tárgyát képezi. Így a jelen ügyben az elévülés a Törvényszék előtt folyamatban lévő eljárás teljes időtartama alatt, valamint a Bíróság előtt fellebbezés keretében folyamatban lévő eljárás teljes időtartama alatt nyugodott, anélkül hogy szükséges lenne a Törvényszék ítéletének kihirdetésétől a Bírósághoz való fellebbezésig terjedő időtartamról határozni.

78 Márpedig a felperes által a Törvényszékhez 1991. május 14-én benyújtott kereset és az 1995. június 29-én hozott ítélet, majd a Bizottság által a Bírósághoz 1995. augusztus 30-án benyújtott fellebbezés és a 2000. április 6-án hozott ítélet következtében az elévülés legalább nyolc évet, nyolc hónapot és huszonkét napot kitevő ideig nyugodott, ahogyan arra a Bizottság a megtámadott határozat (171) preambulumbekezdésében helyesen rámutatott.

79 Következésképpen az elévülés e nyugvása miatt a jelen ügyben a kérdéses jogsértések megszűnésétől vagy az elévülés bármely megszakításától kezdve a megtámadott határozat 2000. december 13-i elfogadásáig nem telt el öt évnél hosszabb időszak.

80 Ennélfogva a megtámadott határozatot a 2988/74 rendeletben megállapított elévülési szabályok tiszteletben tartásával hozták meg.

81 A felperes által előterjesztett érvek egyike sem alkalmas e megállapítás megkérdőjelezésére.

82 Először is a 2988/74 rendelet 2. és 3. cikkének szövegéből egyáltalán nem következik, hogy a 3. cikkben említett „Bizottság határozata", amely a bíróság előtt folyamatban

lévő, az eljárás elévülésének nyugvását eredményező eljárás tárgyát képezi, csak a 2. cikkben említett, ezen elévülést megszakító aktusok egyike lehet, amelyek felsorolása korlátozott (a Bíróság fenti 39. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 141. pontja). A 3. cikk ugyanis az elévülés hatásával szemben védi a Bizottságot olyan helyzetekben, amikor utóbbinak olyan eljárásokban kell megvárnia a bíróság határozatát, amelyek lefolyására nincs befolyása, mielőtt megtudja, hogy a megtámadott aktus jogellenes-e, vagy sem. A 3. cikk tehát azon esetekre vonatkozik, amikor az intézmény tétlensége nem a gondosság hiányának következménye. Márpedig ilyen esetek bekövetkeznek mind a 2988/74 rendelet 2. cikkében felsorolt, megtámadható megszakító cselekmények ellen benyújtott keresetek esetén, mind pedig a bírságot vagy szankciót kiszabó határozat ellen benyújtott keresetek esetén. E körülmények között mind a 3. cikk szövege, mind pedig célkitűzése egyaránt lefedi a 2. cikkben említett megtámadható aktusok ellen benyújtott kereseteket és a Bizottság végleges határozata ellen benyújtott kereseteket. Következésképpen a szankciókat kiszabó végleges határozat ellen benyújtott kereset esetén az eljárás elévülése mindaddig nyugszik, amíg a bíróság az említett keresetről véglegesen nem határozott (a Bíróság fenti 39. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 144–147. pontja).

83 Másodszor a felperes előadja, hogy a bírságokat kiszabó határozat ellen benyújtott kereset egyáltalán nem akadályozza a Bizottságot ilyen típusú határozat meghozatalában. Ezen értelmezés elfogadása azonban azzal járna, hogy az intézmény a vitatott határozatot visszavonja annak érdekében, hogy azt a vitatás tartalmát figyelembe vevő másik határozattal váltsa fel. Ezen értelmezés kétségbe vonná magát a Bizottság azon jogát, hogy a közösségi bíróság által adott esetben megállapíttassa a megtámadott határozat jogszerűségét (a Bíróság fenti 39. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 149. pontja).

84 Harmadszor a felperes nem érvelhet azzal, hogy a bírságot kiszabó határozat teljes mértékben végrehajtható addig, amíg azt bírósági úton nem semmisítik meg. A jogsértést szankcionáló határozat végrehajtási aktusai jellegüknél fogva nem tekinthetők a jogsértés vizsgálatát vagy az azzal kapcsolatos eljárást célzó aktusoknak. Az ilyen aktusok, amelyek jogszerűsége ráadásul a kereset tárgyát képező határozat

jogszerűségétől függ, a bíróság előtt vitatott határozat megsemmisítése esetén tehát nem járnak semmilyen, az eljárás elévülését megszakító hatással (a Bíróság fenti 39. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 150. pontja).

85 Negyedszer rá kell mutatni, hogy a Bíróság alapokmánya 60. cikkének és a 2988/74 rendelet 3. cikkének más az alkalmazási köre. A fellebbezés felfüggesztő hatályának hiánya nem fosztja meg teljesen hatályától a 2988/74 rendelet 3. cikkét, amely azon helyzetekre vonatkozik, amikor a Bizottságnak meg kell várnia a közösségi bíróság határozatát. Nem fogadható el tehát a felperes arra vonatkozó érvelése, hogy a Bizottság nem vehette figyelembe azt az időtartamot, ameddig a fellebbezés a Bíróság előtt folyamatban volt, mivel ez megfosztaná létjogosultságától és hatásaitól a Bíróságnak a fellebbezésről hozott ítéletét.

86 Ötödször a felperes nem állíthatja, hogy a 91/300 határozatnak a hitelesítés hiánya miatti megsemmisítését követően a Bizottság nem húzhat hasznot saját hibájából azzal, hogy a 2988/74 rendeletben meghatározott ötéves elévülési idő lejártát követően szab ki bírságot. A Bizottság által elfogadott aktus megsemmisítése ugyanis szükségszerűen a Bizottságnak betudható abban az értelemben, hogy megállapítja a Bizottság részéről elkövetett hibát. Ennélfogva az eljárás elévülése nyugvásának kizárása akkor, amikor a kereset a Bizottságnak betudható hiba elismeréséhez vezet, a rendelet 3. cikkét teljesen megfosztaná értelmétől. Maga az a tény igazolja a nyugvást, hogy a Törvényszék vagy a Bizottság előtt kereset van folyamatban, nem pedig az, hogy e bíróságok az ítéletükben milyen megállapításokra jutnak (lásd ebben az értelemben a Bíróság fenti 39. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 153. pontját).

87 Hatodszor a megsemmisítés iránti kereset arra irányul, hogy a Törvényszék megvizsgálja, hogy a megtámadott aktus jogellenes-e, vagy sem (lásd ebben az értelemben a Bíróság fenti 39. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 144. pontját).

88 Hetedszer a 2988/74 rendelet 3. cikkének a felperes által javasolt értelmezése komoly gyakorlati nehézségeket vet fel. Ha ugyanis a Bizottságnak a határozat Törvényszék általi megsemmisítését követően a Bíróság ítéletének bevárása nélkül kellene új határozatot hoznia, fennállna annak a kockázata, hogy ugyanabban a tárgyban egyszerre két határozat lenne hatályban abban az esetben, ha a Bíróság a Törvényszék ítéletét megsemmisítené.

89 Nyolcadszor a közigazgatási eljárás gazdaságosságának követelményeivel ellentétesnek tűnik, hogy a Bizottság kizárólag az elévülés bekövetkeztének elkerülése céljából legyen köteles új határozatot elfogadni még azelőtt, hogy megtudná, az eredeti határozat jogellenes-e, vagy sem.

90 A fentiek összességéből következik, hogy az első jogalap első részét el kell utasítani.

Az eljárás ésszerű időtartama elvének megsértésére alapított, második részről

– A felek érvei

91 A felperes azt állítja, hogy az elévüléssel kapcsolatos kérdésektől függetlenül az állítólagos jogsértések óta eltelt idő nem kizárólag a Bizottságnak a megtámadott határozat bírságokra vonatkozó részének, hanem a határozat egészének elfogadására vonatkozó hatáskörét érinti.

92 A Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 121. pontjára és az eljárás ésszerű időtartamának elvére hivatkozva a felperes úgy véli, meg kell vizsgálni, hogy a Bizottság a versenyügyben lefolytatott közigazgatási eljárásokat követően ésszerű határidőn belül fogadta-e el a megtámadott határozatot.

93 A felperes szerint vélelmezhető, hogy a Bizottság megsértette az eljárás ésszerű időtartamának elvét, amikor valamely ügyben a vizsgálat megindítása és a megtámadott határozat elfogadása között több mint tizenegy és fél év telt el.

94 A felperes megjegyzi, hogy noha Törvényszék és a Bíróság előtti eljárás összesen 105 hónapig tartott, a Bizottság 35 hónapot szánt határozatának elfogadására, ideértve a fenti 19. pontban hivatkozott Bizottság kontra ICI ügyben hozott ítélet és a megtámadott határozat között eltelt 9 hónapot is. Ezenkívül jogszerűen figyelembe lehet venni a bírósági eljárás időtartamát különösen akkor, ha ezen eljárás másik határozatra vonatkozik, és megelőzi a megtámadott határozatot.

95 A felperes szerint a Bíróság előtti eljárás időtartamának figyelembevétele egyáltalán nem fogadható el. A fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítéletet és a fenti 64. pontban hivatkozott Bizottság kontra BASF és társai ügyben hozott ítéletet követően a Bizottságnak tudomása volt arról, hogy a 91/300 határozat a hitelesítés hiánya miatt hibás. Ha a Bizottság újból el kívánta volna fogadni határozatát, azt ebben a szakaszban kellett volna megtennie, ahelyett hogy fellebbezést nyújt be a Bírósághoz, ami az említett határozat elfogadását öt és fél évvel késleltette.

96 Az Emberi Jogok Európai Bíróságának a Garyfallou AEBE kontra Görögország ügyben 1997. szeptember 27-én hozott ítéletére (Ítéletek és Határozatok Tára 1997-V., 1821. o.) hivatkozva a felperes úgy véli, hogy az eljárás egészét meg kell vizsgálni annak megállapítása érdekében, hogy az ügyet ésszerű határidőn belül bírálták-e el.

97 Továbbá a felperes előadja, hogy az állítólagos jogsértések óta eltelt idő akadályozza őt a védelemhez való jogának teljes gyakorlásában. Először is úgy érvel, hogy 1991. október 6-án független vevőnek értékesítette a „Nyersszóda" részlegét, és már nem tevékenykedik az egyesült királysági nyersszódapiacon. Ezt követően előadja, hogy az üggyel akkoriban megbízott alkalmazottai elhagyták a vállalkozást, és már nem állnak rendelkezésre, hogy a szükséges segítséget nyújtsák számára. Ezenkívül az állítólagos jogsértések óta eltelt idő súlyosbítja vagyoni kárát, mivel például emelkednek a kiadások biztosításának költségei, és/vagy súlyosbodnak a késedelmi kamatok hatásai. Mindenesetre a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítélete ellentétes az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatával, amely szerint az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt egyezmény (a továbbiakban: EJEE) 6. cikkének 1. §-a szerinti védelem nem függ annak bizonyításától, hogy a késedelem a felperes érdekeit ténylegesen sértette. Az EJEE-ben foglalt alapvető kötelezettség megsértése kizárólag a megtámadott határozat megsemmisítését eredményezheti, nem pedig csupán kártérítés fizetését.

98 A Bizottság vitatja a felperes által előadott érveket.

– A Törvényszék álláspontja

99 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy az eljárás ésszerű időtartama elvének betartása versenyjogi ügyekben a 17. rendelet alapján megindított azon közigazgatási eljárásokra nézve kötelező, amelyek az említett rendeletben meghatározott szankciók kiszabásához és bírósági eljáráshoz vezethetnek (a Bíróság fenti 39. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 179. pontja).

100 Először is a felperes úgy érvel, hogy a közigazgatási eljárás teljes, azaz a vizsgálat megindítása és a megtámadott határozat elfogadása közötti időtartama túllépte az ésszerű határidőt.

101 Ezt az érvet el kell utasítani.

102 Az eljárás ésszerű időtartama elvének megsértésére alapított kifogás vizsgálata keretében ugyanis különbséget kell tenni a közigazgatási eljárás és a bírósági eljárás között. Így azon időszak, amely alatt a bíróság megvizsgálta a 91/300 határozat jogszerűségét, valamint a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítélet érvényességét, nem vehető figyelembe a Bizottság előtti eljárás időtartamának meghatározásakor (lásd ebben az értelemben a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 123. pontját).

103 Másodszor a felperes kifogásolja a fenti 19. pontban hivatkozott Bizottság kontra ICI ügyben hozott ítélet kihirdetése és a megtámadott határozat elfogadása közötti közigazgatási eljárás időtartamát.

104 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy ezen időszak 2000. április 6-án, a fenti 19. pontban hivatkozott Bizottság kontra ICI ügyben hozott ítélet kihirdetése napján kezdődött, és 2000. december 13-án, a megtámadott határozat elfogadásával ért véget. A közigazgatási eljárás ezen szakasza következésképpen nyolc hónapig és hét napig tartott.

105 Ezen időszak alatt a Bizottság a 91/300 határozaton csak alaki módosításokat hajtott végre, nevezetesen „Az Elsőfokú Bíróság és a Bíróság előtti eljárások" címmel beiktatott egy, az elévülési idők betartásának értékelésére vonatkozó új részt. Továbbá a megtámadott határozat elfogadását nem előzte meg semmilyen további bizonyítási cselekmény, mivel a Bizottság a tíz évvel azelőtt lefolytatott vizsgálat eredményeit vette alapul. El kell ismerni azonban, hogy az adminisztráción belüli bizonyos

ellenőrzések és konzultációk még e körülmények között is elengedhetetlennek bizonyulhatnak az ilyen eredmény eléréséhez.

106 E tekintetben a fenti 19. pontban hivatkozott Bizottság kontra ICI ügyben hozott ítélet kihirdetése és a megtámadott határozat elfogadása között eltelt nyolc hónap hétnapos határidőt nem lehet ésszerűtlennek tekinteni.

107 Harmadszor a felperes lényegében a 91/300 határozat elfogadásához vezető közigazgatási eljárás időtartamát kifogásolja (lásd a fenti 94. pontot).

108 Azonban, még ha a kifogásközléstől számított közigazgatási eljárás időtartamát, valamint a kifogásközlést megelőző eljárás időtartamát is figyelembe vesszük (lásd e tekintetben a Bíróság C-105/04. P. sz., Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 21-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-8725. o.] 51. pontját), ki kell emelni, hogy ezen időtartam – az 1989 áprilisától folytatott vizsgálatok, az azt követően megküldött tájékoztatáskérések és az eljárás 1990. február 19-én hivatalból történt megindítása fényében – nem túlzottan hosszú. E körülmények között a 91/300 határozat elfogadásához vezető közigazgatási eljárás időtartamát nem lehet ésszerűtlennek tekinteni.

109 Hozzá kell tenni, hogy mindenesetre az eljárás ésszerű időtartama elvének megsértése csak akkor igazolja a versenyügyben folytatott közigazgatási eljárásban hozott határozat megsemmisítését, ha az érintett vállalkozás védelemhez való jogának megsértését is megvalósítja. Ha ugyanis nem bizonyított, hogy a túlzott időmúlás befolyásolta az érintett vállalkozások hatékony védekezésre való képességét, az eljárás ésszerű időtartama elvének be nem tartása nem érinti a közigazgatási eljárás érvényességét (lásd ebben az értelemben a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 122. pontját).

110 E tekintetben a felperes azt állítja, hogy nehezen tudta gyakorolni a védelemhez való jogát, mivel 1991. október 6-án független vevőnek értékesítette a „Nyersszóda" részlegét, így már nem tevékenykedik az egyesült királysági nyersszódapiacon, és a szükséges segítség megszerzése érdekében nem tudja felvenni a kapcsolatot az üggyel akkoriban megbízott alkalmazottaival, mivel azok elhagyták a vállalkozást.

111 Ki kell azonban emelni, hogy a Bizottság a fenti 19. pontban hivatkozott Bizottság kontra ICI ügyben hozott ítélet kihirdetése és a megtámadott határozat elfogadása között nem végzett bizonyítási cselekményt.

112 Ennélfogva a 91/300 határozat elfogadásához vezető és a védelemhez való jog gyakorlása tekintetében semmilyen problémát nem jelentő első időszakhoz képest a Bizottság nem vett figyelembe semmilyen új, a védelemhez való jog gyakorlását szükségessé tevő elemet.

113 E körülmények között a felperes védelemhez való joga nem sérült.

114 Negyedszer a bírósági eljárást illetően emlékeztetni kell arra, hogy az EJEE 6. cikkének 1. §-a által ihletett azon általános közösségi jogi elv, amely szerint mindenkinek joga van a tisztességes eljáráshoz, és különösen az ésszerű határidőn belüli eljáráshoz való jog alkalmazandó a versenyjog megsértése miatt valamely vállalkozásra bírságot kiszabó bizottsági határozattal szembeni bírósági jogorvoslat keretében. A határidő ésszerű jellegét az egyes ügyek sajátos körülményeinek figyelembevételével kell megállapítani, különös tekintettel a jogvitának az érintett szempontjából való jelentőségére, az ügy bonyolultságára, valamint a felperes és az illetékes hatóságok magatartására. E szempontok felsorolása nem kimerítő, és a határidő ésszerű jellegének értékelése nem követeli meg az azt okozó körülmények mindegyikének módszeres vizsgálatát, amennyiben az eljárás időtartama legalább egy körülmény alapján igazoltnak tűnik. Így az ügy bonyolultsága alkalmas lehet egy első látásra túl hosszúnak tűnő időtartam igazolására (lásd a Bíróság C-403/04. P. és C-405/04. P. sz., Sumitomo Metal Industries és Nippon Steel kontra Bizottság egyesített ügyekben 2007. január

25-én hozott ítéletének [EBHT 2007., I-729. o.] 115–117. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

115 Továbbá a Bíróság a C-185/95. P. sz., Baustahlgewebe kontra Bizottság ügyben 1998. december 17-én hozott ítéletében (EBHT 1998., I-8417. o.) – miután megállapította, hogy a Törvényszék nem tett eleget az eljárás ésszerű időtartamának betartásával kapcsolatos követelményeknek – pergazdaságossági okokból és az ilyen eljárási szabálytalansággal szembeni azonnali és hatékony jogorvoslat biztosítása érdekében megalapozottnak ítélte az eljárás túlzott időtartamára alapított jogalapot, és megsemmisítette a megtámadott határozat azon részét, amely a felperesre kiszabott bírság összegét 3 millió ECU összegben állapította meg. Arra utaló bármilyen ténykörülmény hiányában, hogy az eljárás időtartama érintette a jogvita eldöntését, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy e jogalap nem vezethet a megtámadott határozat egészének megsemmisítéséhez, hanem egy 50 000 ECU-t kitevő összeg az eljárás túl hosszú időtartama miatt méltányos elégtételt jelent, ezért csökkentette az érintett vállalkozásra kiszabott bírság összegét.

116 Következésképpen arra utaló bármilyen ténykörülmény hiányában, hogy az eljárás időtartama érintette a jogvita eldöntését, még ha bizonyítást is nyer a jelen ügyben az ésszerű határidő bíróság általi esetleges túllépése, az semmiféleképpen nem befolyásolhatja a megtámadott határozat jogszerűségét (a Törvényszék e megközelítést követte a T-57/01. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 2009. december 17-én hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 140. pontjában).

117 Hozzá kell tenni, hogy a keresetlevélben a felperes nem fogalmazott meg kártérítési kérelmet.

118 Ennélfogva az első jogalap második részét, és következésképp az első jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

A lényeges eljárási szabályok megsértésére alapított, második jogalapról

119 A második jogalap lényegében öt, először is a 91/300 határozatot előkészítő szakaszok jogellenes jellegére, másodszor a közigazgatási eljárás és a megtámadott határozat elfogadása közötti túl hosszú időtartamra, harmadszor az új eljárási cselekmények elvégzésére vonatkozó kötelezettségre, negyedszer az iratbetekintési jog megsértésére, ötödször pedig az EK 253. cikk megsértésére alapított részből áll.

A 91/300 határozatot előkészítő szakaszok jogellenes jellegére alapított, első részről

– A felek érvei

120 A felperes úgy érvel, hogy a Bizottság által valamely határozat elfogadását megelőzően elvégzett eljárási cselekmények csak előkészítő szakaszokat jelentenek, és önmagukban nem alkalmasak arra, hogy megsemmisítés iránti kereset tárgyát képezzék. Az e határozat elfogadását megelőző eljárási szakaszok járulékos jellegéből következik, hogy a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 189. pontjában foglaltakkal ellentétben az említett határozat megsemmisítésének az e korábbi eljárási szakaszok megsemmisítését is maga után kell vonnia. A jelen ügyben a Bizottság ennélfogva nem hivatkozhat arra, hogy az említett, a 91/300 határozatot megelőző eljárási szakaszok a megtámadott határozat elfogadásához szükséges eljárási szakaszoknak minősülnek.

121 Ezenkívül a felperes szerint a Bizottság az EK 81. és az EK 82. cikk feltételezett megsértései miatt egyetlen közigazgatási eljárást indított. A két ügyet kizárólag a 91/297 és a 91/300 határozat elfogadásának szakaszában különítették el. A felperes továbbá emlékeztet arra, hogy a Törvényszék a fenti 17. pontban hivatkozott ICI I-ítéletben megállapította, hogy a védelemhez való jogot a közigazgatási eljárás szakaszában megsértették. Márpedig e határozat a 91/300 határozatra kiható következményekkel jár, mivel a Bizottság pontosan ugyanazon közigazgatási eljárást folytatta le. Így a Törvényszéknek a fenti 16. pontban hivatkozott ICI-II-ítélet alapjául szolgáló ügyben a 91/300 határozatot a védelemhez való jog megsértése miatt meg kellett volna semmisítenie.

122 Válaszában a felperes hozzáteszi, hogy a Törvényszék a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítéletben igen kritikusnak mutatkozott az érintett piac Bizottság általi elemzésével szemben, amely az egyrészről az EK 81. cikkre, másrészről pedig az EK 82. cikkre vonatkozó állításokat érintő bizonyítékok elválasztásában, és külön eljárások lefolytatásában állt.

123 A Bizottság vitatja a felperes által előadott érveket.

– A Törvényszék álláspontja

124 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a 91/300 határozatot alaki hiba, azaz a hitelesítés hiánya miatt semmisítették meg, amely hiba kizárólag e határozat Bizottság általi végleges elfogadásának szabályait érintette.

125 Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely közösségi aktus megsemmisítése nem szükségképpen érinti az előkészítő aktusokat, mivel a megsemmisített

aktus pótlására irányuló eljárás főszabály szerint megismételhető pontosan onnantól kezdve, hogy a jogellenesség bekövetkezett (a Bíróság C-415/96. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben 1998. november 12-én hozott ítéletének [EBHT 1998., I-6993. o.] 31. és 32. pontja, valamint a Bíróság fenti 39. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 73. pontja).

126 A jelen ügyben, mivel a megállapított eljárási hiba a 91/300 határozat elfogadásának végső szakaszában következett be, a megsemmisítés nem érintette e határozat azon előkészítő intézkedéseinek érvényességét, amelyek megelőzték azon szakaszt, ahol e hiba megállapításra került (lásd ebben az értelemben a Bíróság fenti 39. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 75. pontját).

127 Továbbá a felperes azon érvét illetően, miszerint a Törvényszék a fenti 17. pontban hivatkozott ICI I-ítéletben a védelemhez való jog megsértése miatt megsemmisítette a 91/297 határozatot, emlékeztetni kell arra, hogy a Törvényszék a fenti 16. pontban hivatkozott, a jelen ügy alapjául szolgáló ICI II-ítéletben a védelemhez való jog megsértésére alapított jogalapot is részletesen megvizsgálta, és teljes egészében elutasította (lásd a 73. pontot). A Bíróság ezt követően az ez utóbbi ítélet ellen benyújtott fellebbezést elutasította.

128 Ezenkívül, még ha a közigazgatási akta a COM/33.133 ügyekben közös is, a 91/297 és a 91/300 határozat más jellegű, két különböző piacon megvalósult jogsértésekre vonatkozik. Márpedig a védelemhez való jog megsértését az adott ügy sajátos körülményei alapján kell megvizsgálni, mivel e jog megsértése lényegében azon kifogásoktól függ, amelyeket a Bizottság az érintett vállalkozás terhére rótt jogsértés megállapításakor tett (a fenti 17. pontban hivatkozott ICI I-ítélet 70. pontja és a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítélet 50. pontja; lásd továbbá a Bíróság C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P., C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-án hozott ítéletének [EBHT 2004., I-123. o.] 127. pontját).

129 Következésképpen a második jogalap első részét el kell utasítani.

A közigazgatási eljárás és a megtámadott határozat elfogadása közötti túl hosszú időtartamra alapított, második részről

– A felek érvei

130 A felperes úgy érvel, hogy egyrészről a 91/297 és a 91/300 határozat elfogadását megelőző eljárási szakaszok, másrészről pedig a megtámadott határozat között tízéves időtartam telt el, ami a védelemhez való jog biztosításának megtagadását jelenti. A felperes szerint a vállalkozások számára biztosítani kell annak lehetőségét, hogy kifejtsék álláspontjukat, és hatékonyan megvédjék érdekeiket. Ennélfogva csak ésszerű határidőn belül lehet – különösen bírságot kiszabó – határozatokat hozni azt követően, hogy a vállalkozások ismertethették észrevételeiket, amiről a jelen ügyben nincs szó.

131 A Bizottság vitatja a felperes által előadott érveket.

– A Törvényszék álláspontja

132 Először is, ahogyan az első jogalap első részének vizsgálata keretében kifejtésre került, a 2988/74 rendelet 3. cikke szerinti elévülés a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítélet elleni fellebbezés benyújtását követően a Törvényszék és a Bíróság előtti eljárás teljes időtartama alatt nyugodott. Ennélfogva nem lehet kifogásolni, hogy a Bizottság a megtámadott határozat elfogadása előtt megvárta, hogy a Törvényszék és a Bíróság határozzon. E tekintetben azon tényt, hogy a Bizottság a Törvényszék és a Bíróság előtti eljárás alatt nem fogadta el a megtámadott határozatot, igazolja a bírósági eljárás és a jövőbeni ítéletek tiszteletben tartása.

133 Másodszor, ahogyan az első jogalap második részének vizsgálatából kitűnik, a Bizottság a megtámadott határozat 2000. december 13-án történt elfogadásával nem sértette meg az eljárás ésszerű időtartamának elvét.

134 Harmadszor a második jogalap harmadik részének lentebb (151., 153. és 168. pont) elvégzett vizsgálatából következik, hogy a Bizottság a jelen ügyben nem volt köteles új eljárási cselekmények elvégzésére a 91/300 határozat olyan alaki hiba miatti megsemmisítését követően, amely kizárólag az említett határozat végleges elfogadásának szabályait érintette.

135 Ennélfogva nem kifogásolható, hogy a Bizottság nem adott a felperesnek lehetőséget arra, hogy a 91/300 határozat megsemmisítését követően újból előadhassa érveit.

136 Következésképpen a második jogalap második részét el kell utasítani.

Az új eljárási cselekmények elvégzésére vonatkozó kötelezettség megsértésére alapított, harmadik részről

– A felek érvei

137 A felperes előadja, hogy a Bizottságnak a megtámadott határozat elfogadása előtt új eljárási cselekményeket kellett volna végeznie.

138 Először is a felperes úgy érvel, hogy a Bizottság köteles lett volna neki új kifogásközlést küldeni. A felperes szerint az 1990-ben megküldött kifogásközlésben foglalt állításokat „azon vád [keretében tették], miszerint az Egyesült Királyság és a kontinentális Nyugat-Európa között »a piacok részekre töredezése«, valamint a »nemzeti piac« elve a Solvay és [a felperes] közötti megállapodás vagy összehangolt magatartás következménye". Márpedig a felperes megjegyzi, hogy a Bizottság e kartellre vonatkozó határozatát a Törvényszék megsemmisítette, és a kartell e tekintetben már nem képezi eljárás tárgyát. Ennélfogva a felperes úgy véli, hogy a megtámadott határozat elfogadása előtt joga volt olyan kifogásközlés kézhezvételére, amely már nem tartalmazza az összefonódással kapcsolatos állítást. E kifogásközlésnek továbbá a jog 1990 és 2000 között, különösen az érintett piac meghatározásában bekövetkezett fejlődése fényében is ki kellett volna fejtenie a Bizottság kifogásait.

139 Másodszor a felperes azt állítja, hogy a Bizottságnak őt újból meg kellett volna hallgatnia, és lehetőséget kellett volna adnia érvei kifejtésére. Úgy véli, hogy a Törvényszék a fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletében nem hivatkozhatott volna azon tényre, hogy semmilyen új kifogást nem fogalmaztak meg. A vállalkozásoknak ugyanis lehetőségük kell legyen arra, hogy a velük szemben felhozott valamennyi kifogással kapcsolatban észrevételeket terjesszenek elő különösen azon új kérdések fényében, amelyek fontosak lehetnek a védekezésükhöz.

140 A felperes szerint a meghallgatáshoz való jog nem csupán a ténybeli elemekre, hanem a jogi elemekre is vonatkozik, ahogyan azt a Törvényszék a fenti 17. pontban hivatkozott ICI I-ítéletben és a fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletben is elismerte. Ezenkívül a Bíróság a C-261/89. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 1991. október 3-án hozott ítéletében (EBHT 1991., I-4437. o.) és a C-294/90. sz., British Aerospace és Rover kontra Bizottság ügyben 1992. február 4-én hozott ítéletében (EBHT 1992., I-493. o.) elismerte, hogy a meghallgatáshoz való jogot biztosítani kell az első határozattal lényegében azonos második határozat elfogadása előtt is. Márpedig a jelen ügyben több elem, nevezetesen azon tény, hogy a felperes 1991-ben elhagyta az érintett piacot, a 91/297 határozat megsemmisítése, valamint a 90-es években hozott dömpingellenes határozatok megállapításai is befolyásolják a kifogások megvizsgálásának módját.

141 Továbbá az újbóli meghallgatáshoz való jog a Törvényszék eljárási szabályaiból ered. Abban az esetben ugyanis, ha a Bíróság valamely ügyet visszautal a Törvényszékhez, az eljárási szabályzat 119. cikkének 1. §-a feljogosítja a feleket írásbeli észrevételeket tartalmazó beadvány benyújtására annak ellenére, hogy az írásbeli szakasz rendszerint befejezettnek tekintendő. Ugyanígy az EJEE 7. jegyzőkönyvének 4. cikke kimondja, hogy a korábbi végleges határozatot követően új határozatot csak akkor lehet elfogadni, ha az érintett állam büntető törvényének és büntető eljárási törvényének megfelelően az eljárást újból megindítják.

142 A felperes ebből arra következtet, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy a felperes védelemhez való jogát megfelelően biztosította az, hogy lehetőséget adtak a közigazgatási eljárás során való meghallgatására.

143 Harmadszor a felperes emlékeztet a meghallgatási tisztviselő lényeges szerepére, aki a határozat elfogadását megelőzően gondoskodik arról, hogy az érintett felek teljes mértékben gyakorolhassák védelemhez való jogukat, és hogy az általuk felhozott lényeges jogi vagy ténybeli elemeket közöljék a versenyügyekért felelős főigazgatóval, a Bizottság tagjaival és a tanácsadó bizottsággal. A felperes előadja továbbá, hogy mivel a védelemhez való joga magában foglalja annak lehetőségét, hogy a megtámadott határozat elfogadása előtt újból meghallgassák, a meghallgatási tisztviselő bevonásához való jogot is biztosítani kellett volna számára, amelytől megfosztották.

144 Negyedszer a felperes úgy véli, hogy figyelemmel a megtámadott határozat elfogadása előtti újbóli meghallgatáshoz való jogára, a Bizottságnak újból konzultálnia kellett volna a tanácsadó bizottsággal is. A Törvényszék a fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletben tévesen határozott úgy, hogy a tanácsadó bizottsággal folytatott konzultáció csak olyan helyzetekben szükséges, amikor a vállalkozásokat meg kell hallgatni. Ezenkívül a 17. rendeletből következik, hogy minden egyes külön határozattal kapcsolatban külön konzultációt kell folytatni azon kérdéstől függetlenül, hogy a vállalkozásokat meg is hallgatták-e, és hogy a határozatok között milyen mértékű a

hasonlóság. Következésképpen, még ha a megtámadott határozat a 91/300 határozathoz képest csak szerkesztési jellegű módosításokat tartalmazott is, a Bizottságnak a megtámadott határozat elfogadása előtt újból konzultálnia kellett volna a tanácsadó bizottsággal. Ezenkívül a tanácsadó bizottság összetétele kétségtelenül jelentősen módosult, és a véleménye 2000-ben nem szükségképpen egyezett volna meg az 1990-ben adott véleményével.

145 Ötödször a felperes előadja, hogy a megtámadott határozat elfogadásakor a biztosok testületének lehetőséggel kellett volna rendelkeznie valamennyi, akkoriban releváns tény, körülmény és jogkérdés megvizsgálására. Márpedig a testületet megfosztották e lehetőségtől, mivel a Bizottság nem hallgatta meg újból az érintett vállalkozásokat, és nem konzultált újból a tanácsadó bizottsággal sem. A felperes ebből arra következtet, hogy ha a biztosok testületének valamennyi tényről tudomása lett volna, lehet, hogy nem ugyanazt a határozatot hozta volna meg.

146 Hatodszor a felperes megjegyzi, hogy a Bizottság szóvivője, akinek a nyilatkozatai a Reuters hírügynökség 2000. december 12-i sajtóközleményében jelentek meg, megjegyezte, hogy a megtámadott határozatot a biztosok testületének 2000. december 13-i ülésén fogják elfogadni. E nyilatkozatokból kitűnik, hogy a megtámadott határozatot a Bizottság eljárási szabályzatának és a kollegialitás elvének megsértésével már az említett ülést megelőzően elfogadták.

147 Végül a felperes azt kéri, hogy a Törvényszék rendelje el a biztosok testületéhez benyújtott aktának és az ülés jegyzőkönyvének valamennyi csatolt dokumentummal együtt való benyújtását.

148 A Bizottság vitatja a felperes által előadott érveket.

– A Törvényszék álláspontja

149 Először is ki kell emelni, hogy a felperes lényegében azt állítja, hogy 2000-ben új kifogásközlést kellett volna kapnia, mivel az 1990-ben számára megküldött kifogásközlésben szereplő állítások a piacok részekre töredezésének fennállásán alapultak, amely a Solvay és a felperes közötti, a 91/297 határozatban szankcionált megállapodás vagy összehangolt magatartás következménye volt, e határozatot azonban a fenti 17. pontban hivatkozott ICI I-ítélet ezt követően megsemmisítette.

150 Ahogyan azonban a fenti 126. pontból kitűnik, a 91/300 határozat megsemmisítése nem érintette a korábbi eljárási cselekmények és különösen a kifogásközlés érvényességét.

151 A Bizottság tehát kizárólag e megsemmisítés miatt nem volt köteles a felperesnek új kifogásközlést küldeni.

152 Ezenkívül ki kell emelni, hogy a felperesnek 1990-ben megküldött kifogásközlés keretében a Bizottság több kifogást is megfogalmazott, és hogy az egyrészről az EK 81. cikk megsértésére, másrészről pedig az EK 82. cikk megsértésére alapított kifogások önállóak voltak, és különböző bizonyítékokon alapultak. Következésképpen azon tény, hogy a Törvényszék az iratbetekintési jog megsértése miatt megsemmisítette a 91/297 határozatot, nem kérdőjelezheti meg azon kifogásokat, amelyek szerint a felperes visszaélt az érintett piacon fennálló erőfölényével.

153 Másodszor a felperes azon érvét illetően, miszerint a Bizottságnak őt újból meg kellett volna hallgatnia, emlékeztetni kell arra, hogy amikor a Bizottság az EK 82. cikket

megsértő vállalkozásokat szankcionáló határozatnak kizárólag a biztosok testülete általi végleges elfogadás szabályait érintő eljárási hiba miatti megsemmisítését követően új, lényegében azonos tartalmú és ugyanazon kifogásokra alapított határozatot fogad el, nem köteles az érintett vállalkozásokat újból meghallgatni (lásd ebben az értelemben a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 246–253. pontját, amelyet a Bíróság fenti 39. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 83–111. pontja is megerősített).

154 Az EK 233. cikk alkalmazásában esetlegesen felmerülő olyan jogkérdések, mint az időmúlás, az eljárás újbóli megindításának lehetősége, az eljárás újbóli megindításával szorosan összefüggő iratbetekintés, a meghallgatási tisztviselő és a tanácsadó bizottság közreműködésére, valamint a 17. rendelet 20. cikkének esetleges következményei, nem kívánnak meg új meghallgatásokat, mivel nem módosítják a kifogások tartalmát, amelyeket adott esetben kizárólag későbbi bírósági felülvizsgálat keretében lehet megvizsgálni (lásd ebben az értelemben a Bíróság fenti 39. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 93. pontját).

155 A jelen ügyben a Bizottság a 91/300 határozat tartalmát szinte teljes egészében átvette. A megtámadott határozatot mindössze a Törvényszék és a Bíróság előtti eljárásra vonatkozó résszel egészítette ki.

156 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat és a 91/300 határozat tartalma lényegében megegyezik, és ugyanazon indokokon alapul.

157 Következésképpen a fenti 153. és 154. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően a Bizottság a jelen ügyben nem volt köteles a felperest újból meghallgatni a megtámadott határozat elfogadása előtt.

158 Harmadszor a felperes azon érvét illetően, miszerint a megtámadott határozat elfogadása előtt biztosítani kellett volna számára a meghallgatási tisztviselő bevonását, emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság „Az EK- és az ESZAK-Szerződés versenyszabályainak ([EK 81.] és [EK 82.] cikk; [ESZAK] 65. és [ESZAK] 66. cikk) alkalmazására vonatkozó eljárásokról szóló közlemény" (HL 1982. C 251., 2. o.) szerint 1982. szeptember 1-jei hatállyal hozta létre a meghallgatási tisztviselő hivatalát.

159 A fenti 158. pontban említett közleményben a Bizottság a következőképpen határozta meg a meghallgatási tisztviselő feladatát:

„A meghallgatási tisztviselő feladata, hogy biztosítsa a meghallgatás megfelelő lefolytatását, és ezáltal hozzájáruljon mind a meghallgatás, mind pedig az esetleges későbbi határozat tárgyilagosságához. Különösen arról gondoskodik, hogy a Bizottság versenyügyekben hozandó határozatai tervezetének kidolgozása során megfelelően figyelembe vegyék valamennyi releváns ténybeli elemet, legyenek azok az érdekeltek számára akár kedvezők, akár kedvezőtlenek.

Feladatainak ellátása során a meghallgatási tisztviselő a hatályban lévő rendeletekkel és a Bíróság által kidolgozott elvekkel összhangban, valamint a versenyszabályok hatékony alkalmazása szükségességének figyelembevételével gondoskodik a védelemhez való jog tiszteletben tartásáról."

160 A meghallgatási tisztviselő feladatait pontosították az 1990. november 24-i határozatban – amely határozat 2. cikkének megfogalmazása azonos volt az eredeti meghatározással –, majd a Bizottság előtt folyó versenyjogi eljárásokban a meghallgatási tisztviselők megbízásáról szóló, 1994. december 12-i 94/810/ESZAK, EK bizottsági

határozatban (HL L 330., 67. o.). E határozat, amely a megtámadott határozat elfogadásakor hatályban volt, felváltotta és hatályon kívül helyezte a korábbi két határozatot. A 2. cikkét az eredeti meghatározáshoz hasonló módon fogalmazták meg.

161 Következésképpen magából a megtámadott határozat elfogadását megelőző eljárásban közreműködő meghallgatási tisztviselőre bízott feladat tartalmából következik, hogy a kérdéses közreműködés egy esetleges határozatra tekintettel szükségszerűen a vállalkozások meghallgatásához kötődött.

162 E körülmények között meg kell állapítani, hogy mivel a 91/300 határozat megsemmisítését követően a jelen ügyben új meghallgatásra nem volt szükség, a meghallgatási tisztviselőnek az időközben hatályba lépett 1990. november 24-i határozatban megállapított feltételek szerinti új közreműködésére sem volt szükség (lásd ebben az értelemben a fenti 39. pontban hivatkozott Bíróság PVC II-ítéletének 127. pontját).

163 Negyedszer a felperes azon érvét illetően, miszerint a megtámadott határozat elfogadását megelőzően konzultálni kellett volna a tanácsadó bizottsággal, emlékeztetni kell arra, hogy a 17. rendelet tényállás idején hatályos változatának 10. cikke kimondja:

„(3) Az (1) bekezdésben említett határozat [helyesen: említett eljárást követően hozott határozat] és az [EK 85.] cikk (3) bekezdése szerinti határozat meghosszabbítására, módosítására vagy visszavonására hozott határozat meghozatalát megelőzően konzultálni kell a versenykorlátozó magatartásokkal és erőfölénnyel foglalkozó tanácsadó bizottsággal.

[…]

(5) A konzultációra a Bizottság által összehívott együttes ülésen kerül sor; az ülés legkorábban az összehívó értesítés megküldését követő tizennégy nap elteltével hívható össze. Az értesítéshez minden vizsgálandó üggyel kapcsolatban mellékelten megküldik az ügy összefoglalóját, a legfontosabb dokumentumokat [helyesen: dokumentumok megjelölésével] és az előzetes határozattervezetet."

164 Továbbá a 17. rendelet 19. cikkének (1) és (2) bekezdésében előírt meghallgatásokról szóló, 1963. július 25-i 99/63/EGK bizottsági rendelet (HL 1963. 127., 2268. o.) 1. cikke kimondja:

„A versenykorlátozó magatartásokkal és erőfölénnyel foglalkozó tanácsadó bizottsággal való konzultációt megelőzően a Bizottság a 17. rendelet 19. cikkének (1) bekezdése alapján meghallgatást tart."

165 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a 99/63 rendelet 1. cikkéből következik, hogy az érintett vállalkozások meghallgatása és a bizottsággal való konzultáció ugyanazokban az esetekben szükséges (a Bíróság 46/87. és 227/88. sz., Hoechst kontra Bizottság egyesített ügyekben 1989. szeptember 21-én hozott ítéletének [EBHT 1989., 2859. o.] 54. pontja és a Bíróság fenti 39. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 115. pontja).

166 A 99/63 rendelet helyébe az [EK 81.] és [EK 82.] cikk alapján kezdeményezett eljárásokban a felek meghallgatásáról szóló, 1998. december 22-i 2842/98/EK bizottsági rendelet (HL L 354., 18. o.) lépett, amely a megtámadott határozat elfogadásakor hatályban volt, és amelynek 2. cikke (1) bekezdése a 99/63 rendelet 1. cikkéhez hasonlóan lett megfogalmazva.

167 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat szerint a versenykorlátozó magatartásokkal és erőfölénnyel foglalkozó tanácsadó bizottsággal való konzultáció a 91/300 határozat elfogadását megelőzően megtörtént. A felperes sem e konzultáció megtörténtét, sem szabályszerűségét nem vitatja.

168 Ennélfogva, mivel a megtámadott határozat a 91/300 határozathoz képest nem tartalmaz lényeges módosításokat, a Bizottság, amely nem volt köteles a megtámadott határozat elfogadása előtt a felperest újból meghallgatni, arra sem volt köteles, hogy a tanácsadó bizottsággal újból konzultáljon (lásd ebben az értelemben a Bíróság fenti 39. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 118. pontját).

169 Továbbá a 17. rendelet tényállás idején hatályos változata 10. cikkének (4) bekezdése szerint:

„A tanácsadó bizottság a versenykorlátozó magatartásokkal és az erőfölénnyel kapcsolatos ügyekben hatáskörrel rendelkező tisztviselőkből áll. A tagállamok képviseletük ellátására egy-egy tisztviselőt neveznek ki, a kinevezett tisztviselő akadályoztatása esetén helyettesíthető.”

170 Az ítélkezési gyakorlat szerint valamely intézmény összetételének módosulása nem érinti magát az intézmény jogfolytonosságát, amelynek végleges vagy előkészítő aktusai főszabály szerint megőrzik valamennyi joghatásukat (a Bíróság C-331/88. sz., Fedesa és társai ügyben 1990. november 13-án hozott ítéletének [EBHT 1990., I-4023. o.] 36. pontja).

171 Továbbá nem létezik olyan általános jogelv, amely előírná az esetlegesen bírság kiszabásával végződő eljárást lefolytató közigazgatási szerv összetételének folytonosságát (a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 322. és 323. pontja).

172 Ötödször a felperes azon érvét illetően, miszerint a megtámadott határozat elfogadásakor a biztosok testületének lehetőséggel kellett volna rendelkeznie valamennyi, akkoriban releváns tény, körülmény és jogkérdés megvizsgálására, emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság egyáltalán nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor a 91/300 határozat megsemmisítését követően a megtámadott határozat elfogadása előtt nem hallgatta meg újból az érintett vállalkozásokat.

173 Ezenkívül, ahogyan a fenti 162. és 167. pontban megjegyzésre került, a jelen ügyben a meghallgatási tisztviselőnek nem kellett újból közreműködnie, és a tanácsadó bizottsággal nem kellett újból konzultációt folytatni.

174 E körülmények között a felperes állításával ellentétben a biztosok testületéhez benyújtott aktának nem kellett tartalmaznia többek között a meghallgatási tisztviselő új jelentését és a tanácsadó bizottsággal folytatott konzultációról készült új jegyzőkönyvet. Következésképpen a felperes ezen akta összetételére vonatkozó érvelésének kiindulópontja téves, így az említett érvelés alaptalan (lásd ebben az értelemben a Bíróság fenti 39. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 130–133. pontját).

175 Hatodszor a felperes azon érvét illetően, miszerint a megtámadott határozatot a biztosok testületének ülését megelőzően fogadták el, emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a kollegialitás elve a Bizottság tagjai határozathozatalban való részvételének egyenlőségén alapul, ami különösen azt jelenti, hogy a határozatokat közösen kell meghozni, és politikai téren a testület valamennyi tagja együttesen felelős valamennyi meghozott határozatért (a Bíróság C-191/95. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 1998. szeptember 29-én hozott ítéletének [EBHT 1998., I-5449. o.] 39. pontja és a C-1/00. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben 2001. december 13-án hozott ítéletének [EBHT 2001., I-9989. o.] 79. pontja).

176 A kollegialitás elvének tiszteletben tartása, és különösen annak szükségessége, hogy a határozatokat közösen hozzák meg, szükségszerűen az általuk kiváltott joghatások által érintett jogalanyok érdekében áll abban az értelemben, hogy e jogalanyokat biztosítani kell arról, hogy e határozatokat ténylegesen a testület hozta meg, és pontosan annak akaratát tükrözi. Ez a helyzet különösen azon, kifejezetten határozatoknak minősített jogi aktusok esetében, amelyeket a Bizottság a vállalkozásokkal vagy vállalkozások társulásaival szemben a versenyszabályok betartása érdekében hoz, és amelyek célja e szabályok megsértésének megállapítása, e vállalkozásokkal szemben meghagyások kibocsátása és pénzügyi szankciók kiszabása (a fenti 64. pontban hivatkozott Bizottság kontra BASF és társai ügyben hozott ítélet 64. és 65. pontja).

177 A jelen ügyben a felperes arra a tényre hivatkozik, hogy a Reuters hírügynökség 2000. december 12-i sajtóközleménye szerint a Bizottság szóvivője bejelentette, hogy a Bizottság 2000. december 13-án ismét ugyanazt a határozatot fogadja el.

178 Azonban, még a feltételezzük is, hogy a Bizottság szóvivője valóban azt mondta, amire a felperes hivatkozik, a puszta tény, hogy egy magántársaság sajtóközleménye említést tesz egy hivatalos jelleggel egyáltalán nem bíró nyilatkozatról, nem lehet elegendő annak megállapításához, hogy a Bizottság megsértette a kollegialitás elvét. A biztosok testületét ugyanis e nyilatkozat egyáltalán nem kötötte, és 2000. december 13-i ülésén a testület közös tanácskozás után dönthetett volna tehát úgy is, hogy a megtámadott határozatot nem fogadja el.

179 Következésképpen nem kell arra kötelezni a Bizottságot, hogy nyújtsa be valamennyi, a megtámadott határozat elfogadására vonatkozó belső dokumentumát, különösen a biztosok testületének üléséről készült jegyzőkönyvet és valamennyi mellékelt dokumentumot, valamint a biztosok testületéhez ez alkalomból benyújtott valamennyi dokumentumot.

180 A fentiek összességéből következik, hogy a második jogalap harmadik részét el kell utasítani.

Az iratbetekintési jog megsértésére alapított, negyedik részről

– A felek érvei

181 A felperes úgy érvel, hogy a megtámadott határozat kézhezvételét követően 2001 elején iratbetekintést kért, amelyet a Bizottság megtagadott. Az iratbetekintést vele szemben 1990-ben is megtagadták.

182 A felperes hangsúlyozza, hogy a Bizottságnak különböző okokból biztosítania kellett volna számára az iratbetekintést annak ellenére, hogy a megtámadott határozatot már elfogadták. Először is a Bizottság újból megfosztotta a felperest az iratbetekintés kérelmezésének lehetőségétől, mivel a megtámadott határozatot a közigazgatási eljárás újbóli megindítása nélkül fogadta el, és még csak nem is közölte vele a szándékát. Másodszor a Bizottság, amely 1990-ben megtagadta az iratbetekintést, a megtámadott határozat elfogadásakor e hibát kijavíthatta volna. Harmadszor az [EK 81.] és az [EK 82.] cikk, az [ESZAK] 65. és az [ESZAK] 65. cikk és a 4064/89/EGK tanácsi rendelet szerinti esetekben az iratokhoz való hozzáférés iránti kérelmek feldolgozásának belső eljárási szabályzatáról szóló bizottsági közlemény (HL 1997. C 23., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 136. o., a továbbiakban: iratbetekintésről szóló közlemény) az iratbetekintést illetően a vállalkozások számára kedvezőbb szabályokat állapított meg. A felperes tehát úgy véli, hogy ezen új szabályokat kellett

volna rá alkalmazni éppúgy, mint valamely 2000-ben elfogadott határozat bármely más címzettjére.

183 A felperes elismeri, hogy az iratbetekintéssel kapcsolatos érveit a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítélet elutasította. Azt állítja azonban, hogy ez nem akadályozza meg a Törvényszéket abban, hogy a jelen ügyben a felperes számára kedvező értékelést fogalmazzon meg.

184 A felperes szerint az akta biztosan tartalmazta az egyesült királysági ügyfeleitől, különösen üveggyártóktól, az egyesült királysági versenytársaitól, valamint amerikai importőröktől származó leveleket és dokumentumokat. Az egyesült királysági üveggyártóktól és ügyfelektől származó írásbeli válaszok és dokumentumok segíthették volna a felperest az erőfölényre és az azzal való visszaélésre vonatkozó állításokkal szembeni védekezésében. Ugyanígy a versenytársai által nyújtott tájékoztatások megvilágíthatták volna számára a megtámadott határozat elemeit. Továbbá a kontinentális nyugat-európai gyártóktól származó dokumentumok segítségül szolgálhattak volna a felperes számára az érintett piac elemzését, és különösen a versenyre vagy a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt érzékelhető hatás kérdését illetően. Ebből következik, hogy a Törvényszék a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítéletben hibát követett el, amikor úgy ítélte meg, hogy a védelemhez való joga nem sérült.

185 Sőt, a felperes előadja, hogy újból jogosult az iratbetekintés kérdését felvetni. Egyrészről, amikor a Törvényszék a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítéletben az iratbetekintés kérdését vizsgálta, ezt a Bizottság által benyújtott, felsorolást tartalmazó lista alapján tette. Márpedig e lista nem azonosította kimerítően az aktában foglalt dokumentumokat. Másrészről a 91/300 határozat megsemmisítését követően a felperesnek nem volt oka arra, hogy időt és pénzt áldozzon az iratbetekintés kérdését illetően csatlakozó fellebbezés benyújtására, annál is kevésbé, mivel akkoriban úgy vélte, hogy a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítéletet a fellebbezési eljárásban valószínűleg helybenhagyják. A felperes úgy véli, hogy „a Bizottság pernyertessége esetén

[a felperes] [a Törvényszék] által érdemben való újbóli meghallgatását követően [e kérdésben] fellebbezést nyújthatott volna be”.

186 Válaszában a felperes hozzáteszi, hogy az iratbetekintési jogot nem bírálták el jogerősen. Szerinte a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítélet e kérdésben nem határozott ténylegesen vagy szükségszerűen. A felperes úgy érvel, hogy még ha lehetősége is volt e kérdésben csatlakozó fellebbezés benyújtására, nem lehet a terhére róni, hogy ezt nem tette meg, mivel a fenti 64. pontban hivatkozott Bizottság kontra BASF és társai ügyben hozott ítéletre figyelemmel e csatlakozó fellebbezésre nem volt szükség. Továbbá Jacobs főtanácsnoknak a C-188/92. sz. TWD Textilwerke Deggendorf ügyre vonatkozó indítványára (a Bíróság 1994. március 9-i ítélete, EBHT 1994., I-833. o.) hivatkozva a felperes előadja, hogy nem volt nyilvánvalóan kétségtelen vagy magától értetődő, hogy a csatlakozó fellebbezés szükséges, vagy hogy az bármilyen szempontból hasznos. E tekintetben a felperes kifejti, hogy ha a Bizottságnak a jogerő kérdésével kapcsolatos érvelése elfogadást nyerne, ez számos csatlakozó fellebbezés benyújtására ösztönözne, és szükségtelenül megnövelné a Bíróság munkaterhét.

187 Továbbá a Törvényszék a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítéletben tévesen értékelte az iratbetekintés kérdését. A felperes szerint elegendő annak bizonyítása, hogy a hozzáférhetővé nem tett dokumentumok nem elhanyagolható jelentőséggel bírhattak, ahogyan a Törvényszék a fenti 17. pontban hivatkozott ICI I-ítéletben kimondta. Ezenkívül, amennyiben a Törvényszék a mai napon határozna az iratbetekintéssel kapcsolatban a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítélet alapjául szolgáló ügyben feltett kérdésben, egyáltalán nem nyilvánvaló, hogy ugyanazon megállapításra jutna, mint amelyre ezen ítéletben a jog fejlődése miatt jutott. E tekintetben a felperes különösen az iratbetekintésről szóló közleményre hivatkozik.

188 A felperes továbbá úgy érvel, hogy a Törvényszék által elrendelt, az iratbetekintést számára lehetővé tevő bizonyításfelvételt követően jelentős hiányosságokat kellett megállapítania a dokumentumok Bizottság általi kezelésében, amelyek számos következménnyel jártak.

189 Először is a felperes előadja, hogy nem lehetséges, hogy a Bizottság a rendelkezésére álló valamennyi bizonyíték átfogó és jóhiszemű vizsgálatát követően fogadta el a határozatát.

190 Másodszor a felperes megjegyzi, hogy a Bizottság legalább öt részaktát elveszített. Márpedig a felperes szerint másfél részakta tartalmazta a 17. rendelet 11. cikke alapján közte és a Bizottság között folytatott levélváltást, három és fél dosszié pedig az egyesült királysági ügyfelei és versenytársai, valamint a Bizottság közötti levélváltást. Ezen akták elvesztése igen komolyan hátrányos helyzetbe hozta a felperest a Törvényszék előtti védekezése során. A felperes úgy érvel, hogy ha hozzáférése lett volna az egyesült királysági ügyfeleitől származó független információkhoz, további bizonyítékokkal rendelkezett volna érvelésének alátámasztásához, úgyhogy a Bizottság különösen az erőfölény fennállásával, az erőfölénnyel való visszaéléssel, a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatással és a bírsággal kapcsolatban valószínűleg más megállapításra jutott volna.

191 Harmadszor a felperes megjegyzi, hogy bizonyos létező, általa megnézett dokumentumok szintén lehetővé tették volna számára érvelésének alátámasztását és a Bizottság által a megtámadott határozatban tett több megállapítás megkérdőjelezését.

192 A Bizottság ezzel szemben úgy érvel, hogy »az iratbetekintési jogot [a felperes] tekintetében jogerősen elbírálták«. A Bizottság szerint valamennyi, valamely határozat elfogadását követően benyújtott iratbetekintés iránti kérelem okafogyott.

193 A Törvényszék által elrendelt bizonyításfelvételt követően a felperes által megfogalmazott észrevételeket illetően a Bizottság megjegyzi, hogy a bizonyításfelvétel lehetővé tette annak megerősítését, hogy a felperes által a védelemhez való jogának megsértésével kapcsolatban a közigazgatási eljárás során és az eljárási cselekményei keretében tett állítások minden alapot nélkülöztek. A felperes, miután betekintést nyert a mintegy 25 000 dokumentumot tartalmazó aktába, csak 60 olyan dokumentumot talált,

amelyek alátámasztják az érvelését. A Bizottság szerint azonban ezek közül egy sem bírt a felperes számára semmilyen haszonnal.

194 A részaktáknak a Törvényszék által elrendelt bizonyításfelvételt követően megállapított elvesztését illetően a Bizottság úgy véli, hogy ez egyáltalán nem befolyásolja a megtámadott határozat jogszerűségét, és nem szabad túlértékelni azon tény jelentőségét, hogy 71-ből 5 részakta elveszett. A Bizottság szerint a felperes nem ad elő semmilyen okot, amely alapján azt lehetne gondolni, hogy e részakták olyan, számára kedvező bizonyítékokat tartalmaztak, amelyeket neki nem mutattak meg, pedig azok segítették volna a kifogásközlésben megfogalmazott állítások megcáfolásában. A Bizottság hozzáteszi, hogy noha az elveszett részakták, ahogyan azt a felperes állítja, a felperes ügyfeleivel és versenytársaival folytatott levelezéseket tartalmazták, nem lettek volna hasznosak a felperes számára, mivel ebben az esetben csak olyan elemekről lehet szó, amelyek vagy semmilyen érdeklődésre nem tartottak számot, tehát nem kerültek felhasználásra, vagy pedig – a legjobb esetben – hasonlítottak azokhoz, amelyeket a felperes megtekintett, és amelyek alapján semmilyen érvet nem tudott felhozni.

195 A dokumentumok számozása koherenciájának a felperes által hivatkozott hiányát és a dokumentumok nem megfelelő kezelését illetően a Bizottság előadja, hogy ahhoz, hogy el lehessen dönteni, tiszteletben tartották-e a védelemhez való jogot, azt kell megvizsgálni, hogy a fél látta-e a dokumentumot, és nemleges válasz esetén azt, hogy a dokumentum lehetővé tette volna-e számára olyan érv felhozatalát, amelyre akkoriban nem tudott hivatkozni. Ez kizárólag a dokumentumba való betekintéstől függ, nem pedig az azon aktába való betekintéstől, amelybe a Bizottság a dokumentumot helyezte, és nem függ attól sem, hogy a Bizottság milyen módon számozta az aktáit.

– A Törvényszék álláspontja

196 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság elismerte, hogy az ítélt dolog elvének mind a közösségi jogrendben, mind a nemzeti jogrendekben alapvető jelentősége van. Ugyanis mind a jog és a jogviszonyok stabilitásának, mind pedig a gondos

igazságszolgáltatásnak a biztosításához fontos, hogy ne lehessen többé vita tárgyává tenni azokat a bírósági határozatokat, amelyek a rendelkezésre álló jogorvoslatok kimerítését, illetve az azok előterjesztésére nyitva álló határidők elteltét követően jogerőre emelkedtek (a Bíróság C-224/01. sz. Köbler-ügyben 2003. szeptember 30-án hozott ítéletének [EBHT 2003., I-10239. o.] 38. pontja és C-234/04. sz. Kapferer-ügyben 2006. március 16-án hozott ítéletének [EBHT 2006., I-2585. o.] 20. pontja).

197 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az ítélet jogereje akkor képezheti akadályát a kereset elfogadhatóságának, amennyiben a szóban forgó ítélet alapjául szolgáló jogvita ugyanazon felek között volt folyamatban, a keresetnek ugyanaz volt a tárgya, és ugyanazon a jogcímen alapult (lásd ebben az értelemben a Bíróság 172/83. és 226/83. sz., Hoogovens Groep kontra Bizottság egyesített ügyekben 1985. szeptember 19-én hozott ítéletének [EBHT 1985., 2831. o.] 9. pontját, 358/85. és 51/86. sz., Franciaország kontra Parlament egyesített ügyekben 1988. szeptember 22-én hozott ítéletének [EBHT 1988., 4821. o.] 12. pontját, és a Törvényszék T-28/89. sz., Maindiaux és társai kontra CES ügyben 1990. március 8-án hozott ítéletének [EBHT 1990., II-59. o.] 23. pontját), pontosítva, hogy e feltételek szükségszerűen kumulatív jellegűek (a Törvényszék T-162/94. sz., NMB France és társai kontra Bizottság ügyben 1996. június 5-én hozott ítéletének [EBHT 1996., II-427. o.] 37. pontja).

198 A jogerő csak azon tény- és jogkérdésekhez kapcsolódik, amelyeket a szóban forgó bírósági határozat ténylegesen vagy szükségszerűen eldöntött (a Bíróság C-281/89. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 1991. február 19-én hozott ítéletének [EBHT 1991., I-347. o.] 14. pontja és a Bíróság C-277/95. P. sz., Lenz kontra Bizottság ügyben 1996. november 28-án hozott végzésének [EBHT 1996., I-6109. o.] 50. pontja).

199 A fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítéletben a Törvényszék megvizsgálta a védelemhez való jog amiatti megsértésére alapított jogalapot, hogy a Bizottság megtagadta a felperestől az iratbetekintést.

200 Annak eldöntése érdekében, hogy a jogalap megalapozott-e, a Törvényszék a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítéletben röviden megvizsgálta azon érdemi kifogásokat, amelyeket a Bizottság a kifogásközlésben és a 91/300 határozatban tett.

201 A fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítélet alapjául szolgáló ügyben a jogalap első része azon alapult, hogy a felperes számára nem tettek hozzáférhetővé esetlegesen mentő dokumentumokat. Először is azon érvet illetően, miszerint az, hogy a Bizottság megtagadta a gyártók dokumentumaiba való betekintést, befolyásolhatta a védekezését, a Törvényszék megállapította, hogy a nem közölt dokumentumok nem kérdőjelezhetik meg az erőfölényre, az erőfölénnyel való visszaélésre és a tagállamok közötti kereskedelem érintettségére vonatkozóan a 91/300 határozatban tett megállapításokat. Másodszor a magától a felperestől származó iratokba való betekintés megtagadását illetően a Törvényszék úgy vélte, hogy a felperes tud hivatkozni a saját hatóköréből származó dokumentumokra. A Törvényszék ebből arra következtetett, hogy a jelen ügy körülményei között a Bizottság joggal tagadta meg a felperestől az ezen aktákba való betekintést, és azt, hogy az azokban foglalt dokumentumok listáját megküldje neki.

202 A fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítélet alapjául szolgáló ügyben a jogalap második része azon alapult, hogy a felperes számára nem tettek hozzáférhetővé bizonyos terhelő dokumentumokat. A Törvényszék megállapította, hogy a társaság által az Egyesült Királyságban nyújtott speciális árengedménnyel kapcsolatban a Bizottság által tett megállapításokat illetően a Bizottság eljárásmódja nehezen egyeztethető össze a védelemhez való joggal, azonban a megállapított hiba a jelen ügyben nem érintette a felperes védelemhez való jogának gyakorlását. Továbbá a felperes által előadott többi érv az ügy érdemi vizsgálatába tartozott, és nem volt köze a védelemhez való jog megsértésére alapított jogalaphoz.

203 Következésképpen a Törvényszék a védelemhez való jog megsértésére alapított jogalapot teljes egészében elutasította.

204 Ezt követően a Törvényszék a 91/300 határozat szabálytalan hitelesítésére alapított jogalapot vizsgálta meg, és az említett határozatot megsemmisítette.

205 A fellebbezésnek a fenti 19. pontban hivatkozott Bizottság kontra ICI ügyben hozott ítélettel való elutasításával a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítélet végleges bírósági határozattá vált.

206 A fenti 197. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően annak eldöntéséhez, hogy az iratbetekintés kérdését jogerősen elbírálták-e, meg kell tehát vizsgálni, hogy a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítélet alapjául szolgáló jogvita és a jelen ügy alapjául szolgáló jogvita ugyanazon felek között volt, illetve van-e folyamatban, a kereseteknek ugyanaz-e a tárgya, és ugyanazon a jogcímen alapulnak-e.

207 A két kereset keretében érintett felek azonosságára vonatkozó feltételt illetően meg kell állapítani, hogy e feltétel a jelen ügyben teljesül. A fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítélet alapjául szolgáló keresethez hasonlóan ugyanis a jelen ügyben benyújtott keresetet a felperes indította a Bizottság ellen. A tárgy és a jogcím azonosságára vonatkozó feltételeket illetően először is ki kell emelni, hogy a Bizottság formailag két határozatot fogadott el, azaz a 91/300 határozatot és a megtámadott határozatot. A fenti fejtegetésekből (lásd különösen a fenti 24., 111., 112. és 156. pontot) azonban az következik, hogy egyrészről a megtámadott határozat tartalma – „Az Elsőfokú Bíróság és a Bíróság előtti eljárások" című új rész kivételével – azonos a 91/300 határozat tartalmával, másrészről pedig a megtámadott határozat ugyanazon indokokon alapul, mint a 91/300 határozat. A Bizottság ugyanis alappal fogadta el a megtámadott határozatot a 91/300 határozatéval azonos szöveggel, anélkül hogy a 91/300 határozat megsemmisítését követően új eljárási cselekményeket kellett volna végeznie, mivel az alaki hiba kizárólag az említett határozat végleges elfogadásának szabályaira vonatkozott, és a megsemmisítés nem érintette e határozat előkészítő intézkedéseinek érvényességét.

208 Mivel a Bizottság a fenti 19. pontban hivatkozott Bizottság kontra ICI ügyben hozott ítélet kihirdetése és a megtámadott határozat elfogadása között nem végzett bizonyítási cselekményt, továbbá a megtámadott határozat tartalma – a Törvényszék és a Bíróság előtti eljárásra vonatkozó rész kivételével – azonos a 91/300 határozat tartalmával, és a felperes újból iratbetekintést kér, meg kell állapítani, hogy a jogvitának ugyanaz a tárgya, és ugyanazon a jogcímen alapul.

209 Mivel a fenti 197. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően a felek, a tárgy és a jogcím azonosságára vonatkozó feltételek a jelen ügyben egyszerre teljesülnek, meg kell állapítani, hogy a bíróság a COMP/33.133 – D: „nyersszóda – ICI”-ügyben az iratbetekintéssel kapcsolatos jogkérdést ténylegesen és ennélfogva jogerősen elbírálta.

210 E jogerő kizárja, hogy e jogkérdést újból a Törvényszék elé terjesszék, és az megvizsgálja.

211 Ebből következik, hogy a második jogalap negyedik részét mint elfogadhatatlant el kell utasítani.

212 A teljesség kedvéért azonban ki kell emelni, hogy még ha feltételezzük is, hogy az iratbetekintéssel kapcsolatos jogkérdést nem bírálták el jogerősen, az iratokba pervezető intézkedés keretében való betekintést követően a felperes által 2005. október 13-án előterjesztett észrevételek nem kérdőjelezhetik meg a Törvényszéknek a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítéletben foglalt megállapításait.

213 A felperes azon érvét illetően, miszerint bizonyos dokumentumok lehetővé tették volna számára érvelésének alátámasztását és több, a Bizottság által a megtámadott

határozatban levont következtetés megkérdőjelezését, ki kell emelni, hogy a felperes nem bizonyította, hogy e dokumentumok és információk hozzáférhetővé tételének megtagadása a felperes hátrányára befolyásolhatta a közigazgatási eljárás lefolyását és a Bizottság határozatának tartalmát, ahogyan ezt az ítélkezési gyakorlat a mentő bizonyítékok esetében megköveteli (lásd ebben az értelemben a fenti 71. pontban hivatkozott Hoechst kontra Bizottság ügyben 2008. június 18-án hozott ítélet 146. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

214 A felperes ugyanis nem bizonyította, hogy ha a közigazgatási eljárásban tudott volna hivatkozni az aktában foglalt dokumentumokra, olyan elemeket tudott volna felhozni, amelyek nem egyeznek a Bizottság által e szakaszban levont következtetésekkel, tehát valamilyen módon befolyásolni tudta volna a Bizottság által az esetleges határozatban elvégzett értékeléseket, legalábbis a neki felrótt magatartás súlyát és időtartamát, ennélfogva pedig a bírság összegét illetően.

215 Az erőfölény fennállását illetően a felperes azt állítja, hogy az, ha a közigazgatási eljárásban betekinthetett volna bizonyos dokumentumokba, amelyekről az iratokba pervezető intézkedés keretében való betekintést követően szerzett tudomást, lehetővé tette volna számára a Bizottság azon állításának megcáfolását, miszerint az érintett piacon erőfölénnyel rendelkezett. A felperes úgy véli, hogy hivatkozni tudott volna különösen a Solvaytől, német gyártóktól és az egyesült királysági ügyfeleitől származó dokumentumokra a helyettesítő termékek, úgymint a marószóda, az üvegzúzalék vagy a dolomit jelentőségének bizonyítása, valamint az Egyesült Államokból származó importok által kifejtett versenykényszer szemléltetése érdekében.

216 E tekintetben először is ki kell emelni, hogy a Bizottság lényegében a felperes hagyományosan fennálló 90%-os piaci részesedésére támaszkodott annak bizonyítása érdekében, hogy a felperes az érintett piacon erőfölénnyel rendelkezett. Márpedig

semmilyen ténykörülmény nem teszi lehetővé annak feltételezését, hogy a felperes a hiányzó „részaktákban" olyan dokumentumokat találhatott volna, amelyek cáfolják azon megállapítást, hogy a nyersszódapiacon erőfölénnyel rendelkezett (lásd ebben az értelemben a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítélet 61. pontját). Továbbá az ítélkezési gyakorlat szerint kivételes körülményektől eltekintve a rendkívül jelentős piaci részesedések önmagukban az erőfölény meglétét bizonyítják (a Bíróság 85/76. sz., Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben 1979. február 13-án hozott ítéletének [EBHT 1979., 461. o.] 41. pontja és a Törvényszék T-65/98. sz., Van den Bergh Foods kontra Bizottság ügyben 2003. október 23-án hozott ítéletének [EBHT 2003., II-4653. o.] 154. pontja). Márpedig a felperes nem hivatkozik semmilyen, ilyen kivételes körülménynek tekinthető tényre. Végül, még ha feltételezzük is, hogy ilyen tények fennálltak, és azokról a hiányzó „részaktákban" foglalt dokumentumok említést tettek, a felperesnek azokról a jelen ügy körülményeire tekintettel tudnia kellett, így e tekintetben a védelemhez való joga nem sérült.

217 Ezt követően a helyettesítő termékekre vonatkozó érvet illetően ki kell emelni, hogy a Bizottság sosem vitatta, hogy a marószóda és az üvegzúzalék bizonyos mértékben helyettesítheti a nyersszódát, ahogyan ez a megtámadott határozat (129)–(134) preambulumbekezdéséből kitűnik. A Bizottság azonban úgy vélte, hogy e korlátozott helyettesíthetőség nem zárja ki a felperesnek az érintett piacon fennálló erőfölényét. Ezenkívül, mivel a felperes a tényállás idején az Egyesült Királyságban a nyersszóda kizárólagos gyártója volt, ő volt leginkább abban a helyzetben, hogy ismerje az érintett piacon fennálló helyzetet, és a nyersszóda marószódával vagy üvegzúzalékkal való helyettesíthetőségének kérdését illetően a szükséges információkkal szolgáljon a Bizottság értékeléséhez. Ennélfogva a felperes állításával ellentétben ez utóbbinak egyáltalán nem volt szüksége a kontinentális gyártóktól származó, más piacokat érintő dokumentumokra, sem pedig az egyesült királysági ügyfeleitől származó dokumentumokra ahhoz, hogy megkísérelje bizonyítani, hogy a nyersszódának a marószódával és az üvegzúzalékkal való részleges helyettesíthetősége miatt az érintett piacon nem volt erőfölényben. A nyersszóda dolomittal való helyettesíthetőségét illetően ki kell emelni, hogy a felperes az egyik versenytársától származó, a saját gyárában tett látogatással kapcsolatos dokumentumra támaszkodik. Következésképpen a felperesnek tudnia kellett ilyen dokumentum létezéséről vagy legalábbis az abban található információkról. Mindenesetre a felperes nem bizonyítja, hogy a dolomittal való helyettesíthetőséggel kapcsolatos elemek befolyásolhatták volna a Bizottság értékelését a felperes érintett piacon fennálló erőfölényét illetően.

218 Végül azon érvet illetően, miszerint az egyesült királysági ügyfeleitől vagy a kontinentális gyártóktól származó dokumentumok jól szemléltetik az amerikai gyártók által az érintett piacra kifejtett versenykényszert, ki kell emelni, hogy a Bizottság az amerikai gyártók által gyakorolt hatást a megtámadott határozatban részletesen elemzi, és figyelembe veszi ezen importokat, kifejtve, hogy az amerikai versenyt dömpingellenes intézkedésekkel szorították vissza (az (51)–(54) és (128) preambulumbekezdés). Mindenesetre figyelemmel azon tényre, hogy a felperes a tényállás idején az Egyesült Királyságban a nyersszóda kizárólagos gyártója volt, szükségszerűen rendelkezett az érintett piacra, valamint az Egyesült Államokból származó importok e piacra gyakorolt hatására vonatkozó információkkal ahhoz, hogy a közigazgatási eljárásban védekezni tudjon.

219 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a felperes a 2005. október 13-i észrevételeiben egyetlen olyan elemet sem ad elő, amely lehetővé tenné annak bizonyítását, hogy a megtekintett dokumentumok és az állítólag a hiányzó „részaktákban" foglalt dokumentumok közigazgatási eljárásban való hozzáférhetővé tételének megtagadása az érintett piacon való erőfölényének fennállását illetően a hátrányára befolyásolhatta az említett eljárás lefolyását és a megtámadott határozat tartalmát.

220 Az erőfölénnyel való visszaélést illetően a felperes előadja, hogy az, ha a közigazgatási eljárásban betekinthetett volna bizonyos dokumentumokba, amelyekről az iratokba pervezető intézkedés keretében való betekintést követően szerzett tudomást, valamint az, ha hozzáférhetett volna az állítólag a hiányzó „részaktákban" foglalt, az egyesült királysági ügyfelektől és versenytársaktól származó független információkhoz, lehetővé tette volna számára annak bizonyítását, hogy árengedményei jellegüknél fogva nem a versenytársak kizárását célozták, és lényegében a verseny jogszerű módját jelentették. Szerinte több dokumentum is azt mutatja, hogy az árengedmények nyújtása a kontinentális gyártók szokásos gyakorlata volt, ami fontos bizonyíték lett volna annak alátámasztásához, hogy árengedményei tökéletesen megfeleltek az ágazatban elfogadott gyakorlatoknak. Ezenkívül azt állítja, hogy a különösen az

Akzótól származó dokumentumok, amelyek a kettős beszerzési forrás és a másodlagos szállító politikájára utalnak, hasznosak lettek volna számára azon kérdés vizsgálata során, hogy árengedményei a Bizottság állításának megfelelően versenytársak kizárásával jártak-e.

221 E tekintetben először is ki kell emelni, hogy a felperes azon érve, miszerint a nagy mennyiség utáni árengedmények szokásos gyakorlatnak minősülnek, nem bizonyítja, hogy az ilyen, erőfölényben lévő vállalkozás által nyújtott árengedmények megfeleltek az EK 82. cikknek. Ennélfogva az ilyen gyakorlat fennállását szemléltető dokumentumokba való betekintés a felperes számára egyáltalán nem lett volna hasznos.

222 Ezt követően hangsúlyozni kell, hogy a felperes által bevezetett, árengedményekre vonatkozó rendszernek a vásárlói hűség kialakítására alkalmas jellege közvetlen okirati bizonyítékokon alapul. A megtámadott határozat „tényállással" foglalkozó részében a Bizottság a (61)–(82) preambulumbekezdésben számos, a nagy mennyiség utáni árengedményekre vonatkozó dokumentumra hivatkozott, amelyekből kitűnik, hogy ezen árengedmények nem tükröztek hatékonyságból és méretgazdaságosságból eredő hasznot, és a kizárólag a vásárlások nagyságához kötődő mennyiségi engedménnyel ellentétben ezen árengedmények a versenytársak piacról való kizárását célozták. Márpedig olyan esetben, mint a jelen ügyben is, amikor a Bizottság a megtámadott határozatban kizárólag közvetlen okirati bizonyítékokra alapozta a különböző jogsértések megállapítását, a felperesnek igyekeznie kell arra rámutatni, hogy más bizonyítékok milyen mértékben kérdőjelezhették volna meg az engedményrendszernek a vásárlói hűség kialakítására alkalmas jellegét, vagy legalább arra, hogy milyen eltérő fényben lehetett volna értelmezni a nem vitatott közvetlen okirati bizonyítékokat.

223 Végül a másodlagos szállító politikájára vonatkozó érvet illetően meg kell jegyezni, hogy a Bizottságnak e tényről tudomása volt, és azt sosem vitatta, ahogyan ez a megtámadott határozat (23) preambulumbekezdéséből is kitűnik. Ennélfogva, még ha a

felperes tudomást is szerzett volna az e politikát szemléltető dokumentumokról, ez nem változtatott volna a Bizottságnak az erőfölénnyel való visszaélésre vonatkozó megállapításain.

224 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a felperes a 2005. október 13-i észrevételeiben egyetlen olyan elemet sem ad elő, amely lehetővé tenné annak bizonyítását, hogy a megtekintett dokumentumok és az állítólag a hiányzó „részaktákban" foglalt dokumentumok közigazgatási eljárásban való hozzáférhetővé tételének megtagadása az erőfölényével való visszaélését illetően a hátrányára befolyásolhatta az említett eljárás lefolyását és a megtámadott határozat tartalmát.

225 A tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatást illetően a felperes előadja, hogy az, ha a közigazgatási eljárásban betekinthetett volna bizonyos dokumentumokba, amelyekről az iratokba pervezető intézkedés keretében való betekintést követően szerzett tudomást, valamint az, ha hozzáférhetett volna az állítólag a hiányzó „részaktákban" foglalt, az egyesült királysági ügyfelektől származó információkhoz, lehetővé tette volna számára, hogy megcáfolja a Bizottságnak a tagállamok közötti kereskedelem érintettségére vonatkozó elemzését. Úgy véli, hogy több dokumentum is megerősítette azon érvelését, miszerint a nemzeti piacok részekre töredezését nem az állítólag a versenytársak kizárását célzó magatartása okozta, hanem olyan tényezők, mint a magas szállítási költségek, az árfolyamok ingadozása és a gyártók azon egyoldalú döntései, hogy a megtorló értékesítések kockázatának elkerülése érdekében bizonyos piacokat nem látnak el.

226 E tekintetben ki kell emelni, hogy a Bizottságnak a tagállamok közötti kereskedelem érintettségére vonatkozó elemzése többek között magától a felperestől származó dokumentumokon, és különösen a felperesnek a megtámadott határozat (66) preambulumbekezdésében hivatkozott 1985. június 28-i stratégiai feljegyzésén alapul, amelyből kitűnik, hogy a felperes a General Chemical importja kivételével teljesen meg akarta akadályozni, illetve ki akarta zárni a nehézszóda Egyesült Királyságba irányuló importját (a megtámadott határozat (66)–(70) preambulumbekezdése). Márpedig olyan esetben, mint a jelen ügyben is, amikor a Bizottság a megtámadott

határozatban kizárólag közvetlen okirati bizonyítékokra alapozta a jogsértés megállapítását, a felperesnek igyekeznie kell arra rámutatni, hogy más bizonyítékok milyen mértékben kérdőjelezhették volna meg a tagállamok közötti kereskedelem érintettségét, vagy legalább arra, hogy milyen eltérő fényben lehetett volna értelmezni a nem vitatott közvetlen okirati bizonyítékokat.

227 Ezenkívül a nemzeti piacok részekre töredezését illetően ki kell emelni, hogy a felperes a közigazgatási eljárásban a saját piaci tapasztalatára tekintettel képes volt a magas szállítási költségekkel, az árfolyamok ingadozásával és a megtorló értékesítésekkel kapcsolatban érveket kifejteni, anélkül hogy a többi gyártótól származó dokumentumokra kellett volna támaszkodnia.

228 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a felperes a 2005. október 13-i észrevételeiben egyetlen olyan elemet sem ad elő, amely lehetővé tenné annak bizonyítását, hogy a megtekintett dokumentumok és az állítólag a hiányzó „részaktákban" foglalt dokumentumok közigazgatási eljárásban való hozzáférhetővé tételének megtagadása a magatartásának a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatását illetően a hátrányára befolyásolhatta az eljárás lefolyását és a határozat tartalmát.

229 A bírság összegét illetően a felperes azt állítja, hogy még ha az észrevételeiben előadott elemek nem is tudták volna befolyásolni a Bizottságnak az EK 82. cikk megsértésére vonatkozó értékelését, mindezen elemek befolyásolhatták volna a Bizottságnak a bírságra vonatkozó értékelését. Előadja, hogy az, ha a közigazgatási eljárásban betekinthetett volna bizonyos dokumentumokba, amelyekről az iratokba pervezető intézkedés keretében való betekintést követően szerzett tudomást, valamint az, ha hozzáférhetett volna az állítólag a hiányzó „részaktákban" foglalt, az egyesült királysági ügyfelektől származó információkhoz, lehetővé tette volna számára különösen azt, hogy olyan elemekre hivatkozzon, amelyek „bizonyítják, hogy gyakorlatilag

egyetlen versenytárs sem lett megfosztva jelentősen az értékesítési lehetőségektől, és hogy az államok közötti kereskedelmet nem érték negatív hatások”.

230 E tekintetben elegendő kiemelni, hogy a felperes olyan érvekre hivatkozik, amelyeket már előadott a Bizottság által a megtámadott határozatban a felperes erőfölénnyel való visszaélésére és a tagállamok közötti kereskedelem érintettségére vonatkozóan elvégzett értékelésekkel kapcsolatban, és amelyek vonatkozásában a fenti 218–226. pontban kifejtésre került, hogy az iratbetekintés nem tette volna lehetővé a felperes számára, hogy az említett értékelések megkérdőjelezését lehetővé tevő elemekre hivatkozzon.

231 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a felperes a 2005. október 13-i észrevételeiben egyetlen olyan elemet sem ad elő, amely lehetővé tenné annak bizonyítását, hogy a megtekintett dokumentumok és az állítólag a hiányzó „részaktákban” foglalt dokumentumok közigazgatási eljárásban való hozzáférhetővé tételének megtagadása a bírság összegét illetően a hátrányára befolyásolhatta az említett eljárás lefolyását és a megtámadott határozat tartalmát.

Az EK 253. cikk megsértésére alapított, ötödik részről

– A felek érvei

232 A felperes úgy érvel, hogy a Bizottság a 91/300 határozat megsemmisítését követően nem volt köteles új határozatot elfogadni. A lefolytatott eljárás igen szokatlan, mivel

a Bizottság nem küldött neki új kifogásközlést, továbbá nem szervezett új meghallgatást és a tanácsadó bizottsággal való konzultációt sem. E körülmények között az, hogy a Bizottság az eljárásának módját illetően nem szolgált magyarázattal, sérti az EK 253. cikket.

233 A Bizottság megsértette továbbá az eljárási szabályzatát (HL 2000. L 308., 26. o.; magyar nyelvű különkiadás 1. fejezet, 3. kötet, 213. o.), valamint a gondos ügyintézés elvét, mivel nem indokolta a megtámadott határozatot, és »nem fogadott el újból olyan más határozatokat, amelyeket az 1990-es ügyben [szóban forgó okokhoz hasonló] okokból semmisítettek meg«. E tekintetben a Bizottság eljárási szabályzatához mellékelt, a Bizottság személyzetének társadalmi kapcsolatai során tanúsított helyes hivatali magatartására vonatkozó szabályzat kimondja, hogy ha hasonló esetekben megkülönböztetést alkalmaznak, azt csak a szóban forgó egyedi eset lényeges jellemzői indokolhatják, és az ezen elvtől való bármely eltérést megfelelően indokolni kell. Ezenkívül a határozat fontos kérdésekre, különösen a jogi értékelésre és a bírságra vonatkozó indokolásának hiánya bizonyítja, hogy a Bizottság megsértette az EK 253. cikket.

234 A Bizottság vitatja a felperes által előadott érveket.

– A Törvényszék álláspontja

235 Meg kell állapítani, hogy a felperes által hivatkozott kifogás ténybeli alapot nélkülöz. A megtámadott határozat (162)–(172) preambulumbekezdésében ugyanis a Bizottság megindokolta, hogy a 91/300 határozat megsemmisítését követően miért fogadott el új határozatot.

236 Azon tény, hogy a Bizottság nem küldött a felperesnek új kifogásközlést, továbbá hogy nem hallgatta meg újból, és nem konzultált újból a tanácsadó bizottsággal, nem jelentheti azt, hogy a megtámadott határozat sérti az indokolási kötelezettséget. Ezen, a felperes által hivatkozott érvek ugyanis lényegében csak arra irányulnak, hogy vitassák a Bizottság e különböző kérdésekre vonatkozó értékelésének megalapozottságát, ezért azokat el kell utasítani (lásd ebben az értelemben a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 389. pontját).

237 Ugyanígy a felperes állításával ellentétben a Bizottság azáltal, hogy úgy határozott, hogy a 91/300 határozat megsemmisítését követően új határozatban állapítja meg az előbbi határozatban foglalt jogsértéseket, nem tért el az állandó határozathozatali gyakorlatától. Egyszerűen megerősítette azon eredeti döntését, hogy e jogsértéseket szankcionálja, amit az EK 233. cikk nem zárt ki, amely cikk a Bizottságot csak arra kötelezte, hogy hozza meg a fenti 19. pontban hivatkozott Bizottság kontra ICI ügyben hozott ítéletben foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedéseket, azaz szüntesse meg az ítéletben megállapított jogellenességet (lásd ebben az értelemben a Bíróság fenti 39. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 451. pontját). Továbbá a felperes egyetlen olyan ügyre sem hivatkozik, amely a jelen ügyhöz hasonló lett volna, és amelyet a Bizottság másképpen bírált volna el.

238 Ennélfogva a második jogalap ötödik részét el kell utasítani, következésképpen a második jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

Az érintett piac téves értékelésére alapított, harmadik jogalapról

A felek érvei

239 A Törvényszék T-125/97. és T-127/97. sz., Coca-Cola kontra Bizottság egyesített ügyekben 2000. március 22-én hozott ítéletére (EBHT 2000., II-1733. o.) hivatkozva a felperes megjegyzi, hogy a 91/300 határozat megsemmisítése iránti kereset keretében

nem vitatta a Bizottság azon megállapítását, miszerint az érintett „földrajzi piac" az Egyesült Királyság piaca, sem azt, hogy az érintett „termékpiac" a – nehéz és könnyű – nyersszóda piaca. A felperes szerint a Bizottság azonban nem elégedhetett volna meg azzal, hogy a tíz évvel korábban elvégzett elemzés alapján a megtámadott határozatban átveszi az érintett termékekre és földrajzi piacokra vonatkozó megállapításokat. A Bizottságnak meg kellett volna vizsgálnia, hogy a jognak és a gyakorlatnak a két határozat között eltelt időszakban megvalósult fejlődése fényében e megállapítások még mindig érvényesek-e. A megtámadott határozatot tehát ténybeli tévedés jellemzi, és sérti az indokolási kötelezettséget. Továbbá a megtámadott határozatban semmi nem utal arra, hogy a Bizottság 2000-ben elvégezte a közösségi versenyjog alkalmazásában az érintett piac meghatározásáról szóló közleményében (HL 1997. C 372., 5. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 155. o.) említett vizsgálatok valamelyikét.

240 A Bizottság vitatja a felperes által előadott érveket.

A Törvényszék álláspontja

241 Először is a felperes nem vitatja, hogy a 91/300 határozat elfogadása keretében a Bizottság elemezte a piac és a verseny szerkezetét. Ugyanígy nem állítja, hogy az említett határozat keretében a Bizottság hibát követett el a földrajzi piac és a termékpiac meghatározásakor.

242 A felperes kizárólag arra utal, hogy a Bizottságnak meg kellett volna vizsgálnia, hogy a jognak és a gyakorlatnak a 91/300 határozat és a megtámadott határozat elfogadása között eltelt időszakban megvalósult fejlődése fényében a megállapításai még mindig érvényesek-e. A felperes a fenti 239. pontban hivatkozott Coca-Cola kontra Bizottság ügyben hozott ítéletre hivatkozik, amelyben a Törvényszék többek között kimondta, hogy az erőfölény fennállásának Bizottság általi megállapítása az érintett piacnak és a versenynek az adott határozat Bizottság általi elfogadásakor fennálló szerkezetének elemzéséből következik (81. pont).

243 Emlékeztetni kell azonban arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint a megsemmisített aktust kibocsátó intézmény csak a megsemmisítő ítéletben foglaltak teljesítéséhez szükséges keretek között van kötve, így az ilyen aktus pótlására irányuló eljárás megismételhető pontosan onnantól kezdve, hogy a jogellenesség bekövetkezett (lásd a Bíróság C-417/06. P. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 2007. november 29-én hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 52. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Márpedig a jelen ügyben a Törvényszék arra hivatkozva semmisítette meg a 91/300 határozatot, hogy az említett határozat hitelesítésére a közlését követően került sor, ami az EK 230. cikk értelmében lényeges eljárási szabály megsértésének minősült.

244 A Bizottság tehát a hitelesítés szakaszában átvehette elemzését, anélkül hogy meg kellett volna vizsgálnia, hogy az érintett piacra vonatkozóan a 91/300 határozat elfogadásakor tett megállapításai a megtámadott határozat elfogadásakor fennálló ténybeli és jogi körülmények fényében még mindig érvényesek-e.

245 A felperesnek a fenti 239. pontban hivatkozott Coca-Cola kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 81. pontjára alapított érve nem kérdőjelezheti meg e következtetést. Azon megfontolás ugyanis, miszerint az erőfölény fennállásának megállapítása a piacnak és a versenynek az adott határozat Bizottság általi elfogadásakor fennálló szerkezetének elemzéséből következik, nem foglalja magában azt, hogy a Bizottságnak a megtámadott határozat elfogadásakor minden esetben újból el kellene végeznie az érintett piac elemzését. A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a Bizottságnak nem kellett új elemzést végeznie, mivel a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítéletben foglaltak teljesítéséhez erre nem volt szükség. Ennélfogva a felperesnek a fenti 239. pontban bemutatott, a ténybeli tévedésre és az indokolási kötelezettség megsértésére alapított érvei pontatlan előfeltevésen alapulnak, így azokat is kell utasítani.

246 Következésképpen a harmadik jogalapot el kell utasítani.

Az erőfölény hiányára alapított, negyedik jogalapról

A felek érvei

247 A felperes szerint nem vitatott, hogy a valamely termékpiac több mint 90%-ával rendelkező vállalkozást az EK 82. cikk értelmében rendszerint erőfölénnyel rendelkező vállalkozásnak minősül. A magas piaci részesedés azonban nem elegendő az erőfölény bizonyításához. Márpedig a megtámadott határozatban a Bizottság nem értékelt megfelelően bizonyos tényezőket, amelyek a felperest megakadályozták abban, hogy a fenti 216. pontban hivatkozott Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben hozott ítélet értelmében versenytársaival, ügyfeleivel és végül a fogyasztókkal szemben érzékelhető mértékben független magatartást tanúsítson. Így ügyfelei sok éven keresztül meghatározhatták a tőle és az importőröktől vásárolt nyersszóda, valamint a helyettesítő termékek mennyiségét. Ügyfelei ugyanis kapcsolatokat alakítottak ki kelet-európai és egyesült államokbeli szállítókkal annak érdekében, hogy alternatív forrásokkal rendelkezzenek, és biztosítsák, hogy a felperes a jelentős piaci részesedése ellenére az árakat és a minőséget illetően versenyben maradjon. E tekintetben az ügyfelei és különösen az üveggyártók jelentős vásárlóerővel rendelkeztek, aminek következtében ő nem volt erőfölényben. A felperes hangsúlyozza, hogy a Bizottság az összefonódást a közös piaccal és az EGT-megállapodás működésével összeegyeztethetőnek nyilvánító, 1998. november 25-i 1999/641/EK határozatában (IV/M.1225 – Enso kontra Stora ügy) (HL 1999. L 254., 9. o.) a kiegyenlítő vásárlóerő elvét alkalmazta. A jelen ügyben a Bizottság nem ismerte el, hogy a vevők kiegyenlítő ereje korlátozta a piaci

erejét. Ezenkívül a Bizottság nem vette figyelembe a helyettesítő termékek rendelkezésre állását és azon tényt, hogy e termékek miatt az értékesítéseinek mennyisége 1979 óta csökken.

248 Ugyanígy a Bizottság nem vette figyelembe azon tényt, hogy legalább egy kontinentális nyugat-európai üveggyártó marószódával helyettesítette a nyerssz ódát. A felperes előadja továbbá, hogy a Bizottság nem értékelte az üvegzúzalék mint a felperes piaci erejét korlátozó tényező jelentőségét, sem más helyettesítő termékek, úgymint a dolomit jelentőségét, amelyet a Bizottság a megtámadott határozatban meg sem említ.

249 A felperes elismeri, hogy ügyfelei a General Chemicalt és a Brenntagot másodlagos szállítónak tekintették. Vitatja azonban, hogy ezen észlelés a piaci erejét mutató tényezőnek minősülhet. A felperes szerint teljes haszonrésének megszűnéséhez elegendő lett volna, hogy valamely nagybani ügyfél az egyik másodlagos szállítót elsődleges szállítóvá léptesse elő, vagy hogy több ügyfél megnövelje a másodlagos szállítótól való beszerzéseit.

250 Továbbá a Bizottság azon állítása, miszerint a felperes a többi tagállamban fennállótól magasabb árszintet tartott fenn, téves, és azt semmilyen bizonyíték nem támasztja alá. Azon tény, hogy árai kissé magasabbak voltak, különösen a nyerssz óda iránti kereslet jelentős visszaesése által okozott költségeire gyakorolt hatást tükrözi, amely a többi piacon nem jelentkezett ugyanilyen mértékben. E tény olyan tényezők hatását is tükrözi, mint az árfolyamok és az üzemanyag költségei.

251 A felperes elismeri, hogy a két nyerssz ódagyártó-üzeme életképességének fenntartása érdekében azon stratégiát követte, hogy elegendő értékesítési mennyiséget tartson fenn, ami azzal járt, hogy az értékesítések növelésére törekedett, és reagált az alternatív

szállítók kínálataira. Vitatja viszont, hogy a minimálisra akarta volna csökkenteni a General Chemical vagy a Brenntag mint versenytárs jelenlétét vagy hatékonyságát.

252 Végül a Bizottság által a kérdéses időszakban elfogadott különböző dömpingellenes rendeletek és határozatok dömping és jelentős kár fennállására mutattak, kivéve az Amerikai Egyesült Államokból származó bizonyos típusú nyersszóda egyes importjaira kivetett ideiglenes dömpingellenes vám bevezetéséről és ugyanezen termék többi importját érintő kötelezettségvállalások elfogadásáról szóló, 1984. július 31-i 2253/84/EGK rendeletet (HL L 206., 15. o.). Az ilyen helyzet összeegyeztethetetlen az erőfölény fennállásával. A felperes szerint a dömpingellenes intézkedések bevezetésekor a Bizottság kétségtelenül azon az álláspontón volt, hogy ezen intézkedések nem tudják csökkenteni jelentős mértékben a versenyt, illetve nem tudnak monopóliumot létrehozni, és a Közösség érdekében állnak.

253 A Bizottság vitatja a felperes által előadott érveket.

A Törvényszék álláspontja

254 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 82. cikkben említett erőfölény olyan, valamely vállalkozás rendelkezésére álló gazdasági erőre vonatkozik, amely lehetővé teszi e vállalkozás számára az érintett piacon a hatékony verseny fenntartásának akadályozását azáltal, hogy lehetővé teszi számára, hogy versenytársaival, ügyfeleivel és végül a fogyasztókkal szemben érzékelhető mértékben független magatartást tanúsítson (a Bíróság 27/76. sz., United Brands és United Brands Continental kontra Bizottság ügyben 1978. február 14-én hozott ítéletének [EBHT 1978., 207. o.] 65. pontja és

a Törvényszék T-201/04. sz., Microsoft kontra Bizottság ügyben 2007. szeptember 17-én hozott ítéletének [EBHT 2007., II-3601. o.] 229. pontja). Az erőfölény a monopol- vagy kvázi monopolhelyzettől eltérően nem zárja ki bizonyos verseny fennállását, de az azzal rendelkező céget olyan helyzetbe hozza, hogy az meghatározhatja, vagy legalábbis jelentős mértékben befolyásolhatja azokat a feltételeket, amelyek mellett e verseny alakul, és mindenesetre messzemenően úgy járhat el, hogy azt nem kell figyelembe vennie, anélkül hogy ez a magatartás neki kárt okozna (a fenti 216. pontban hivatkozott Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 39. pontja).

255 Az erőfölény általában több tényező együttes fennállásából következik, amelyek önállóan nem szükségszerűen lennének meghatározók (a fenti 254. pontban hivatkozott United Brands és United Brands Continental kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 66. pontja). Az erőfölény érintett piacon való fennállásának vizsgálatát először a piac szerkezetének, majd az említett piacon fennálló versenyhelyzetnek a vizsgálatával kell lefolytatni (lásd ebben az értelemben a fenti 254. pontban hivatkozott United Brands és United Brands Continental kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 67. pontját).

256 Kivételes körülményektől eltekintve a rendkívül jelentős piaci részesedések önmagukban az erőfölény fennállását bizonyítják. A rendkívül jelentős piaci részesedés az azzal meghatározott ideig rendelkező vállalkozást az általa megjelenített termelés és kínálat nagyságánál fogva ugyanis olyan hatalmi helyzetbe hozza – tekintve, hogy az érzékelhetően kisebb részesedéssel rendelkezők nem képesek arra, hogy gyorsan eleget tegyenek a legnagyobb részesedéssel rendelkező vállalkozástól elfordulni szándékozó keresletnek –, amely azt kötelező ügyféllé teszi, és amely már csak emiatt is – legalábbis viszonylag hosszú időszakokra – a független magatartás lehetőségét biztosítja számára, amely az erőfölény jellemzője (a fenti 216. pontban hivatkozott Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 41. pontja és a fenti 216. pontban hivatkozott Van den Bergh Foods kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 154. pontja). Így a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint kivételes körülményektől eltekintve az 50%-os piaci részesedés önmagában az erőfölény fennállását bizonyítja (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-62/86. sz., AKZO kontra Bizottság ügyben 1991. július 3-án hozott ítéletének [EBHT 1991., I-3359. o.] 60. pontját).

257 Ugyanígy a 70–80%-os piaci részesedés önmagában egyértelmű jele az erőfölény fennállásának (a Törvényszék T-30/89. sz., Hilti kontra Bizottság ügyben 1991. december 12-én hozott ítéletének [EBHT 1991., II-1439. o.] 92. pontja és a T-191/98., T-212/98–T-214/98. sz., Atlantic Container Line és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2003. szeptember 30-án hozott ítéletének [EBHT 2003., II-3275. o.] 907. pontja).

258 A jelen ügyben a Bizottság a megtámadott határozat (127) preambulumbekezdésében megjegyezte, hogy a felperes „a teljes érintett időszakban" „hagyományosan több mint 90%-os" piaci részesedéssel rendelkezett. Keresetlevelében a felperes nem vitatja, hogy rendelkezett ezen igen jelentős piaci részesedéssel.

259 Az ilyen piaci részesedésekből az következik, hogy a jelen ügyre jellemző kivételes körülmények hiányában a felperes az érintett piacon erőfölénnyel rendelkezett.

260 A megtámadott határozat (128) preambulumbekezdésében a Bizottság a felperes piaci részesedéseinek vizsgálatát kiegészítő különböző elemekre hivatkozik, amelyek a felperes erőfölényének fennállására utalnak.

261 Ezen elemek jellegüknél fogva nem kapcsolódhatnak olyan kivételes körülményekhez, amelyek lehetővé tennék annak megállapítását, hogy a felperes nincs erőfölényben.

262 Továbbá a felperes hat olyan érvre hivatkozik, amelyeket meg kell vizsgálni annak eldöntéséhez, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében a jelen ügyben fennálltak-e ilyen kivételes körülmények.

263 Először is a felperes azt állítja, hogy jelentős a többi nyersszódagyártó által kifejtett versenykényszer.

264 E tekintetben mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy a bizonyos fokú verseny fennállása nem összeegyeztethetetlen az érintett piacon fennálló erőfölénnyel.

265 Ezenkívül meg kell jegyezni, hogy a felperes nem szolgál semmilyen ténnyel és bizonyítékkal a Bizottság azon állításának megkérdőjelezése érdekében, miszerint „a Solvay és a többi nyugat-európai gyártó semmilyen versenyt nem támaszt". A felperes épp ellenkezőleg elismeri, hogy e kontinentális gyártók az Egyesült Királyságban nem végeztek jelentős nyersszóda-értékesítést. Ugyanígy elismeri, hogy „nem valószínű, hogy a piacon „új szintetikusszóda-gyártó« jelenik meg, és a Közösségben termelési kapacitásokat hoz létre" (a megtámadott határozat (128) preambulumbekezdése).

266 Továbbá a megtámadott határozat (128) preambulumbekezdésében a Bizottság kiemelte, hogy „az ügyfelek a General Chemicalt és a Brenntagot csak másodlagos szállítónak tekintették", amit a felperes elismer. Ez utóbbi azonban úgy véli, hogy teljes haszonrésének megszűnéséhez elegendő lett volna, hogy valamely nagybani ügyfél az egyik másodlagos szállítót elsődleges szállítóvá léptesse elő, vagy hogy több ügyfél megnövelje a másodlagos szállítótól való beszerzéseit. Az ilyen állítás azonban pusztán hipotetikusnak tűnik, mivel a felperes semmilyen bizonyítékkal nem támasztja alá állítását. Mindenesetre, még ha feltételezzük is, ezen állítás megalapozott, a felperes érvelése hatástalan, mivel kizárólag azon tény, hogy az ügyfelek ilyen fenyegetést alkalmaznak, nem minősülhet az erőfölény érintett piacon való fennállását kizáró kivételes körülménynek.

267 Ugyanígy, noha a felperes vitatja, hogy „sikeres lett volna a General Chemical és a Brenntag mint versenytárs jelenlétének vagy hatékonyságának minimálisra csökkentését, valamint a döntő súlyú egyesült királysági piaci részesedésének fenntartását célzó [stratégiája]", érvelését semmilyen konkrét bizonyítékkal nem támasztja alá.

268 Ami a kontinentális forrásokból származó és az amerikai versenytársakat érintő dokumentumokat illeti, amelyekről a felperes az iratokba pervezető intézkedés keretében való betekintést követően szerzett tudomást, azok nem módosíthatják a Bizottságnak a felperes érintett piacon fennálló erőfölényére vonatkozó értékelését. A felperes a közigazgatási eljárásban ugyanis hivatkozott az amerikai importokra, és a Bizottság ezen érvelést a megtámadott határozat elfogadása előtt figyelembe is vette.

269 Ebből következik, hogy a felperesnek a többi nyerssződagyártó által kifejtett versenykényszer fennállására alapított, nem megalapozott érve nem minősülhet a felperes érintett piacon fennálló erőfölényét kizáró kivételes körülménynek.

270 Másodszor a felperes arra hivatkozik, hogy a marószóda, az üvegzúzalék és a dolomit helyettesítheti a nyerssződát, ami szerinte az ügyfeleivel való kapcsolatában versenykényszernek minősült.

271 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat (129)–(133) preambulumbekezdésében a Bizottság részletesen megvizsgálta a marószódával való helyettesítést, és megállapította, hogy a gyakorlatban e lehetőség igen korlátozott. Keresetlevelében a felperes nem szolgál semmilyen, ezen elemzés megkérdőjelezésére alkalmas bizonyítékkal.

272 Az üvegzúzalékot illetően a Bizottság a megtámadott határozat (134) preambulumbekezdésében megjegyezte, hogy az ügyfél öblösüveggyártáshoz szükséges szódaszükséglete üvegzúzalék felhasználása révén legfeljebb 15%-kal csökkenthető. A felperes e százalékarányt nem vitatja. A Bizottság elismerte továbbá, hogy lehetséges, hogy az üvegzúzalék felhasználása általában csökkenti az ügyfeleknek a szódaszállítóktól való függését, azonban nem csökkenti valamely jelentős szódagyártónak a kis gyártók kiszorítására való képességét. Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a felperes állításával ellentétben a Bizottság figyelembe vette ezen, a nyersszóda üvegzúzalékkal való helyettesítésének lehetőségét. A felperes érve így ténybeli alapot nélkülöz.

273 A dolomitot illetően a felperes megelégszik azzal, hogy megemlíti a létezését, semmilyen érvet nem hoz fel, és semmilyen bizonyítékkal nem szolgál, amely lehetővé tenné annak megítélését, hogy az a nyersszóda helyettesítőjeként milyen mértékben használható fel.

274 A felperes által az iratokba pervezető intézkedés keretében való betekintést követően előterjesztett észrevételeiben hivatkozott dokumentumok ugyanis csak azt bizonyítják, hogy a marószóda és az üvegzúzalék részben helyettesíti a nyersszódát, és ez utóbbi esetleg dolomittal is helyettesíthető. E dokumentumok azonban nem tartalmaznak egyetlen olyan információt sem, amely lehetővé tenné a Bizottság azon tényre vonatkozó állításainak kétségbe vonását, hogy a nyersszóda más termékekkel való részleges helyettesíthetősége nem zárja ki a felperes érintett piacon fennálló erőfölényét. Ezenkívül, ahogyan a Bizottság kiemelte, a felperes nem állítja, hogy a dolomitot használják az üveggyártók, a nyersszóda legfontosabb vevői. Ennélfogva semmi nem utal arra, hogy a dolomit felhasználása befolyásolhatta volna a felperesnek az érintett piacon fennálló erőfölényét.

275 Ennélfogva a felperes nem bizonyította, hogy a Bizottság nyilvánvaló mérlegelési hibát követett el, amikor megállapította, hogy a helyettesítési lehetőségek a felperes piaci ereje vonatkozásában nem minősülnek jelentős kényszernek.

276 Harmadszor a felperes azt állítja, hogy a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie az ügyfelek által kifejtett versenykényszert.

277 Keresetlevelében a felperes megjegyezte, hogy négy nagybani ügyfelére esik értékesítéseinek körülbelül 50%-a. E négy ügyfél mindegyikének részesedésére vonatkozóan azonban semmilyen konkrét adattal nem szolgál. Továbbá annak állítására szorítkozik, hogy ügyfelei, különösen az üveggyártók „jelentős vásárlóerővel" rendelkeztek, anélkül hogy ezen állítást alátámasztaná. Ennélfogva, még ha feltételezzük is, hogy a Bizottságnak figyelembe kellett vennie az ügyfelek kiegyenlítő erejének kritériumát, a felperes nem bizonyította, hogy ügyfelei képesek voltak a piaci erejének ellensúlyozására.

278 Negyedszer a felperes vitatja a Bizottság azon állítását, miszerint a többi tagállamban fennállótól magasabb árszintet tartott fenn. E tekintetben ki kell emelni, hogy a felperes azonban elismeri, hogy árai „a többi tagállamban [fennállótól] kissé magasabbak voltak". A felperes valóban hivatkozik a nyersszóda iránti kereslet visszaesésére, amely a többi piacon nem jelentkezett ugyanilyen mértékben, valamint az árfolyamokra és az üzemanyag költségeire. Érvelését azonban egyetlen olyan konkrét bizonyítékkal sem támasztja alá, amely lehetővé tenné a Törvényszék számára az állításai megalapozottságának vizsgálatát.

279 Ötödször a felperes úgy érvel, hogy a két nyersszódagyártó-üzeme életképességének fenntartása érdekében azon stratégiát követte, hogy elegendő értékesítési mennyiséget tartson fenn, ami azzal járt, hogy az értékesítések növelésére törekedett, és reagált az alternatív szállítók kínálataira. Elegendő azonban kiemelni, hogy az ilyen érv nem kérdőjelezheti meg a felperes érintett piacon fennálló erőfölényét.

280 Hatodszor a felperes a Bizottság által elfogadott dömpingellenes intézkedésekre hivatkozik. E tekintetben ki kell emelni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban részletesen megvizsgálta az amerikai gyártókkal szemben hozott dömpingellenes intézkedéseket (az (51)–(54) preambulumbekezdés), és a felperes piaci erejét illetően megállapította, hogy az amerikai és a kelet-európai gyártókkal szemben hozott dömpingellenes intézkedések által nyújtott védelem, valamint a General Chemicallal szemben a dömpingellenes kötelezettségvállalások révén kötelezően előírt árak kedveztek a felperesnek (a (128) preambulumbekezdés).

281 E megállapításokra válaszolva a felperes először is úgy érvel, hogy azon tény, hogy 1984-ig bizonyítottan fennállt dömping, összeegyeztethetetlen azon megállapítással, hogy akkoriban erőfölénnyel rendelkezett. A felperes azonban nem fejti ki, hogy az amerikai gyártók által okozott dömping fennállásából miért lehetne arra következtetni, hogy nem volt erőfölényben. Mindenesetre az EK 82. cikkétől teljesen eltérő jogi háttérben elfogadott 2253/84 rendelet nem utal arra, hogy a felperes az Egyesült Királyságban nem volt erőfölényben.

282 A felperes ezt követően előadja, hogy a dömpingellenes intézkedések elfogadása a Bizottság szerint azt jelentette, hogy azok nem érintik a Közösségen belüli versenyhelyzetet. A felperes azonban nem támasztja alá ezen állítást, amely pusztán hipotetikusnak tűnik, mivel a 2253/84 rendelet semmilyen utalást nem tesz a Közösségen belüli versenyhelyzetre.

283 Összegezve a felperes által előadott érvek nem teszik lehetővé olyan kivételes körülmények fennállásának megállapítását, amelyek igazolnák azon megállapítás megkérdőjelezését, miszerint a felperes az érintett piacon erőfölényben volt.

284 Következésképpen a negyedik jogalapot el kell utasítani.

Az erőfölénnyel való visszaélés hiányára alapított, ötödik jogalapról

285 Az ötödik jogalap lényegében három, először is az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedményekre, másodszor a kizárólagos beszerzési kikötésekre és a versenytársaktól való vásárlások korlátozásaira, harmadszor pedig az egyéb pénzügyi ösztönzőkre vonatkozó részből áll.

Az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedményekre vonatkozó, első részről

– A felek érvei

286 A felperes vitatja azon megállapítást, miszerint az érintett időszakban tanúsított, az árak megállapítására irányuló magatartásai visszaélést jelentettek. Magatartásai a gazdasági és kereskedelmi tényezők fényében minden egyes esetben szokásos versenytevékenységek voltak. A felperes által kötött ármegállapodások soha nem torzították az érintett piac versenyszerkezetét, és nem károsították a fogyasztókat sem.

287 A felperes úgy érvel, hogy nem jelent visszaélést, ha valamely erőfölénnyel rendelkező szállító kedvezményes árban állapodik meg, ha ügyfele további mennyiségeket hajlandó rendelni. Az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedmények célja nem az volt, hogy versenytársakat zárjon ki a piacról, és ilyen hatásuk sem volt. A felperes azért vezette be őket, hogy reagáljon azon ügyfelek igényeire, akik minden további megrendelt mennyiségre alacsonyabb árat akartak kapni. A felperes szerint az egyedileg kialkudott árengedmények célja az volt, hogy fennmaradjon termelési kapacitásainak megfelelő kihasználtsága és bizonyos jövedelmezőség annak elkerülése érdekében, hogy további üzemeket kelljen bezárni. Az ilyen árengedmények arra ösztönzik az ügyfeleket, hogy olyan mennyiségben szerezzenek be nyerssződát, amelyről úgy gondolták, hogy nem tudják beszerezni. E tekintetben különösen fontos volt, hogy a nyerssződát vonzóvá tegyék olyan helyettesítő termékekkel szemben, mint a marószóda, az üvegzúzalék és a dolomit.

288 Ezenkívül a felperes előadja, hogy nettó árai soha nem tértek el a gazdasági realitástól, és árengedményei teljesen átláthatók voltak abban az értelemben, hogy a Bíróság 322/81. sz., Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin kontra Bizottság ügyben 1983. november 9-én hozott ítéletének (EBHT 1983., 3461. o.) alapjául szolgáló ügyben vizsgált helyzettel ellentétben az ügyfelet írásban tájékoztatták az árengedményre jogosító tonnamennyiségről és annak pontos kiszámításáról. A felperes az ügyfélre nem gyakorolt nyomást annak érdekében, hogy az többet vásároljon tőle, és az alapmennyiségre adott árengedmény elvesztésétől való félelem nem tartotta vissza az ügyfelet attól, hogy harmadik személytől vásároljon további mennyiséget. Sőt, az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedmények csak a teljes nyerssződa-értékesítéseinek kis részére, azaz 8%-ára vonatkoztak.

289 Egyetlen eset kivételével az árengedmények nem attól függtek, hogy a vevő a szükségleteinek egészét vagy meghatározott százalékát a felperestől szerezze be. Ilyen árengedményeket további tonnamennyiségre nyújtottak azon becsült alap-tonnamennyiséghez képest, amelyet az ügyfél tőle, vagy egy vagy több másodlagos szállítótól előre meghatározott arányban be kívánt szerezni. Az ügyfelek a kívánt mennyiségeket bármikor beszerezhették más szállítóktól is. A helyzet tehát eltér az [EK 82.] cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (IV/30.178 – „Napier Brown – British

Sugar"-ügy) 1988. július 18-án hozott 88/518/EGK bizottsági határozat (HL L 284., 41. o.) alapjául szolgáló helyzettől.

290 A felperes továbbá megjegyzi, hogy a jelen ügyben az elhanyagolható tonnamennyiségre általa adott árengedmények nem arra irányultak, hogy ügyfeleivel szemben hátrányos megkülönböztetést alkalmazzon, és nem érintették a közöttük fennálló versenyhelyzetet. Az ügyfelek és a helyettesítő termékek sokféleségére figyelemmel ugyanis minden egyes ügyféllel egyedi alapon kellett tárgyalnia. Mindenesetre az elhanyagolható tonnamennyiségre általa adott árengedmények csak jelentéktelen mértékben hatottak ki az ügyfelei költségeinek differenciálódására.

291 Továbbá az árengedményekre vonatkozó megállapodásokat a fenti 216. pontban hivatkozott Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló ügyben vizsgált megállapodásokkal ellentétben nem határozatlan időre kötötték. E megállapodásokról ugyanis évente lefolytatott külön tárgyalások alkalmával döntöttek. Sőt, a felperes szerint az árengedmények összege vagy léte nem függött azon körülménytől, hogy az ügyfél az előző évben elért-e bizonyos célkitűzést, vagy beszerzett-e további tonnamennyiséget.

292 A felperes hozzáteszi, hogy az árengedményeket további nyerssződavásárlások után nyújtották, és nem akkor, ha az ügyfél megvásárolt bizonyos termékválasztékot. Ennélfogva a felperes úgy véli, hogy nem követett el visszaélést, amikor további mennyiségekre engedményes árat kínált ügyfelei számára.

293 A Bizottság vitatja a felperes által előadott érveket.

– A Törvényszék álláspontja

294 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a visszaélés fogalma objektív fogalom, amely az erőfölényben lévő vállalkozások olyan magatartására vonatkozik, amely alkalmas arra, hogy befolyásolja a piac szerkezetét, ahol pontosan az érintett vállalkozás jelenlétének következtében a verseny már meggyengült, és amelynek hatására a termékeknek és a szolgáltatásoknak a gazdasági szereplők által nyújtott teljesítésen alapuló rendes versenyét jellemző eszközöktől eltérő eszközökkel korlátozzák a piacon még létező versenyszint fenntartását vagy e verseny fejlődését (a fenti 219. pontban hivatkozott Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 91. pontja és a Törvényszék T-210/01. sz., General Electric kontra Bizottság ügyben 2005. december 14-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-5575. o.] 549. pontja).

295 Noha az erőfölény fennállásának megállapítása önmagában nem jelent az érintett vállalkozással szembeni bármiféle kifogást, e vállalkozás, függetlenül helyzetének okaitól, különös felelősséggel tartozik azért, hogy magatartása ne korlátozza a közös piacon a hatékony és torzításmentes versenyt (a fenti 288. pontban hivatkozott Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 57. pontja és a fenti 254. pontban hivatkozott Microsoft kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 229. pontja). Ugyanígy, noha az erőfölény fennállása nem akadályozza meg az ilyen helyzetben lévő vállalkozást abban, hogy saját kereskedelmi érdekeit védje, amikor azokat veszélyeztetik, és noha e vállalkozásnak lehetősége van – ésszerű mértékben – megtenni azokat az intézkedéseket, amelyeket érdekei védelméhez megfelelőnek ítél, nem tanúsíthat ilyen magatartást, ha annak célja ezen erőfölény megerősítése és az azzal való visszaélés (a fenti 254. pontban hivatkozott United Brands és United Brands Continental kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 189. pontja és a Törvényszék T-203/01. sz., Michelin kontra Bizottság ügyben 2003. szeptember 30-án hozott ítéletének [EBHT 2003., II-4071. o.] 55. pontja).

296 Közelebbről az erőfölényben lévő vállalkozás által adott engedményt illetően az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy az ügyfél azon kötelezettségvállalásának ellentételezéseként adott hűségengedmény, hogy kizárólagosan vagy majdnem

kizárólagosan az erőfölényben lévő vállalkozásnál végzi beszerzéseit, ellentétes az EK 82. cikkel. Az ilyen engedmény ugyanis arra irányul, hogy pénzügyi előnyök nyújtásával akadályozza az ügyfeleknek a versenytárs gyártóktól való beszerzéseit (a fenti 295. pontban hivatkozott Michelin kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 56. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a Bíróság 40/73–48/73., 50/73., 54/73–56/73., 111/73., 113/73. és 114/73. sz., Suiker Unie és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1975. december 16-án hozott ítéletének [EBHT 1975., 1663. o.] 518. pontját).

297 Ellentétes az EK 82. cikkel, ha erőfölényben lévő vállalkozás alkalmaz a piacról kiszorító hatással bíró engedményrendszert. Emiatt a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a vásárlással összefüggő célkitűzés megvalósulásához kötött engedmény sérti az EK 82. cikket (a fenti 295. pontban hivatkozott Michelin kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 57. pontja).

298 A kizárólag az erőfölényben lévő vállalkozástól való vásárlások nagyságához kötött mennyiségi engedmények rendszere általában nem jár az EK 82. cikk által tiltott kiszorító hatással. Amennyiben ugyanis a szállított mennyiség növekedése a szállító alacsonyabb költségeként jelenik meg, utóbbinak joga van arra, hogy ügyfelét ebben a csökkenésben részesítse kedvezőbb ár formájában. A mennyiségi engedmények így az erőfölényben lévő vállalkozás által elért hatékonyságból és méretgazdaságosságból eredő hasznot hivatottak tükrözni (a fenti 295. pontban hivatkozott Michelin kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 58. pontja).

299 Ebből az következik, hogy azon engedményrendszer, amelyben az árengedmény mértéke a vásárolt mennyiségtől függően növekszik, nem sérti az EK 82. cikket, kivéve ha az engedmény nyújtásának feltételei és módjai alapján úgy tűnik, hogy a rendszer nem gazdaságilag igazolt ellentételezésen alapul, hanem a hűségengedményhez és a célkitűzéshez kötött engedményhez hasonlóan arra irányul, hogy akadályozza az ügyfeleknek a versenytárs gyártóktól való beszerzéseit (a fenti 216. pontban hivatkozott Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 90. pontja és a fenti 295. pontban hivatkozott Michelin kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 59. pontja).

300 A mennyiségi engedmények rendszere esetleges visszaélésszerű jellegének megállapításához tehát a körülményeket – különösen az engedmények nyújtásának feltételeit és módjait – összességükben kell értékelni, és meg kell vizsgálni, hogy az azt igazoló gazdasági ellenszolgáltatás nélküli előny révén az engedmények a vevő beszerzési forrásokra vonatkozó választási lehetőségének korlátozására vagy a vevő e lehetőségtől való megfosztására, a versenytársak piacra jutásának akadályozására, a kereskedelmi partnerek tekintetében egyenlő szolgáltatásokért egyenlőtlen feltételek alkalmazására, vagy az erőfölény torzított versennyel való megerősítésére irányulnak-e (a fenti 216. pontban hivatkozott Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 90. pontja és a fenti 295. pontban hivatkozott Michelin kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 60. pontja).

301 A jelen ügyben a megtámadott határozat (139)–(141) preambulumbekezdésében a Bizottság megállapította:

„(139) Magának a rendszernek a jellegéből és [a felperes] belső dokumentumainak szövegéből egyértelműen kitűnik, hogy az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedmények a hatékony verseny kizárását célozták a következő eszközök révén:

– a fogyasztók arra való ösztönzése, hogy [a felperestől] vásárolják meg azon elhanyagolható tonnamennyiséget, amelyet valamely másodlagos szállítótól is beszerezhetnének;

– a General Chemical versenyre gyakorolt hatásának minimalizálása vagy semlegesítése az árak, mennyiségek és ügyfelek vonatkozásában olyan korlátok között fenntartva a piacon való jelenlétét, amelyek biztosítják [a felperes] tényleges monopóliumának fenntartását;

– a Brenntag piacról való kiszorítása vagy legalábbis a versenyre gyakorolt hatásának minimalizálása;

– azon kockázat minimalizálása, hogy az ügyfelek más beszerzési forrásokhoz (testvérvállalatok, kereskedelmi vállalatok vagy egyéb közösségi gyártók) forduljanak;

– [a felperes] [érintett] piacon fennálló virtuális monopóliumának fenntartása, illetve erősítése.

(140) Azon tény, hogy az egyes ügyfeleknek nyújtott árengedményhez szükséges »minimális« tonnamennyiségek lényegesen eltértek, azt bizonyítja, hogy az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedmények rendszere és az ennek keretében nyújtott árelőnyök nem attól függtek, hogy a szállított mennyiségek [a felperes] számára milyen költségkülönbséggel járnak, hanem attól, hogy az ügyfél az elhanyagolható tonnamennyiségét [a felperestől] szerezze be.

(141) Ahhoz, hogy az ilyen magatartások az [EK] 82. cikk hatálya alá tartozzanak, nem szükséges, hogy az ügyfél jogilag kötelezve legyen, vagy kifejezetten kötelezettséget vállaljon arra, hogy kizárólag az erőfölénnyel rendelkező vállalkozásnál végzi a beszerzéseit. Elegendő, hogy a nyújtott ösztönzők célja az, hogy az ügyfeleket az erőfölénnyel rendelkező gyártóhoz kössék, vagy hogy ilyen hatásuk van."

302 Ezenkívül a megtámadott határozat (61)–(82) preambulumbekezdésében a Bizottság továbbá számos, az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedményekre vonatkozó dokumentumra hivatkozott, amelyek szerint a felperes ki kívánta zárni a versenytársakat a piacról.

303 Ki kell továbbá emelni, hogy a felperes nem vitatja a Bizottság által a megtámadott határozatban hivatkozott dokumentumok létezését és tartalmát. Márpedig e dokumentumokból következik, hogy a felperes által nyújtott árengedmények nem tükröztek hatékonyságból és méretgazdaságosságból eredő hasznot. A kizárólag a vásárlások mennyiségéhez kötött mennyiségi engedménnyel ellentétben ezen árengedmények

arra irányultak, hogy megakadályozzák az ügyfeleket a versenytárs gyártóktól való beszerzésben.

304 Továbbá a felperes annak bizonyítása érdekében előadott érveinek egyike sem kérdőjelezheti meg a Bizottság megállapításait, hogy az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedményei nem voltak az EK 82. cikkel ellentétesek.

305 Először is a felperes azt állítja, hogy az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedményeket ügyfelei kérésére vezette be. Az ilyen érv azonban hatástalan. Az állandó ítélkezési gyakorlatból ugyanis az következik, hogy az a tény, hogy a piacon erőfölényben lévő vállalkozás a vevőket – akár saját kérésükre – kötelezettséggel vagy ígérettel úgy köti magához, hogy szükségleteiket teljes egészében vagy jelentős részben kizárólag az említett vállalkozástól szerezzék be, az EK 82. cikk értelmében erőfölénnyel való visszaélésnek minősül, függetlenül attól, hogy a kérdéses kötelezettséget minden további nélkül vagy engedmény nyújtása ellenében vállalták-e (a fenti 216. pontban hivatkozott Hoffmann-Laroche kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 89. pontja).

306 Másodszor a felperes azt állítja, hogy célja az volt, hogy fennmaradjon termelési kapacitásainak megfelelő kihasználtsága annak elkerülése érdekében, hogy üzemeket kelljen bezárni. E tekintetben elegendő megállapítani, hogy a termelési kapacitásainak fenntartására vagy növelésére irányuló szándék nem minősül olyan objektív igazolásnak, amely lehetővé teszi a vállalkozás számára, hogy kikerüljön az EK 82. cikk hatálya alól.

307 Harmadszor a felperes azt állítja, hogy a fenti 288. pontban hivatkozott Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin kontra Bizottság ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló ügyben vizsgált helyzettel ellentétben a rendszere átlátható volt. Ki kell azonban emelni, hogy a Bizottság nem kifogásolja, hogy a felperes elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedményei nem voltak átláthatók. Mindenesetre az ítélkezési

gyakorlat szerint a vásárlói hűséget kialakító engedmények rendszere ellentétes az EK 82. cikkel, függetlenül attól, hogy átlátható-e, vagy sem (a fenti 295. pontban hivatkozott Michelin kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 111. pontja).

308 Negyedszer a felperes azt állítja, hogy az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedményei csak a teljes nyersszóda-értékesítéseinek 8%-ára vonatkoztak. Márpedig e tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a fenti 295. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatban említett hatás nem feltétlenül a kifogásolt visszaélésszerű magatartás konkrét hatását jelenti. Az EK 82. cikk megsértésének megállapítása céljából elegendő azt bizonyítani, hogy az erőfölényben lévő vállalkozás visszaélésszerű magatartása a verseny korlátozására irányul, vagy – másképpen fogalmazva – a magatartás ilyen hatást vált vagy válthat ki (a fenti 295. pontban hivatkozott Michelin kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 239. pontja). Hozzá kell tenni, hogy a felperes teljes nyersszóda-értékesítéseinek 8%-a semmiképpen nem tekinthető az említett értékesítések elhanyagolható mennyiségének.

309 Ötödször a felperes azt állítja, hogy az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedményei nem voltak hátrányosan megkülönböztetők. Az ilyen érvet szintén el kell utasítani. Egyrészről ugyanis a Bizottság nem kifogásolja, hogy a felperes elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedményei hátrányosan megkülönböztető jellegűek voltak, másrészről pedig, még ha az említett árengedmények nem is hátrányosan megkülönböztetők, a felperes nem vitatja a Bizottság által a megtámadott határozatban hivatkozott dokumentumok létezését és tartalmát, amelyekből kitűnik, hogy ezen árengedmények nem alapultak gazdaságilag igazolt ellentételezésen, és arra irányultak, hogy akadályozzák az ügyfeleknek a versenytárs gyártóktól való beszerzéseit. Márpedig az ilyen, kiszorító hatással bíró árengedmények ellentétesek az EK 82. cikkel, ha erőfölényben lévő vállalkozás alkalmazza őket (lásd a fenti 297. pontot).

310 Hatodszor a felperes úgy érvel, hogy az árengedményekre vonatkozó megállapodásait nem határozatlan időre kötötte. Azonban, még ha feltételezzük is, hogy a

megállapodásokat rövid időre kötötték, ez nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy e megállapodások nem jártak a versenyt kiszorító hatással.

311 Összegezve meg kell állapítani, hogy a felperes nem bizonyította, hogy a Bizottság hibát követett el, amikor megállapította, hogy az általa alkalmazott árengedményrendszer célja a hatékony verseny kizárása volt.

312 A fentiek összességéből következik, hogy az ötödik jogalap első részét el kell utasítani.

A kizárólagos beszerzési kikötésekre és a versenytársaktól való vásárlások korlátozásaira vonatkozó, második részről

– A felek érvei

313 A felperes vitatja, hogy az ármegállapodásai kizárólagossági kikötéssel egyenértékűek. Előadja, hogy a Bizottság végeredményben azt állítja, hogy visszaélésszerű magatartásnak minősül, ha valamely erőfölényben lévő szállító meg kívánja szerezni az ügyfél megrendeléseinek egészét vagy jelentős részét, vagy ha az ügyfél szükségleteit részben vagy egészben ő elégíti ki. Márpedig az ilyen állítás végeredményben azt jelenti, hogy piaci részesedésére figyelemmel nem volt joga a piacon versenyezni megrendelések szerzése érdekében. Márpedig ilyen értelmű ítélkezési gyakorlat egyáltalán nem létezik, és ezen állítás összeegyeztethetetlen a „versenyszabályok filozófiájával”.

314 A Bizottság vitatja a felperes által előadott érveket.

– A Törvényszék álláspontja

315 Az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy az a tény, hogy a piacon erőfölényben lévő vállalkozás a vevőket – akár saját kérésükre – kötelezettséggel vagy ígérettel úgy köti magához, hogy szükségleteiket teljes egészében vagy jelentős részben kizárólag az említett vállalkozástól szerezzék be, az EK 82. cikk értelmében erőfölénnyel való visszaélésnek minősül, függetlenül attól, hogy a kérdéses kötelezettséget minden további nélkül vagy engedmény nyújtása ellenében vállalták-e. Ugyanez a helyzet akkor is, ha az említett vállalkozás a vevőket magához kötő formális kötelezettség nélkül, akár az e vevőkkel kötött megállapodások alapján, akár egyoldalúan hűségengedmény-rendszert alkalmaz, azaz az árengedményeket ahhoz a feltételhez köti, hogy az ügyfél – egyébként vásárlásainak jelentős vagy csekély mértékétől függetlenül – szükségleteit teljes egészében vagy jelentős részben kizárólag az erőfölényben lévő vállalkozástól szerezze be (a fenti 216. pontban hivatkozott Hoffmann-Laroche kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 89. pontja). Az ilyen jellegű kizárólagos beszerzési kötelezettségvállalások ugyanis – engedménnyel való ellentételezéssel vagy anélkül, vagy olyan hűségengedmény adásával, amely arra ösztönzi a vevőt, hogy kizárólag az erőfölényben lévő vállalkozástól szerezzen be – összeegyeztethetetlenek a közös piacon fennálló torzításmentes verseny céljával, mert nem alapulnak e terhet vagy előnyt igazoló gazdasági szolgáltatáson, hanem a vevő beszerzési forrásokra vonatkozó választási lehetőségének korlátozására vagy a vevő e lehetőségtől való megfosztására, és a többi gyártó piacra jutásának akadályozására irányulnak (a fenti 216. pontban hivatkozott Hoffmann-Laroche kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 90. pontja).

316 A jelen ügyben a Bizottság a megtámadott határozatban a kizárólagos beszerzési kikötéseket illetően különösen a következőket emelte ki:

„(144) [A felperes] szállítási megállapodásaiban a mennyiségekre vonatkozó kikötések lehetséges versenyellenes hatásait [a felperesnek] a General Chemicallal és a Brenntaggal szemben kinyilvánított politikája fényében kell értékelni. Amint [a felperesnél] lefoglalt dokumentumokból kitűnik, e társaság arra törekedett, hogy ne zárjon ki teljesen valamennyi versenytársat a piacról. Érdekében állt, hogy legalább a General Chemical az [érintett] piacon maradjon – jelenlétét mind az árak, mind pedig a mennyiség tekintetében szigorúan ellenőrizve –, aki kielégíti a nagybani ügyfelek többségének másodlagos szállító iránti igényét, a versenyben valójában nem fenyegetve ténylegesen [a felperes] kvázi monopolhelyzetét.

(145) [A felperes] minden egyes nagybani ügyfél teljes szükségletének meghatározására törekedve ki tudta alakítani a felső sávra nyújtott árengedmény rendszerét úgy, hogy kizárja vagy a minimálisra csökkentse a versenytársak jelenlétét. Számos esetben biztosította őt az ügyfél arról, hogy csökkenti vagy meghatározott tonnamennyiségre korlátozza a versenytársaktól való vásárlásait. A Beatson Clarke esetében kifejezetten rendelkeztek arról, hogy az ügyfél a szükségleteit teljes egészében [a felperestől] szerzi be.

(146) Az ilyen megállapodások lényegesen korlátozzák az ügyfél szerződéskötési szabadságát, megakadályozzák a versenytársak piacra jutását, és kizárólagossági kikötéssel egyenértékűek.

(147) [A felperes] e nagybani ügyfelekkel kötött megállapodásai azt jelentették, hogy azok a szükségleteik szinte teljes egészét (és legalább egy esetben teljes egészét) tekintve [a felpereshez] voltak kötve, miközben a többi szállító versenyre gyakorolt hatása a minimálisra csökkent."

317 A megtámadott határozat (83)–(114) preambulumbekezdésében a Bizottság számos, a Pilkington, a Rockware, a CWS, a Redfearn és a Beatson Clarke társaságra vonatkozó dokumentumra is hivatkozott.

318 Márpedig meg kell állapítani, hogy e dokumentumok azt bizonyítják, hogy a felperes korlátozni kívánta az ügyfelei versenytársaktól való vásárlásait.

319 A Beatson Clarke-ot illetően ugyanis a Bizottság azt alátámasztó közvetlen bizonyítékokra hivatkozik, hogy e társaság a hatékony verseny kizárása érdekében megállapodást kötött a felperessel, amely értelmében köteles volt szükségleteit minden évben teljes egészében a felperestől beszerezni.

320 Keresetlevelében a felperes nem vitatja e megállapodás létezését. Még el is ismeri, hogy „az ilyen, a leveleiben megfogalmazott rendelkezés esetleg hűségkedvezménynek minősíthető". Szerinte a Beatson Clarke-kal kötött megállapodás célja az volt, hogy elősegítsék a nem jövedelmező exportokat. Az ilyen érv azonban nem kérdőjelezheti meg a Bizottság azon megállapítását, miszerint kizárólagos beszerzési kötelezettségvállalás állt fenn.

321 Ugyanígy a Redfearnt illetően a Bizottság többek között megállapította, hogy „az 1987-re vonatkozó megállapodás előírta, hogy a Redfearn a 47 500 tonnára becsült teljes fogyasztásából legalább 45 000 tonnát (azaz szükségleteinek körülbelül 95%-át) [a felperestől] vásárolja", és [a felperes] annak érdekében, hogy az elhanyagolható

tonnamennyiséget is tőle vásárolja meg, ösztönzésképpen 10 [font sterling (GBP)] árengedményt adott. Márpedig a felperes nem vitatja a Redfearn ezen, arra vonatkozó kötelezettségvállalásának fennállását, hogy szükségleteinek jelentős részét tőle szerzi be.

322 Ennélfogva, anélkül hogy meg kellene vizsgálni azon dokumentumok összességét, melyekre a Bizottság a megtámadott határozatban támaszkodott, meg kell állapítani, hogy a Bizottság helyesen vélte úgy, hogy a felperes az EK 82. cikkel ellentétes beszerzési megállapodásokat kötött.

323 Következésképpen az ötödik jogalap második részét el kell utasítani.

Az egyéb pénzügyi ösztönzőkre vonatkozó, harmadik részről

– A felek érvei

324 A felperes előadja, hogy az egyéb pénzügyi ösztönzőket általában az ügyfél kérésére nyújtották, hogy lehetővé tegyék számára az olyan exportok révén való növekedést, amelyek egyébként nem lettek volna jövedelmezők, vagy azt, hogy piaci részesedését fenntartsa, vagy hogy szembenézzen az olcsó importált termékekkel. Az ilyen megállapodások nem célozták az ügyfelek lekötését, és ilyen hatásuk sem volt.

325 A Bizottság vitatja a felperes által előadott érveket.

– A Törvényszék álláspontja

326 A megtámadott határozat (148)–(150) preambulumbekezdésében a Bizottság a következőket jegyezte meg:

„(148) [A felperes] a Beatson Clarke-kel való tárgyalásai során egyértelművé tette továbbá, hogy a felső sávra nyújtott árengedményen túl hozott »támogatási intézkedések« feltétele az, hogy a Beatson Clarke beleegyezzen abba, hogy 100%-ban [tőle] szerez be, amely feltételt írásban is megerősítették. E különleges »ösztönző« célja az volt, hogy erősítse [a felperes] ügyféllel szembeni helyzetét, és kizárja a versenyt, továbbá e hatásokkal is járt.

(149) A (139)–(147) preambulumbekezdésben meghatározott valamennyi intézkedés arra irányult, hogy kizárják vagy korlátozzák a többi nyerssződagyártó vagy -szállító azon lehetőségét, hogy [a felperessel] szemben versenyt támasszanak. Ezen intézkedéseket [a felperes] arra irányuló, egyértelműen kifejezett stratégiájának fényében kell megvizsgálni, hogy az [érintett] piacon kvázi (de nem 100%-os) monopóliumot tartson fenn. Következésképpen az [EK] 82. cikkben foglalt versenyfogalommal összeegyeztethetetlen módon megerősítették [a felperes] erőfölényét.

(150) Az árengedmények nem tükröztek a szállított mennyiségen alapuló esetleges költségeltéréseket. Azon szándék határozta meg őket, hogy lefedjék az ügyfél

szükségleteinek egészét vagy lehető legnagyobb százalékát. A felső sávra nyújtott árengedmények rendszere is jelentős eltéréseket mutatott ügyfelenként azon tonnamennyiséget illetően, amelytől kezdve alkalmazásra került. Továbbá maga az árengedmény tonnánkénti összegét illetően is különbségek álltak fenn, mivel az tonnánként 6 GBP és 30 GBP, illetve ennél nagyobb összeg között mozgott."

327 E tekintetben ki kell emelni, hogy a felperes nem vitatja az ügyfeleinek nyújtott pénzügyi ösztönzők fennállását.

328 Amint a fenti 305. pontban kiemelésre került, azon tény, hogy a pénzügyi ösztönzőket az ügyfelek kérésére nyújtották, továbbá hogy ezen intézkedések arra irányulnak, hogy elősegítsék az ügyfelek exportját, piaci részesedésük fenntartását vagy az olcsó importált termékekkel való szembenézést, és hogy az ilyen intézkedések átláthatók, az intézkedések jogszerűségének az EK 82. cikk alapján való értékelése során nem releváns tényezők. Azon érvelés, miszerint a megállapodások nem célozták az ügyfelek lekötését, és ilyen hatásuk sem volt, nem fogadható el, mivel különösen a megtámadott határozat fent említett preambulumbekezdéseiből kitűnik, hogy a felperes legalább egy ügyfél vonatkozásában egyértelművé tette, hogy a felső sávra nyújtott árengedményen túl hozott támogatási intézkedések feltétele az, hogy az ügyfél kötelezettséget vállaljon arra, hogy 100%-ban tőle szerez be. Az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedményekhez hasonlóan az említett megállapodások tehát arra irányultak, hogy legalábbis néhány ügyfél vonatkozásában akadályozzák az ügyfelek versenytárs gyártóktól való beszerzéseit.

329 Ennélfogva az ötödik jogalap harmadik részét és következésképpen az ötödik jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

A tagállamok közötti kereskedelem érintettségének hiányára alapított, hatodik jogalapról

A felek érvei

330 A felperes megjegyzi, hogy a Bizottságnak nehézségei voltak a tagállamok közötti kereskedelem érintettségének bizonyítása során, ami kitűnik az e kérdésre vonatkozó elemzésének rövidségéből és ellentmondásosságából. Előadja, hogy ezen elemzést már a Törvényszék is kifogásolta a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítélet 63. pontjában. Továbbá a Bizottság a megtámadott határozatban nem vett át egy, a kifogásközlésben szereplő fontos elemet, azaz azt, hogy a felperes árrögzítő politikája hatással volt a Közösségen belüli kereskedelemre.

331 Ugyanígy a Bizottság nem ad magyarázatot a megtámadott határozat (152) preambulumbekezdésében hivatkozott, „a Közösségen belüli nemzeti piacok szigorú részekre töredezésének" jelenségére, és nem alapozza meg az említett részekre töredezés és az állítólagos visszaélés közötti összefüggést. A Bizottság ugyanis, miután a 91/300 határozat elfogadásakor úgy vélte, hogy a piacok részekre töredezését a felperes és a Solvay közötti összehangolt magatartások okozzák, a „szigorú részekre töredezésre" vonatkozó állítását nem vette át a megtámadott határozatba. Továbbá a felperes megjegyzi, hogy a Bizottság nem cáfolja meg a piacok részekre töredezésére vonatkozóan általa előadott magyarázatot, amely részletes és ellentmondásmentes gazdasági elemzésen alapul. Szerinte az általa előadott magyarázatot a Bizottság dömpingellenes eljárásokban tett saját megállapításai is megerősítik.

332 Továbbá a Bizottság azon állítása, miszerint a felperes azt kívánta, hogy a General Chemical az érintett piacon maradjon, „logikátlan", és azt „nem támasztják alá"

bizonyítékok. A Bizottság ugyanis ezen állítás alátámasztására nem nyújtott be gazdasági elemzést. Továbbá ezen állításnak ellentmondanak az [EK 81. cikk (1) bekezdésének] alkalmazására vonatkozó eljárásban (IV/33.016 – ANSAC-ügy) 1990. december 19-én hozott 91/301/EGK bizottsági határozatban (HL 1991. L 152., 54. o., a továbbiakban: ANSAC-határozat) maga a Bizottság által tett megállapítások is. A Bizottság meg sem kísérli alátámasztani azon állítását, miszerint a General Chemical nem létezése esetén a fogyasztók arra lehettek volna ösztönözve, hogy a kontinentális Nyugat-Európában más beszerzési forrásokat, talán jobb piacot keressenek. E tekintetben a felperes az Amerikai Egyesült Államokból származó dinátrium-karbonát importjaira kivetett ideiglenes dömpingellenes vám bevezetéséről szóló, 1995. április 10-i 823/95/EK rendeletre (HL 1995. L 83., 8. o.) hivatkozik, amely értelmében az állítólagos visszaélésszerű magatartások abbahagyásától számított legalább három és fél évig az Egyesült Királyság és a kontinentális Európa közötti kereskedelem szerkezete gyakorlatilag egyáltalán nem változott.

333 A Bizottság vitatja a felperes által előadott érveket.

A Törvényszék álláspontja

334 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 81. és EK 82. cikkben szereplő, a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatással kapcsolatos feltétel értelmezésének és alkalmazásának kiindulópontjaként e feltétel célját kell tekinteni, amely a versenyjog területén a közösségi jog hatályát kívánja meghatározni a tagállamok jogával szemben. Így a közösségi jog hatálya alá tartozik minden olyan megállapodás és magatartás, amely veszélyeztetheti a tagállamok közötti kereskedelem szabadságát abban az értelemben, hogy hátráltatni tudja a tagállamok közötti egységes piac céljainak megvalósítását különösen a nemzeti piacok részekre töredezése vagy a közös piacon a verseny szerkezetének módosítása révén (a Bíróság 22/78. sz., Hugin Kassaregister és

Hugin Cash Registers kontra Bizottság ügyben 1979. május 31-én hozott ítéletének [EBHT 1979., 1869. o.] 17. pontja és C-407/04. P. sz., Dalmine kontra Bizottság ügyben 2007. január 25-én hozott ítéletének [EBHT 2007., I-829. o.] 89. pontja).

335 Ahhoz, hogy valamely döntés, megállapodás vagy magatartás alkalmas legyen a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására, jogi és ténybeli tényezők összessége alapján kellő valószínűséggel lehetővé kell tennie, hogy közvetlenül vagy közvetetten, ténylegesen vagy lehetségesen olyan irányú hatást gyakoroljon a tagállamok közötti kereskedelem szerkezetére, amely akadályozhatja a tagállamok között az egységes piac megvalósítását. Továbbá e hatás nem lehet jelentéktelen (a Bíróság C-306/96. sz. Javico-ügyben 1998. április 28-án hozott ítéletének [EBHT 1998., I-1983. o.] 16. pontja, C-215/96. és C-216/96. sz., Bagnasco és társai egyesített ügyekben 1999. január 21-én hozott ítéletének [EBHT 1999., I-135. o.] 47. pontja és a fenti 334. pontban hivatkozott Dalmine kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 90. pontja). E tekintetben, amint a fenti 308. pontban kiemelésre került, a felperes teljes nyersszóda-értékesítéseinek 8%-a nem tekinthető az említett értékesítések elhanyagolható mennyiségének.

336 A jelen ügyben ki kell emelni, hogy a Bizottság jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy a felperes terhére rótt magatartások alkalmasak a tagállamok közötti kereskedelem érintésére.

337 Egyrészről ugyanis az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedményeknek kizáró hatásuk van, mivel az ügyfél azon kötelezettségvállalásának ellentételezéseként nyújtott hűségengedmény, hogy kizárólagosan vagy majdnem kizárólagosan az erőfölényben lévő vállalkozásnál végzi beszerzéseit, arra irányul, hogy pénzügyi előnyök nyújtásával akadályozza az ügyfeleknek a versenytárs gyártóktól való beszerzését (a fenti 295. pontban hivatkozott Michelin kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 56. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a fenti 296. pontban hivatkozott Suiker Unie és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 518. pontját). Márpedig a versenytársak piacra jutásának megakadályozásával a felperes magatartása alkalmas volt arra, hogy kihasson a közös piacon a kereskedelem szerkezetére és a

versenyre (lásd ebben az értelemben a fenti 288. pontban hivatkozott Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 103. pontját).

338 Másrészről a Bizottság a felperes 1985. június 28-i stratégiai dokumentumára hivatkozik, amely szerint a felperes a General Chemical (korábban Allied) importja kivételével teljesen meg akarja akadályozni, illetve ki akarja zárni a nehézszóda Egyesült Királyságba irányuló importját (a megtámadott határozat (66)–(70) preambulumbekezdése). A felperes ezen, a megtámadott határozat (70) preambulumbekezdésében hivatkozott feljegyzése ugyanis kimondja:

„A stratégia továbbra is az, hogy minden esetben versenyképessé tett árakat kell alkalmazni [a felperes] alaptonna-mennyiségének megvalósítása érdekében, valamint a felső sávra tonnánként 15 GBP-ig terjedő összeget kell nyújtani az Alliedtől további tonnamennyiség átvétele érdekében. A cél az, hogy az Allied helyzetét évente kevesebb mint 30 kilotonnán tartsuk fenn. Nem az a szándékunk, hogy az Alliedet a piac elhagyására kényszerítsük, mivel ez arra kényszerítené az üvegipart, hogy vagy a kontinentális Nyugat-Európában, vagy pedig Kelet-Európában beszerzési forrásokat keressen."

339 Beadványaiban a felperes nem vitatja e stratégiai feljegyzés létét, sem pedig tartalmát. Ennélfogva a felperes maga is elismeri, hogy magatartásai legalábbis potenciálisan olyan szerkezetű kereskedelmet eredményeztek, amely eltért attól, amelyet a versenyre nyitott piac eredményezett volna. E vonatkozásban meg kell állapítani, hogy a fenti 335. pontban hivatkozott kritérium, amely szerint a tagállamok közötti kereskedelem szerkezetére gyakorolt hatás nem lehet jelentéktelen, a jelen ügyben egyértelműen teljesül.

340 A felperes egyetlen érve sem kérdőjelezheti meg azon megállapítást, amely szerint a terhére rótt magatartások alkalmasak voltak a tagállamok közötti kereskedelem érintésére.

341 Először is a felperes előadja, hogy a fenti 16. pontban hivatkozott ICI II-ítéletben a Törvényszék kifogásolta a Bizottságnak a tagállamok közötti kereskedelem érintettségére vonatkozó elemzését. Az említett ítélet 63. pontjából azonban kitűnik, hogy a Törvényszék által felfedezett kétértelműség kizárólag azon tényre vonatkozott, hogy a Bizottság megállapította, hogy a felperes által hozott intézkedések érintik az államok közötti kereskedelmet, ahelyett hogy azt állapította volna meg, hogy alkalmasak annak érintésére. Ezenkívül a Törvényszék nem kérdőjelezte meg azon tényt, hogy ebben az ügyben a felperes által végrehajtott intézkedések alkalmasak voltak a tagállamok közötti kereskedelem érintésére.

342 Másodszor a felperes azt állítja, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban nem vett át egy, a kifogásközlésben szereplő fontos elemet, azaz azt, hogy az árrögzítő politikája hatással volt a Közösségen belüli kereskedelemre. E tekintetben azonban ki kell emelni, hogy a Törvényszék általi felülvizsgálat nem terjed ki a kifogásközlés azon részére, amelyet a megtámadott határozat nem vett át. A Törvényszéknek kizárólag azt kell megvizsgálnia, hogy a megtámadott határozat a kereskedelem érintettségére vonatkozó részében tiszteletben tartja-e az EK 82. cikket úgy, ahogyan azt az ítélkezési gyakorlat értelmezi.

343 Harmadszor a felperes kifogásolja, hogy a Bizottság nem adott magyarázatot „a Közösségen belüli nemzeti piacok szigorú részekre töredezésének" jelenségére, valamint az e részekre töredezés és az állítólagos visszaélés közötti összefüggésre. Szerinte a 91/300 határozat a Bizottság azon megállapításán alapult, miszerint a piacok részekre töredezése a felperes és a Solvay között fennálló összehangolt magatartásokból eredt, amelyek a Törvényszék által ezt követően megsemmisített 91/297 határozat tárgyát képezték. Azonban azon kérdéstől függetlenül, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban köteles volt-e megjelölni a piacok részekre töredezésének okait, ki kell emelni, hogy egyrészről a felperes nem vitatja e részekre töredezés fennállását, másrészről pedig a megtámadott határozatban foglalt elemek igazolják annak megállapítását, hogy a felperes által alkalmazott, elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedmények kizáró hatásuk révén alkalmasak voltak a tagállamok közötti kereskedelem érintésére.

344 Negyedszer a felperes vitatja a Bizottság azon állítását, miszerint kívánta, hogy a General Chemical az érintett piacon maradjon. E tekintetben a 91/300 határozattal egy napon elfogadott ANSAC-határozatra hivatkozik. A felperes azonban nem bizonyítja, hogy az ANSAC-határozat ellentmondott a 91/300 határozatnak. Az ANSAC-határozatnak a felperes keresetlevelében idézett szövegrészlete ugyanis az ANSAC állításainak részét képezi, és nem tartozik a Bizottság értékeléséhez, és a Bizottság ezen állításoknak egyébként nem is adott helyt.

345 Ötödször a felperes a 823/95 rendeletre hivatkozik, amelynek (45) preambulumbekezdése kimondja:

„A Közösségben gyártott szóda Közösségen belüli kereskedelme 1990 és a vizsgálati időszak között csak enyhén növekedett. A nemzeti piacokon a különböző közösségi gazdasági szereplők egymáshoz képesti helyzete alig fejlődött. Közelebbről az Egyesült Királyság és a kontinentális Európa közötti kereskedelem szerkezete gyakorlatilag egyáltalán nem változott."

346 Azon tény azonban, hogy az Egyesült Királyság és a kontinentális Európa közötti kereskedelem a jogsértések megszüntetésének elfogadott időpontját követően nem változott, nem lehet elegendő annak megállapításához, hogy a felperes terhére rótt magatartások nem voltak alkalmasak a tagállamok közötti kereskedelem érintésére.

347 A fentiek összességéből tehát az következik, hogy a hatodik jogalapot és következésképpen a megtámadott határozat megsemmisítése iránti kérelmeket el kell utasítani.

2. *A bírság törlése vagy csökkentése iránti kérelmekről*

348 Előzetesen a felperes hangsúlyozza, hogy a bírság törlése vagy csökkentése iránti kérelmei nem értelmezhetők az EK 82. cikk megsértésének valamiféle elismeréseként, és azokat másodlagosan terjeszti elő.

349 A felperes a bírság törlése vagy csökkentése iránti kérelmeinek alátámasztására lényegében négy jogalapot hoz fel. E jogalapok először is az időmúláson, másodszor a jogsértés súlyának téves értékelésén, harmadszor a jogsértés időtartamának téves értékelésén, negyedszer pedig az enyhítő körülmények fennállásán alapulnak.

Az időmúlásra alapított, első jogalapról

A felek érvei

350 A felperes úgy érvel, hogy még ha a Bizottság rendelkezett is hatáskörrel arra, hogy bírságot szabjon ki rá, a jelen ügyben a Törvényszéknek korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva el kellene törölnie a bírságot.

351 A felperes először is a 91/300 határozat és a megtámadott határozat elfogadása között eltelt időre hivatkozik.

352 A felperes ezt követően hangsúlyozza, hogy a Bizottság a bírságot illetően nem fejtette ki érthetően az okokat, és nem vette figyelembe a körülményeknek a 91/300 határozat elfogadása óta bekövetkezett releváns változásait. Szerinte nem biztos, hogy a biztosok testülete tudatában volt e változásoknak azon az ülésen, ahol a megtámadott határozatot állítólag elfogadták.

353 A Bizottság vitatja a felperes által előadott érveket.

A Törvényszék álláspontja

354 A felperes által a megtámadott határozat teljes egészében való megsemmisítése iránti kérelmének alátámasztására felhozott első és második jogalap keretében előadott érvek vizsgálatából következik, hogy a Bizottság a megtámadott határozatot a 2988/74 rendelet, valamint az ésszerű határidőn belüli eljárás elvének tiszteletben tartásával fogadta el. Ennélfogva nem kifogásolható, hogy a Bizottság késlekedett a megtámadott határozat elfogadásával. Ezenkívül az ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a versenyjogi jogsértés miatt kiszabott bírság összegének megállapításakor a Bizottságnak nem csupán a jogsértés súlyát és az ügy sajátos körülményeit kell figyelembe vennie, hanem azt a hátteret is, amelyben az említett jogsértést elkövették, és biztosítania kell azt, hogy intézkedése elrettentő hatású legyen, különösen az olyan típusú jogsértések esetében, amelyek különösképpen veszélyeztetik a Közösség célkitűzéseinek elérését (a Bíróság 100/80–103/80. sz., Musique diffusion française és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1983. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 1825. o.]

106. pontja és a Törvényszék T-279/02. sz., Degussa kontra Bizottság ügyben 2006. április 5-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-897. o.] 272. pontja).

355 Következésképpen a 91/300 határozat és a megtámadott határozat elfogadása között eltelt idő miatt nem kell törölni a felperesre kiszabott bírságot.

356 Az első jogalapot tehát el kell utasítani.

A jogsértés súlyának téves értékelésére alapított, második jogalapról

A felek érvei

357 A felperes úgy érvel, hogy a 91/300 határozatban kiszabott bírság összege nyilvánvalóan túlzott volt. Továbbá korábban semmilyen, az övéhez hasonló ár-megállapítási rendszer nem képezte a Bizottság vagy a közösségi bíróságok „releváns határozatának" tárgyát. A Bizottság tehát elvi hibát vétett, amikor 1990-ben úgy vélte, hogy az állítólagos jogsértés „különösen súlyos". A felperes továbbá előadja, hogy a bírság összegének megállapításakor a Bizottságnak 1990-ben figyelembe kellett volna vennie az EK 81. cikk állítólagos megsértése miatt kiszabott bírságot is. Szerinte a Bizottság a jogsértéseket teljesen különállóként kezelte, noha a Közösségen belüli versenyre és kereskedelemre gyakorolt hatások halmozódtak, ami kettős figyelembevételhez és túlzott mértékű bírságokhoz vezetett.

358 Továbbá a Bizottság a megtámadott határozatban nem hivatkozik a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatásra (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o., a továbbiakban: bírságkiszabási iránymutatás). Márpedig a megtámadott határozatban a bírságkiszabási iránymutatással összeegyeztethetetlen megállapítások vannak, különösen azon tényt illetően, hogy kizárólag az ugyanolyan típusú ismétlődő jogsértések tekinthetők súlyosító körülményeknek.

359 Továbbá a Bizottság a megtámadott határozatban nem vette figyelembe azon tényt, hogy a 91/300 határozat elfogadását követő időszakban őt az EK 81. cikk és az EK 82. cikk alapján egyszer sem marasztalták el.

360 Végül a felperes azt állítja, hogy 171 729,93 GBP összegben nyújtott biztosítékot a 91/300 határozatban kiszabott bírságot illetően, 120 200 GBP összegben pedig a 91/297 határozatban kiszabott bírságot illetően, amely két határozatot a Törvényszék megsemmisítette. Szerinte a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie ezen összegeket, amikor a jelen ügyben meghatározta a bírság összegét. Továbbá a felperes azt állítja, hogy meg nem térülő belső költségei keletkeztek az általa a 91/300 határozat jogellenességének bizonyítása érdekében tett lépések következtében és a Bizottság által benyújtott felesleges és okafogyott fellebbezés miatt. Mindenesetre a fenti 115. pontban hivatkozott Baustahlgewebe kontra Bizottság ügyben hozott ítéletnek megfelelően csökkenteni kell a bírságot, mivel a vizsgálat 1989 áprilisában való megindítása és a megtámadott határozat elfogadása között túl hosszú idő telt el.

361 A Bizottság ezzel szemben úgy érvel, hogy a 91/297 határozatra való hivatkozás nem releváns, mivel e határozatot megsemmisítették, és a Bizottság e tekintetben nem fogadott el új határozatot. Továbbá, még ha a 91/300 határozatban kiszabott bírság meg is felelt a felperes adott pénzügyi évben elért nyersszódaforgalma bizonyos százalékának, ez nem releváns, mivel a bírságot több éven keresztül elkövetett jogsértés szankcionálása érdekében szabták ki. A Bizottság emlékeztet arra, hogy a

17. rendeletben említett forgalom a valamennyi termékkel elért világméretű forgalom, és a tízmillió ECU a felperes teljes forgalmának rendkívül kis százalékát tette ki.

362 Továbbá a Bizottság a felperes azon érvét illetően, miszerint nem követte a bírságkiszabási iránymutatást, megjegyzi, hogy a felperes nem állítja, hogy alkalmaznia kellett volna ezen iránymutatást. E tekintetben a Bizottság kifejti, hogy ha a bírságoknak a bírságkiszabási iránymutatásban említett irányértékeit alkalmazta volna, azok a felperes által elkövetettel azonos súlyú jogsértés esetén magasabb bírságot eredményeztek volna. Mindenesetre a megtámadott határozat és a bírságkiszabási iránymutatás között nincs semmilyen inkoherencia. Egyértelmű ugyanis, hogy a bírságkiszabási iránymutatás 2. pontjában foglalt felsorolás „kizárólag példálózó jellegű".

363 Azon tény, hogy 1990 óta semmilyen jogsértést nem róttak a felperes terhére, nem lehet releváns az ezen időpont előtt elkövetett jogsértés miatt kiszabott bírság összegének megállapításakor. Ugyanígy a 91/300 határozat elfogadását követően nyújtott biztosítékok költségei sem vehetők figyelembe a megtámadott határozatban kiszabott bírság összegének megállapításakor.

A Törvényszék álláspontja

364 Először is a felperes a 91/300 határozatban rá kiszabott bírság összegét illetően kifogásolja a Bizottság értékelését. Mivel azonban az említett határozatot a Törvényszék

megsemmisítette, és a jelen jogvita kizárólag a megtámadott határozat megsemmisítése iránti kérelemre, másodlagosan pedig a megtámadott határozatban kiszabott bírság törlése vagy csökkentése iránti kérelemre vonatkozik, nem kell megvizsgálni a felperesnek különösen a fenti 357. pontban hivatkozott, a 91/300 határozatban kiszabott bírságra vonatkozó érveit.

365 Másodszor emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, bár a Bizottság mérlegelési jogkörrel rendelkezik minden egyes bírság összegének megállapításakor, anélkül hogy köteles lenne pontos matematikai képletet használni, a 17. rendelet 17. cikke szerint azonban a Törvényszék korlátlan hatáskörrel bír az EK 229. cikk értelmében a Bizottság bírságot megállapító határozatainak felülvizsgálatára, és következésképpen a kirótt bírságot törölheti, csökkentheti vagy emelheti (a Törvényszék T-236/01., T-239/01., T-244/01–T-246/01., T-251/01. és T-252/01. sz., Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004., II-1181. o.] 165. pontja, valamint a T-217/03. és T-245/03. sz., FNCBV és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2006. december 13-án hozott ítéletének [EBHT 2006., II-4987. o.] 358. pontja).

366 A bírságkiszabási iránymutatás alkalmazását illetően emlékeztetni kell arra, hogy mivel a 91/300 határozatot eljárási hiba miatt semmisítették meg, a Bizottság jogszerűen hozott új határozatot új közigazgatási eljárás lefolytatása nélkül.

367 Mivel a megtámadott határozat tartalma szinte teljesen megegyezik a 91/300 határozatéval, és mivel e két határozat ugyanazon indokokon alapul, a megtámadott határozat a bírság összegének megállapítása tekintetében a 91/300 határozat elfogadásának időpontjában hatályos szabályok hatálya alá tartozik.

368 A Bizottság ugyanis abban a szakaszban kezdte újra az eljárást, amikor az eljárási hibát elkövette, és nem vizsgálta meg újból az ügyet az első határozat elfogadásakor még nem létező szabályok fényében. Márpedig az új határozat elfogadása jellegénél fogva kizárja az első határozat elfogadását követően elfogadott bírságkiszabási iránymutatás alkalmazását.

369 Következésképpen a bírságkiszabási iránymutatás a jelen ügyben nem alkalmazható.

370 Harmadszor ki kell emelni, hogy a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a felperes terhére rótt jogsértések „különösen súlyosak" (a megtámadott határozat (156) preambulumbekezdése).

371 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint a bírságok összegét a jogsértés körülményeire és súlyára tekintettel kell megállapítani, és a jogsértés súlyának a bírság összegének megállapítása céljából történő mérlegelése során figyelembe kell venni különösen a verseny korlátozásainak jellegét (lásd a Törvényszék T-39/92. és T-40/92. sz., CB és Europay kontra Bizottság egyesített ügyekben 1994. február 23-án hozott ítéletének [EBHT 1994., II-49. o.] 143. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

372 Így a versenyszabályok szerinti, valamely vállalkozásnak felróható jogsértések súlyosságának megítéléséhez a Bizottság a bírság arányos összegének megállapítása érdekében figyelembe veheti bizonyos jogsértések különösen hosszú időtartamát, az érintett vállalkozás termékeinek összességét vagy közel összességét érintő jogsértések számát és eltérő jellegét, amelyek közül egyesek valamennyi tagállamot érintették, az olyan szándékos és koherens stratégiából eredő jogsértések különös súlyosságát, amely a versenytársak ellen irányuló különböző kizáró magatartásokkal és a vásárlói hűség kialakítását célzó politikával igyekszik mesterségesen fenntartani vagy megerősíteni a vállalkozás erőfölényét azokon a piacokon, ahol a verseny már eleve korlátozott volt, a visszaélésnek a versenyre gyakorolt különösen káros hatásait és a vállalkozás számára a jogsértéseiből származó előnyt (lásd ebben az értelemben a Törvényszék

T-83/91. sz., Tetra Pak kontra Bizottság ügyben 1994. október 6-án hozott ítéletének [EBHT 1994., II-755. o.] 240. és 241. pontját).

373 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a felperes terhére rótt magatartások igazolták a Bizottság által megállapított minősítést.

374 A felperes ugyanis azáltal, hogy az elhanyagolható tonnamennyiségre árengedményeket adott ügyfeleinek, és a vásárlói hűség kialakítását célzó megállapodásokat kötött velük, súlyosan torzította a versenyt. Ahogyan a Bizottság helyesen megállapította:

„[A felperes által elkövetett jogsértések] az [érintett] piacon a Szerződés alapvető célkitűzéseivel teljesen ellentétes módon [általa] gyakorolt ellenőrzés megerősítését célzó szándékos politika részét képezték. Továbbá különösen arra irányultak, hogy korlátozzák vagy befolyásolják meghatározott versenytársak tevékenységét. [A felperes] azáltal, hogy hosszú ideig megfosztotta valamennyi versenytársát az értékesítési lehetőségektől, a fogyasztók hátrányára tartósan károsította az [érintett] piac szerkezetét."

375 Kizárólag tájékoztatásképpen meg kell jegyezni, hogy a bírságkiszabási iránymutatás, noha a jelen ügyben nem alkalmazható, kimondja, hogy az erőfölényben lévő vállalkozás által a versenytársak piacról történő kiszorítása érdekében adott hűségkedvezmények „súlyos" jogsértésnek minősülnek, amely esetben a bírság kiszámításakor figyelembe vehető kiindulási összegek 1–20 millió euró között mozognak.

376 Negyedszer a visszaesést illetően ki kell emelni, hogy a Törvényszék írásbeli kérdésére válaszolva a Bizottság megerősítette, hogy a megtámadott határozat (159) preambulumbekezdésében foglalt azon kifogás, miszerint a felperesre már több alkalommal szabtak ki a vegyiparban (peroxid, polipropilén, PVC) való összejátszásért jelentős bírságot, súlyosító körülménynek minősül.

377 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint az elkövetett jogsértés súlyának elemzésénél figyelembe kell venni az esetleges visszaesést (a fenti 128. pontban hivatkozott Alborg Portland és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 91. pontja, és a Törvényszék T-38/02. sz., Groupe Danone kontra Bizottság ügyben 2005. október 25-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-4407. o.] 348. pontja).

378 A visszaesés egyes nemzeti jogrendekben elfogadott fogalma magában foglalja, hogy a személy új jogsértéseket követett el, miután hasonló jogsértésekért már korábban szankcionálták (a Törvényszék T-141/94. sz., Thyssen Stahl kontra Bizottság ügyben 1999. március 11-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-347. o.] 617. pontja).

379 A bírságkiszabási iránymutatás, még ha a jelen ügyben nem is alkalmazható, ugyanebben az értelemben szabályoz, amikor „azonos típusú […] jogsértések[re]" utal.

380 Márpedig meg kell állapítani, hogy e jogsértések, amelyekért a felperesre több alkalommal is jelentős bírságot szabtak ki a vegyiparban való összejátszás miatt, mind az EK 81. cikkhez kapcsolódnak. Ahogyan ugyanis a Bizottság kifejtette, az [EK 81.] cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (IV/26.267 – „festékanyagok"-ügy) 1969. július 24-én hozott 69/243/EGK határozatáról (HL L 195, 11. o), az [EK 81.] cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (IV/31.149 – „polipropilén"-ügy) 1986. április 23-án hozott 86/398/EGK határozatáról (HL L 230., 1. o.), valamint az [EK 81.] cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (IV/31.865 – „PVC"-ügy) 1988. december 21-én hozott 89/190/EGK határozatáról (HL 1989. L 74., 1. o.) van szó. Továbbá a fent említett

határozatok tárgyát képező magatartások nagyon különböznek a jelen ügyben kérdéses magatartásoktól.

381 Ennélfogva, mivel a Bizottság tévesen állapított meg a felperessel szemben súlyosító körülményt, a rá kiszabott bírság összegét 5%-kal csökkentve a megtámadott határozatot meg kell változtatni.

382 Ötödször a felperes azon érve, miszerint a 91/300 határozat elfogadását követően az EK 81. cikk és az EK 82. cikk megsértése miatt egyszer sem marasztalták el, nem foghat helyt, mivel a megtámadott határozat kizárólag az 1990 előtti tényekre vonatkozik.

383 Hatodszor a felperes azon érveit, miszerint a bírság összegének a jelen ügyben való megállapításakor a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie egyrészről a 91/300 határozatban kiszabott bírság és a 91/297 határozatban kiszabott bírság vonatkozásában nyújtott biztosítékok költségeit, másrészről pedig azon meg nem térülő belső költségeket, amelyek a 91/300 határozat jogellenességének bizonyítása érdekében tett lépések következtében és a Bizottság által benyújtott felesleges és okafogyott fellebbezés miatt keletkeztek, el kell utasítani. Az ítélkezési gyakorlatból ugyanis az következik, hogy a bírság összegének megállapításakor a Bizottságnak nem csupán a jogsértés súlyát és az ügy sajátos körülményeit kell figyelembe vennie, hanem azt a hátteret is, amelyben az említett jogsértést elkövették, és biztosítania kell azt, hogy intézkedése elrettentő hatású legyen, különösen az olyan típusú jogsértések esetében, amelyek különösképpen veszélyeztetik a Közösség célkitűzéseinek elérését (a fenti 354. pontban hivatkozott Musique diffusion française és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 106. pontja és a fenti 354. pontban hivatkozott Degussa kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 272. pontja). Márpedig a jelen ügyben, még ha feltételezzük is, hogy a felperesnek költségei keletkeztek a később megsemmisített határozatokban kiszabott bírságok megfizetésére nyújtott biztosítékokkal és e határozatok egyike jogellenességének bizonyításával kapcsolatban, nem kifogásolható, hogy a Bizottság e költségeket nem vette figyelembe, mivel a felperes kártérítési kereset keretében kérhette azok megtérítését.

384 Hetedszer a felperes által hivatkozott első jogalap vizsgálata során a Törvényszék elutasította az ésszerű határidőn belüli eljárás elvének a Bizottság általi megsértését. Ennélfogva a fenti 115. pontban hivatkozott Baustahlgewebe kontra Bizottság ügyben hozott ítéletben kifejtett ítélkezési gyakorlatra, amely az ésszerű határidőn belüli eljárás elve megsértésének megállapítását feltételezi, a jelen ügyben nem lehet hivatkozni.

385 Összegezve, mivel a Bizottság tévesen állapított meg a felperessel szemben súlyosító körülményt, a rá kiszabott bírság összegét 5%-kal, azaz 500 000 euró összeggel csökkentve a megtámadott határozatot meg kell változtatni.

A jogsértés időtartamának téves értékelésére alapított, harmadik jogalapról

A felek érvei

386 A jogsértés végét illetően a felperes úgy érvel, hogy a Bizottság megállapításai ellentmondásosak, és azokat nem támasztják alá bizonyítékok.

387 A megtámadott határozat (2) preambulumbekezdése szerint ugyanis a jogsértés „körülbelül 1990 végéig” folytatódott. A megtámadott határozat (160) és

(161) preambulumbekezdése szerint azonban a jogsértés „legalább 1989 végéig” folytatódott, és a felperes „1990. január 1-jén” hagyott fel a felső sávra nyújtott árengedményekkel. Ugyanígy a megtámadott határozat 1. cikkében a Bizottság a jogsértés befejeződésének időpontját illetően arra hivatkozott, hogy a jogsértés „legalább 1989 végéig” tartott. A felperes azt állítja továbbá, hogy a Bizottság egyáltalán nem bizonyítja a vétkes magatartás 1989 utáni fennállását.

388 A jogsértés kezdetét illetően a felperes azt állítja, hogy a Bizottság semmilyen bizonyítékkal nem rendelkezik arra vonatkozóan, hogy a jogsértés 1983-ban kezdődött, illetve arra vonatkozóan, hogy a felső sávra adott árengedményekkel mely ügyfeleket célozták. A Bizottság így a kifogásközlésben a jogsértés kezdő időpontjaként az 1984-es évet állapította meg. Mindenesetre a Bizottság által hivatkozott dokumentumok egyike sem keletkezett 1985. január 1-jét megelőzően.

389 A felperes szerint, mivel úgy tűnik, hogy a bírság összege nyolc év, azaz az 1983-tól 1990-ig terjedő évek alapján került megállapításra, noha a Bizottság csak ötéves időtartamra, azaz az 1985-től 1989-ig terjedő évekre terjeszt elő bizonyítékokat, ezen összeget a kifejtett többi megfontolás sérelme nélkül 35–40%-kal kell csökkenteni.

390 A jogsértés végét illetően a Bizottság megjegyzi, hogy a felperes által hivatkozott inkoherencia a megtámadott határozat (2) preambulumbekezdésére korlátozódik, amely kimondja, hogy a felperes által a felső sávra nyújtott árengedményeket 1990 végén eltörölték, miközben a megtámadott határozat többi rendelkezéséből egyértelműen kitűnik, hogy a jogsértés 1989 végén befejeződött. Szerinte a biztosok testülete a megtámadott határozatot a maga egészében fogadta el, és ehhez nem férhet kétség.

391 A jogsértés kezdő időpontját illetően a Bizottság elismeri, nem tudja, hogy a felső sávra nyújtott árengedményekre vonatkozó megállapodásokat 1983-ban vagy 1984-ben pontosan mikor kötötték, azonban szerinte vitathatatlan, hogy e magatartások több mint öt évig tartottak, 1985 előtt kezdődtek, és csak 1989 végén hagytak fel

velük. Ennélfogva az ilyen időtartamú jogsértés miatt a felperesre kiszabott bírság nem túlzott mértékű.

A Törvényszék álláspontja

392 Előzetesen ki kell emelni, hogy noha e jogalap formailag a bírság törlésére vagy csökkentésére irányul, azt ugyanakkor a megtámadott határozat részleges megsemmisítése iránti kérelemnek is kell tekinteni, mivel 1. cikke kimondja, hogy a felperes 1983-ban megsértette az EK 82. cikk rendelkezéseit.

393 A megtámadott határozat a jogsértés időtartamát illetően kimondja:

„(2) [A felperes] körülbelül 1983 és 1990 vége között visszaélt az egyesült királysági szódapiacon fennálló erőfölényével, amikor a legfontosabb ügyfelei vonatkozásában hűségengedmény-rendszert és az elhanyagolható tonnamennyiséghez kapcsolódó árengedményeket (»top-slice rebates« vagy »a felső sávra nyújtott árengedmények«), a beszerzés vonatkozásában számára tényleges kizárólagosságot biztosító szerződési feltételeket, valamint olyan más intézkedéseket alkalmazott, amelyek célja azt volt, hogy az említett ügyfeleket szükségleteik egészét illetően magához kösse, és a versenytársakat a piacról kizárja, és amely intézkedések ilyen hatásokkal is jártak.

[…]

(160) A jogsértés 1983 táján, a Bizottsággal folytatott tárgyalásokat és az akta Bizottság általi lezárását követően nem sokkal kezdődött, és legalább 1989 végéig folytatódott.

(161) A Bizottság figyelembe veszi azon tényt, hogy [a felperes] a felső sávra nyújtott árengedmények rendszerével 1990. január 1-jén felhagyott."

394 A megtámadott határozat 1. cikke ezt követően kimondja:

„[…] [a felperes] megsértette az [EK 82.] cikk rendelkezéseit, mivel körülbelül 1983-tól legalább 1989 végéig a verseny kizárására vagy jelentős korlátozására irányuló magatartást tanúsított."

395 Következésképpen a jogsértés befejeződésének időpontját illetően ellentmondás van a megtámadott határozat rendelkezései között, mivel az egyik „körülbelül 1990 végé[t]" említi, a többi pedig 1989 végére utal.

396 E tekintetben abból kell kiindulni, hogy – ahogyan arra a megtámadott határozat 1. cikke is utal – a jogsértés nem fejeződött be „legalább 1989 vég[e]" előtt, amit a jogsértés időtartamára vonatkozó (160) preambulumbekezdés is megemlít, következésképpen a megtámadott határozat (2) preambulumbekezdésében szereplő, „körülbelül 1990 végé[re]" való utalás, amely preambulumbekezdés csak összefoglalja a felperes által elkövetett jogsértést, íráshibának tűnik.

397 A jogsértés kezdő időpontját illetően a felperes úgy érvel, hogy a Bizottság az 1983-as és 1984-es évekre vonatkozóan semmilyen bizonyítékkal nem rendelkezik, miközben a Bizottság azt állítja, hogy a felperes a felső sávra nyújtott árengedményekre vonatkozó megállapodásokat 1985 előtt kötötte, még ha el is ismeri, hogy nem tudja, hogy e megállapodásokat 1983-ban vagy 1984-ben pontosan mikor kötötték.

398 A Törvényszék írásbeli kérdésére válaszolva a Bizottság az aktában szereplő bizonyos dokumentumokra hivatkozott, amelyek szerinte azt mutatják, hogy a felperes a terhére rótt magatartásokat 1983-ban és 1984-ben kezdte meg.

399 E tekintetben egyrészről ki kell emelni, hogy a kifogásközlésre adott válaszában maga a felperes hivatkozott az 1984-es évre, és a megtámadott határozat (60) preambulumbekezdése kimondja, hogy a felperes szerint az árengedmények többségéről 1984-től kezdve egyedi alapon tárgyaltak.

400 Másrészről meg kell jegyezni, hogy a Törvényszék írásbeli kérdésére válaszolva a Bizottság által hivatkozott dokumentumok nem teszik lehetővé annak megállapítását, hogy a felperes terhére rótt jogsértés már 1983-ban megkezdődött. Továbbá a Bizottság elismeri, hogy nem tudja, pontosan mikor kötötték a felső sávra nyújtott árengedményekre vonatkozó megállapodásokat (lásd a fenti 391. pontot).

401 Ennélfogva a megtámadott határozatot meg kell semmisíteni annyiban, amennyiben kimondja, hogy a felperes 1983-ban megsértette az EK 82. cikk rendelkezéseit.

402 Következésképpen a felperesre kiszabott bírság összegét e címen 15%-kal, azaz 1 500 000 euróval csökkenteni kell.

Az enyhítő körülmények fennállására alapított, negyedik jogalapról

403 A felperes úgy érvel, hogy a jogsértés súlyának értékelésekor a Bizottságnak kilenc enyhítő körülményt kellett volna megállapítania.

A felperes Bizottsággal való együttműködésére alapított, első részről

404 A felperes előadja, hogy együttműködésre való készségét mutatta, hogy a vizsgálat valamennyi szakaszában teljes mértékben segítette a Bizottságot, és hogy olyan tanúkkal jelent meg a tárgyaláson, akik a leginkább hozzájárultak a tényállás megállapításához. Megjegyzi, hogy a Törvényszék a T-13/89. sz., ICI kontra Bizottság ügyben 1992. március 10-én hozott ítéletében (EBHT 1992., II-1021. o.) ezen okból további egymillió ECU-vel csökkentette a bírság összegét.

405 A 17. rendelet „Információkérés" című 11. cikke kimondja:

„(4) A kért információt a vállalkozások tulajdonosai vagy képviselői és jogi személyek, gazdasági társaságok, cégek vagy jogi személyiséggel nem rendelkező társaságok esetén a törvény vagy a létesítő okirat által a képviselettel megbízott személyek adják meg.

(5) Ha a vállalkozás vagy a vállalkozások társulása a Bizottság által megszabott határidőn belül nem szolgáltatja a kért információt, vagy hiányos információt szolgáltat, a Bizottság határozattal követeli az információszolgáltatást. A határozat megjelöli a kért információt, megfelelő határidőt szab az információszolgáltatásra és feltünteti a 15. cikk (1) bekezdésének b) pontjában és a 16. cikk (1) bekezdésének c) pontjában meghatározott bírságokat, és a határozat Bíróság által történő felülvizsgálatának jogát."

406 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a vizsgálat során tanúsított olyan együttműködés, amely nem haladja meg azt, amelyre a vállalkozások a 17. rendelet 11. cikkének (4) és (5) bekezdése szerint amúgy is kötelesek, nem igazolja a bírság csökkentését (a

Törvényszék T-12/98. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 1992. március 10-én hozott ítéletének [EBHT 1992., II-907. o.] 341. és 342. pontja, valamint a T-241/01. sz., Scandinavian Airlines System kontra Bizottság ügyben 2005. július 18-án hozott ítéletének [EBHT 2005., II-2917. o.] 218. pontja). Ugyanakkor igazolt az ilyen csökkentés, ha a vállalkozás által szolgáltatott információk jelentősen meghaladják azt, amelynek szolgáltatását a Bizottság a 17. rendelet 11. cikke értelmében megkövetelheti (a Törvényszék T-230/00. sz., Daesang és Sewon Europe kontra Bizottság ügyben 2003. július 9-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-2733. o.] 137. pontja).

407 A fenti 404. pontban hivatkozott ICI kontra Bizottság ügyben 1992. március 10-én hozott ítélet 393. pontjában a Törvényszék kiemelte, hogy a felperes igen részletes választ adott a tájékoztatáskérésre, amely nem csupán a felperes, hanem az összes érintett vállalkozás cselekményeire is vonatkozott, amely válasz nélkül a Bizottságnak sokkal nehezebb lett volna megállapítania a 91/300 határozat tárgyát képező jogsértést, és annak véget vetnie.

408 A jelen ügyben azonban a felperes bármilyen bizonyíték előterjesztése nélkül megelégszik annak állításával, hogy vizsgálatának valamennyi szakaszában teljes mértékben segítette a Bizottságot, és hogy olyan tanúkkal jelent meg a tárgyaláson, akik a leginkább hozzájárultak a tényállás megállapításához.

409 Mindenesetre a felperes magatartása nem minősíthető a vizsgálat során tanúsított olyan együttműködésnek, amely meghaladja azt, amelyre a vállalkozások a 17. rendelet 11. cikkének (4) és (5) bekezdése szerint amúgy is kötelesek. Továbbá nem állapítható meg az sem, hogy a vállalkozás által szolgáltatott információk jelentősen meghaladják azt, amelynek szolgáltatását a Bizottság ugyanezen cikk értelmében megkövetelheti.

410 Mivel a felperes magatartása nem tekinthető enyhítő körülménynek, a negyedik jogalap első részét el kell utasítani.

Az árak megállapítására vonatkozó megállapodások nem szándékos jellegére alapított, második részről

411 A felperes szerint a nyerssződaágazatban az árak megállapítására vonatkozó megállapodások nem jelentették az érintett feleknek a versenyszabályok megsértésére irányuló szándékos politikáját. E tekintetben a felperes a „Nyerssződa" részleg kereskedelmi felelőse által készített, 1988. november 29-i belső feljegyzésre hivatkozik, amelyet a közigazgatási eljárásban megküldtek a Bizottságnak, és amely szerint „a nyerssződagyártók és a [Versenypolitikai Főigazgatóság] között néhány éve tartott találkozók fényében [e felelős] nem hiszi, hogy szerződés[eik] jellegét illetően nagy problém[ájuk] lenne". Az említett feljegyzés megjegyzi továbbá, hogy gyakran igen keskeny határ húzódik például a piaci helyzet optimalizálása és az e piacon fennálló erőfölénnyel való visszaélés között. Mindenesetre a felperes előadja, hogy a Bíróság vagy a Törvényszék egyetlen korábbi ítélete sem minősítette magatartását visszaélésszerűnek. Ennélfogva, ha fennáll jogsértés, azt „technikai jogsértésként" kell kezelni.

412 Az állandó ítélkezési gyakorlat alapján ahhoz, hogy a Szerződés versenyszabályainak megsértését szándékosan elkövetettnek lehessen tekinteni, nincs szükség arra, hogy a vállalkozás tudatában legyen valamely, e szabályok által megfogalmazott tilalom megsértésének, hanem elég az, ha nem kerülhette el figyelmét, hogy a kifogásolt magatartás célja vagy hatása a közös piacon a verseny korlátozása (a Törvényszék T-65/89. sz., British Gypsum kontra Bizottság ügyben 1993. április 1-jén hozott ítéletének [EBHT 1993., II-389. o.] 165. pontja, valamint a T-49/02–T-51/02. sz., Brasserie nationale és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. július 27-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-3033. o.] 155. pontja).

413 Márpedig, ahogyan a Bizottság a megtámadott határozat (137) preambulumbekezdésében helyesen kiemeli, a Bíróság már több alkalommal is hozott olyan ítéletet, amely elmarasztalta azon magatartásokat, amelyek célja, hogy az ügyfeleknek az erőfölényben lévő szállítóhoz kötésével megakadályozzák a versenytársaknak az ügyfelekhez való jutását. E tekintetben a fenti 216. pontban hivatkozott Hoffmann-Laroche kontra Bizottság ügyben hozott ítélet többek között kimondta, hogy az a tény, hogy a piacon erőfölényben lévő vállalkozás a vevőket – akár saját

kérésükre – kötelezettséggel vagy ígérettel úgy köti magához, hogy szükségleteiket teljes egészében vagy jelentős részben kizárólag az említett vállalkozástól szerezzék be, az EK 82. cikk értelmében erőfölénnyel való visszaélésnek minősül, függetlenül attól, hogy a kérdéses kötelezettséget minden további nélkül vagy engedmény nyújtása ellenében vállalták-e.

414 Továbbá a megtámadott határozat (108) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a felperes „»Problémák és célkitűzések 1989-re«: »A felső sáv rendszere jogszerűségének vizsgálata és egyéb megoldások« című feljegyzést" is készített.

415 Ezenkívül, ahogyan a Bizottság a megtámadott határozat (158) preambulumbekezdésében kiemeli:

„[A felperes] a Bizottsággal 1980 és 1982 között folytatott részletes tárgyalásokat követően jól tudta, hogy mik az [EK] 82. cikk követelményei. Az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedmények 1983 körül való bevezetésére nem sokkal azután került sor, hogy [a felperes] különös biztosítékokat adott a Bizottságnak arra vonatkozóan, hogy nem nyújt az ügyfeleknek különleges ösztönzőket annak érdekében, hogy azok a nyerssződaszükségleteiket teljes egészében vagy jelentős részben tőle szerezzék be."

416 Ennélfogva a felperesnek tudnia kellett arról, hogy a megtámadott határozatban említett magatartások célja vagy hatása a közös piacon a verseny korlátozása.

417 A felperes „Nyerssződa" részlegének kereskedelmi felelőse által készített 1988. november 29-i belső feljegyzés nem kérdőjelezheti meg e megállapítást, mivel az ítélkezési

gyakorlat már elismerte a Bizottság által a felperes terhére róttakhoz hasonló magatartások jogellenességét.

418 Következésképpen a negyedik jogalap második részét el kell utasítani.

A megelőző intézkedések fennállására alapított, harmadik részről

419 A felperes előadja, hogy a versenyszabályok betartásának biztosítása érdekében messzemenő intézkedéseket tett. Ezen intézkedések egy belső és külső ügyvédek által kidolgozott átfogó és folyamatos képzési programot foglalnak magukban. Így több mint 170 más vállalkozásnak értékesített, szakemberek által készített videokazettát, valamint magyarázó brosúrát is felhasználtak. A felperes szerint ezen intézkedések hatékonyak voltak, ahogyan ezt tanúsítja az is, hogy a 91/300 határozat elfogadását követően eltelt tízéves időszakban nem érkezett semmilyen, a versenyjog megsértésére vonatkozó panasz.

420 E tekintetben, noha kétségkívül fontos, hogy a vállalkozás intézkedéseket tett annak megakadályozása érdekében, hogy alkalmazottai a jövőben újabb közösségi versenyjogi jogsértéseket kövessenek el, ezen intézkedések meghozatala nem változtat a megállapított jogsértés megtörténtén. Pusztán abból a tényből, hogy korábbi határozathozatali gyakorlatában a Bizottság egyes esetekben a megfelelésre irányuló program bevezetését enyhítő körülményként vette figyelembe, nem következik, hogy minden esetben köteles lenne ugyanígy eljárni (lásd a Törvényszék T-15/02. sz.,

BASF kontra Bizottság ügyben 2006. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-497. o.] 266. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

421 Ebből következik, hogy a jelen ügyben nem kifogásolható, hogy a Bizottság az enyhítő körülmények fennállásának vizsgálata keretében nem vette figyelembe a felperes által állítólag hozott megelőző intézkedéseket.

422 Ennélfogva a negyedik jogalap harmadik részét el kell utasítani.

A felső sávra nyújtott árengedmények megszüntetésére alapított, negyedik részről

423 A felperes azt állítja, hogy jóval a kifogásközlés megküldése előtt önként újratárgyalták a nyersszódát illetően az árak megállapítására vonatkozó megállapodásait az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedmények elkerülése érdekében úgy, hogy egységesen megállapított árat fogadtak el mindenféle engedmény, illetve mindenféle árengedmény nélkül. A felperes a kartellügyekben a bírság alóli mentesítésről vagy a bírság összegének csökkentéséről szóló bizottsági közleményre (HL 1996. C 207., 4. o.) hivatkozik. Szerinte e közlemény előirányozza, hogy a magatartás valamely korai szakaszban való önkéntes abbahagyása a bírság összegének lényeges csökkentését eredményező tényező. Ugyanígy a bírságkiszabási iránymutatás 3. pontja értelmében a bírság igen lényeges csökkentését igazoló tényezőről van szó.

424 E tekintetben ki kell emelni, hogy a bírságkiszabási iránymutatás 3. pontja szerint enyhítő körülménynek minősül „a jogsértés beszüntetése a Bizottság beavatkozásával egy időben (különösen akkor, ha a Bizottság ellenőrzést végez)".

425 Ahogyan a fenti 366–369. pontból kitűnik, a bírságkiszabási iránymutatás a jelen ügyben azonban nem alkalmazható.

426 Mindenesetre, még ha feltételezzük is, az iránymutatás a jelen ügyben alkalmazandó, meg kell állapítani, hogy az iránymutatás 3. pontjában foglalt feltételek a jelen ügyben nem teljesülnek. Nem állapítható meg ugyanis, hogy a felperes a Bizottság első beavatkozását követően már nem követett el jogsértést, ahogyan az iránymutatás ezt megköveteli ahhoz, hogy a jogsértés megszüntetése enyhítő körülménynek minősüljön. E tekintetben a fenti 3. pontból kitűnik, hogy a Bizottság az első ellenőrzéseket 1989 áprilisában végezte, míg – ahogyan a megtámadott határozat (161) preambulumbekezdéséből kitűnik – a felperes az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedmények rendszerével 1990. január 1-jén hagyott fel.

427 Egyebekben ki kell emelni, hogy az iránymutatás 3. pontja nem értelmezhető úgy, hogy kizárólag az a tény, hogy a jogsértő a Bizottság beavatkozásával egy időben megszünteti a jogsértést, általános és feltétel nélküli enyhítő körülményt képez. Az iránymutatás 3. cikkének ilyen értelmezése ugyanis csökkentené a hatékony verseny fenntartását biztosító rendelkezések hatékony érvényesülését, ugyanis gyengítené mind az EK 82. cikk megsértése alapján kiszabható szankciót, mind e szankció elrettentő hatását. Következésképpen e rendelkezést úgy kell értelmezni, hogy az adott ügynek csupán azon sajátos körülményei igazolhatják a jogsértés megszüntetésének enyhítő körülményként való figyelembevételét, amelyek között a jogsértő a jogsértést a Bizottság első beavatkozását követően azonnal ténylegesen megszüntette (a Törvényszék T-59/02. sz., Archer Daniels Midland kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3627. o.] 335. és 338. pontja).

428 A jelen ügyben emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság azt kifogásolja, hogy a felperes visszaélt az egyesült királysági szódapiacon fennálló erőfölényével, amikor a legfontosabb ügyfelei vonatkozásában hűségengedmény-rendszert és az elhanyagolható tonnamennyiséghez kapcsolódó árengedményeket, a beszerzés vonatkozásában számára tényleges kizárólagosságot biztosító szerződési feltételeket, valamint olyan más intézkedéseket alkalmazott, amelyek célja azt volt, hogy az említett ügyfeleket szükségleteik egészét vagy jelentős részét illetően magához kösse, és a versenytársakat a piacról kizárja, és amely intézkedések ilyen hatásokkal is jártak. E tekintetben ki kell emelni különösen azt, hogy a felperes nem vitatja a Bizottság által a megtámadott határozatban hivatkozott dokumentumok létezését, sem azok tartalmát, amely dokumentumokból kitűnik, hogy a felső sávra nyújtott árengedmények nem alapultak gazdaságilag igazolt ellentételezésen, és arra irányultak, hogy akadályozzák az ügyfeleknek a versenytárs gyártóktól való beszerzéseit. Ki kell továbbá emelni, hogy – ahogyan a fenti 370., 373. és 374. pontban megállapításra került – a felperes terhére rótt jogsértések különösen súlyosak voltak.

429 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy még ha feltételezzük is, hogy az iránymutatást alkalmazni kell, és a felperes a Bizottság első beavatkozását követően azonnal megszüntette az ügyfeleinek a felső sávra nyújtott árengedményeket, az ilyen megszüntetés a jelen ügyben nem tekinthető enyhítő körülménynek.

430 Következésképpen a negyedik jogalap negyedik részét el kell utasítani.

Az engedmények korlátozott terjedelmére alapított, ötödik részről

431 A felperes szerint a felső sávra nyújtott árengedmények által érintett tonnamennyiség csak a teljes nyerssz óda-értékesítéseinek 8%-át teszi ki.

432 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottságnak a jogsértés súlyának értékelésekor számos tényezőt kell figyelembe vennie, amelyeknek jellege és jelentősége a kérdéses jogsértés típusától és az érintett jogsértés sajátos körülményeitől függően változik. E tényezők között szerepelhet a jogsértés tárgyát képező termékek mennyisége és értéke, valamint a vállalkozás mérete és gazdasági ereje, és ennélfogva azon hatás, amelyet a vállalkozás a piacra gyakorolhatott (a fenti 354. pontban hivatkozott Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 120. pontja).

433 A jelen ügyben a Bizottság a kérdéses jogsértés súlyát illetően a következőket állapította meg:

„(156) A jelen ügyben a Bizottság úgy véli, hogy az [EK] 82. cikkbe ütköző jogsértések különösen súlyosak voltak. E jogsértések a Szerződés alapvető célkitűzéseivel teljesen ellentétes módon a [felperes] által az [érintett] piacon gyakorolt ellenőrzés megerősítését célzó szándékos politika részét képezték. Továbbá konkrétan egyes meghatározott versenytársak tevékenységének korlátozására, illetve befolyásolására irányultak.

(157) [A felperes] azáltal, hogy hosszú ideig megfosztotta valamennyi versenytársát az értékesítési lehetőségektől, a fogyasztók hátrányára tartósan károsította az érintett piac szerkezetét.”

434 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a Bizottság megfelelően figyelembe vette, hogy a jogsértés milyen hatást gyakorolhatott a piacra, amely hatás a jelen ügy körülményei között nem korlátozódhat kizárólag az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedmények által érintett nyerssződamennyiség értékére.

435 Mindenesetre az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a magatartás céljával összefüggő tényezők a bírság összegének megállapítása során nagyobb jelentőséggel bírhatnak, mint a hatásaival kapcsolatos tényezők (a fenti 378. pontban hivatkozott Thyssen Stahl kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 636. pontja és a fenti 295. pontban hivatkozott Michelin kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 259. pontja).

436 Ennélfogva a negyedik jogalap ötödik részét el kell utasítani.

Az adásvételi szerződések többi elemét érintő kifogás hiányára alapított, hatodik részről

437 A felperes úgy érvel, hogy a Bizottság semmilyen kifogást nem emel a nyersszóda-adásvételi szerződéseinek időtartamával, a versenykikötések létezésével, az ügyfelek szükségleteinek egészére vonatkozó szerződésekkel vagy az alapmennyiségre adott engedményekkel, sem pedig azon egyéb árengedményekkel kapcsolatban, amelyek termelésének 92%-át érintették.

438 E tekintetben elegendő kiemelni, hogy az ilyen magatartások nem képezik a megtámadott határozat tárgyát.

439 Azon tény, hogy a Bizottság az adásvételi szerződések egyéb elemeit illetően nem emel kifogást, a megtámadott határozat tárgyát képező jogsértést illetően nem minősülhet enyhítő körülménynek.

440 Következésképpen a negyedik jogalap hatodik részét el kell utasítani.

A jogsértésből származó haszon hiányára alapított, hetedik részről

441 A felperes szerint a Bizottság egyáltalán nem bizonyítja, hogy a terhére rótt magatartások bármelyikéből haszna származott. Azt állítja, hogy értékesítései a 80-as évek elején visszaestek, és a Wallerscote-i (Egyesült Királyság) termelőüzemének bezárásával racionalizálnia kellett termelési kapacitását. Ezt követően a helyzet javult, azonban teljes haszna a 80-as években végig mérsékelt maradt.

442 A felperes a haszon hiányára vonatkozó állításának alátámasztására azonban semmilyen ténybeli elemet vagy bizonyítékot nem terjeszt elő.

443 Továbbá, még ha feltételezzük is, hogy a felperesnek a terhére rótt magatartásokból nem származott haszna, emlékeztetni kell arra, hogy bár a kiszabott bírság összegének arányosnak kell lennie a jogsértés időtartamával és a jogsértés súlyának értékelése során figyelembe veendő más tényezőkkel, amelyek között az a haszon is szerepel, amelyet az érintett vállalkozás a magatartásával szerezhetett, az a tény, hogy a vállalkozás semmilyen hasznot nem szerzett a jogsértésből, nem lehet akadálya a bírság kiszabásának, mert ellenkező esetben a bírság elvesztené elrettentő jellegét. Ebből következik, hogy a Bizottságnak a bírságok összegének megállapítása során nem kell figyelembe vennie a kérdéses jogsértésből származó haszon hiányát. Továbbá a jogsértéssel összefüggő pénzügyi előny hiánya nem tekinthető enyhítő körülménynek (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-64/02. sz., Heubach kontra Bizottság ügyben

2005. november 29-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-5137. o.] 184–186. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

444 Következésképpen a negyedik jogalap hetedik részét el kell utasítani.

A jogsértés titkos jellegének hiányára alapított, nyolcadik részről

445 A felperes előadja, hogy a jelen ügyben a felső sávra nyújtott árengedményeket illetően hiányzik a titkosság súlyosító körülménye. A Bizottság által elfogadott dömpingellenes intézkedésekből következik, hogy a nyerssződapiac átlátható és az árakra érzékeny volt, és a fogyasztók az éves szerződéseiket illetően közösségi szinten vagy világszinten tevékenykedtek.

446 E tekintetben ki kell emelni, hogy a Bizottság a jogsértés súlyának értékelésekor a titkos jelleget súlyosító körülményként veheti figyelembe (lásd ebben az értelemben egy kartellt illetően a Törvényszék T-347/94. sz., Mayr-Melnhof kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1751. o.] 213. pontját).

447 Ebből azonban nem lehet arra következtetni, hogy a titkos jelleg hiánya enyhítő körülménynek minősül.

448 E körülmények között a negyedik jogalap nyolcadik részét el kell utasítani.

A versenytársak jellegére alapított, kilencedik részről

449 A felperes szerint a felső sávra nyújtott árengedmények csak a Közösségen kívül letelepedett versenytársait érintették, akik a 80-as években végig maguk folyamodtak méltánytalan árakat megállapító politikához.

450 E tekintetben elegendő kiemelni azt, hogy még ha feltételezzük is, hogy a felső sávra nyújtott árengedmények csak a Közösségen kívül letelepedett versenytársait érintették, a felperes nem fejti ki, hogy a jelen ügyben miért kellene enyhítő körülménynek minősülnie azon ténynek, hogy e vállalkozások a Közösségen kívül vannak letelepedve.

451 Ennélfogva a negyedik jogalap kilencedik részét el kell utasítani.

452 Összegezve a megtámadott határozatot meg kell semmisíteni annyiban, amennyiben kimondja, hogy a jogsértéseket körülbelül 1983 és 1989 vége között, nem pedig 1984 és 1989 vége között követték el, és meg kell változtatni annyiban, amennyiben a felperes által elkövetett visszaesést helytelenül súlyosító körülményként veszi figyelembe.

453 Következésképpen a Törvényszék a felperesre kiszabott bírság összegét 8 millió euróban állapítja meg.

A költségekről

454 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 3. §-a alapján részleges pernyertesség esetén a Törvényszék elrendelheti a költségeknek a felek közötti megosztását vagy azt, hogy a felek mindegyike maga viselje saját költségeit.

455 A jelen ügyben a Törvényszék a felperes kérelmeit részben megalapozottnak nyilvánította. A Törvényszék úgy véli, hogy a jelen ügy körülményeinek helyes mérlegelése azt kívánja, hogy a felperes viselje saját költségeinek négyötöd részét és a Bizottság részéről felmerült költségek négyötöd részét, a Bizottság pedig viselje saját költségeinek egyötöd részét és a felperes részéről felmerült költségek egyötöd részét.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (hatodik tanács)

a következőképpen határozott:

1) A Törvényszék az [EK] 82. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/33.133 – D : „nyersszóda – ICI”-ügy) 2000. december 13-án hozott 2003/7/EK bizottsági határozat 1. cikkét megsemmisíti annyiban, amennyiben az kimondja, hogy az Imperial Chemical Industries Ltd 1983-ban megsértette az EK 82. cikk rendelkezéseit.

2) A Törvényszék a 2003/7 határozat 2. cikkében az Imperial Chemical Industriesre kiszabott bírság összegét 8 millió euróban állapítja meg.

3) A Törvényszék a keresetet ezt meghaladó részében elutasítja.

4) Az Imperial Chemical Industries viseli saját költségeinek négyötöd részét és az Európai Bizottság költségeinek négyötöd részét.

5) Az Európai Bizottság viseli saját költségeinek egyötöd részét és az Imperial Chemical Industries költségeinek egyötöd részét.

Meij Vadapalas Dittrich

Kihirdetve Luxembourgban, a 2010. június 25-i nyilvános ülésen.

Aláírások

Tartalomjegyzék

A jogvita alapját képező tényállás ..... II - 2647

Az eljárás ..... II - 2657

A felek kérelmei ..... II - 2662

A jogkérdésről ..... II - 2663

1. A megtámadott határozat megsemmisítése iránti kérelmekről ..... II - 2663

A Bizottságnak a megtámadott határozat elfogadására vonatkozó hatáskörének hiányára alapított, első jogalapról ..... II - 2664

Az elévülési szabályok téves alkalmazására alapított, első részről ..... II - 2664

– A felek érvei ..... II - 2664

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 2667

Az eljárás ésszerű időtartama elvének megsértésére alapított, második részről ..... II - 2672

– A felek érvei ..... II - 2672

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 2674

A lényeges eljárási szabályok megsértésére alapított, második jogalapról ..... II - 2679

A 91/300 határozatot előkészítő szakaszok jogellenes jellegére alapított, első részről ..... II - 2679

– A felek érvei ..... II - 2679

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 2680

A közigazgatási eljárás és a megtámadott határozat elfogadása közötti túl hosszú időtartamra alapított, második részről ..... II - 2682

– A felek érvei ..... II - 2682

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 2682

Az új eljárási cselekmények elvégzésére vonatkozó kötelezettség megsértésére alapított, harmadik részről ..... II - 2683

– A felek érvei ..... II - 2683

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 2687

Az iratbetekintési jog megsértésére alapított, negyedik részről ..... II - 2695

– A felek érvei ..... II - 2695

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 2699

Az EK 253. cikk megsértésére alapított, ötödik részről ..... II - 2710

– A felek érvei ..... II - 2710

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 2711

Az érintett piac téves értékelésére alapított, harmadik jogalapról ..... II - 2712

A felek érvei ..... II - 2712

A Törvényszék álláspontja ..... II - 2713

Az erőfölény hiányára alapított, negyedik jogalapról ..... II - 2715

A felek érvei ..... II - 2715

A Törvényszék álláspontja ..... II - 2717

Az erőfölénnyel való visszaélés hiányára alapított, ötödik jogalapról ..... II - 2725

Az elhanyagolható tonnamennyiségre adott árengedményekre vonatkozó, első részről ..... II - 2725

– A felek érvei ..... II - 2725

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 2728

A kizárólagos beszerzési kikötésekre és a versenytársaktól való vásárlások korlátozásaira vonatkozó, második részről ..... II - 2734

– A felek érvei ..... II - 2734

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 2735

Az egyéb pénzügyi ösztönzőkre vonatkozó, harmadik részről ..... II - 2738

– A felek érvei ..... II - 2738

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 2739

A tagállamok közötti kereskedelem érintettségének hiányára alapított, hatodik jogalapról ..... II - 2741

A felek érvei ..... II - 2741

A Törvényszék álláspontja ..... II - 2742

2. A bírság törlése vagy csökkentése iránti kérelmekről ..... II - 2747

Az időmúlásra alapított, első jogalapról ..... II - 2747

A felek érvei ..... II - 2747

A Törvényszék álláspontja ..... II - 2748

A jogsértés súlyának téves értékelésére alapított, második jogalapról ..... II - 2749

A felek érvei ..... II - 2749

A Törvényszék álláspontja ..... II - 2751

A jogsértés időtartamának téves értékelésére alapított, harmadik jogalapról ..... II - 2757

A felek érvei ..... II - 2757

A Törvényszék álláspontja ..... II - 2759

Az enyhítő körülmények fennállására alapított, negyedik jogalapról ..... II - 2761

A felperes Bizottsággal való együttműködésére alapított, első részről ..... II - 2762

Az árak megállapítására vonatkozó megállapodások nem szándékos jellegére alapított, második részről ..... II - 2764

A megelőző intézkedések fennállására alapított, harmadik részről ..... II - 2766

A felső sávra nyújtott árengedmények megszüntetésére alapított, negyedik részről ..... II - 2767

Az engedmények korlátozott terjedelmére alapított, ötödik részről ..... II - 2769

Az adásvételi szerződések többi elemét érintő kifogás hiányára alapított, hatodik részről ..... II - 2771

A jogsértésből származó haszon hiányára alapított, hetedik részről ..... II - 2772

A jogsértés titkos jellegének hiányára alapított, nyolcadik részről ..... II - 2773

A versenytársak jellegére alapított, kilencedik részről ..... II - 2774

A költségekről ..... II - 2775